

Nasjonalparkstyret
for Reinheimen

Møteinnkalling

Utvalg: Nasjonalparkstyret for Reinheimen
Møtested: Vågå
Dato: 30.11.2023
Tidspunkt: 12:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Velkomne til Vågå og styremøte i Reinheimen, torsdag 30.november, kl. 12:00

Det er lagt opp til styremøte og avslutningsmiddag inkludert overnatting på Villa Vågå Hotell :

Torsdag 30.nov.:

Kl. 12:00 – frammøte og lunsj på Villa Hotell, <https://www.villavaga.no/>

Kl. 12:30 – styremøte og orienteringar

Kl. 17:00 – besøk på Sve Gard i Vågå (hjá ordfører Harald Sve Bjørndal)

[Sve Gard - HANEN.no](https://www.hanen.no)

Kl. 19:30 – avslutningsmiddag , på Villa Hotell

Overnatting for dei som ønskjer.

Fredag 1.des.: frukost og heimreise

Vel møtt til siste styremøte for styreperioda 2020-2023

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- Saksnr
ST 45/2023	Godkjenning av protokoll og innkalling - Val av ein representant til å skrive under protokoll saman med styreleiar		
ST 46/2023	Referatsaker		
	Oppdrag knytt til besøksstrategi Reinheimen - ny brosjyre 2023		2022/11431
	Rapport - brudd på vilkår - Trollstigen LVO - oppføring av posterings- og jaktbu til bruk under skadefelling av jerv - Steindalen - Valldal og Fjørå Beitelag	X	2020/8174
	Rapport - brudd på verneforskriften - Reinheimen NP - ulovlig innstallasjon i Steindalen		2023/11478
ST 47/2023	Delegerte saker		
DS 46/2023	Delegert sak - Reinheimen NP -Romsdalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - snødekt mark - transport av utstyr - Langvatnet og Mebua - Grytten Fjellstyre		2023/13458
DS 47/2023	Reinheimen NP - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - ATV - transport fra Muldalsvika til gårdene på Muldal - Nils-Helge Muldal		2023/11472
DS 48/2023	Romsdalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - motorbåt - transport til hytte - Tunga - Per Ivar Aak		2023/11399
ST 48/2023	Vedtak - Reinheimen NP - dispensasjon - 2023 - fasadeendring av naust ved Ulvådalsvatnet - Per Ivar Aak		2020/9155
ST 49/2023	Romsdalen lvo - dispensasjon - etablering av ny sti ved Eiafossen - 2023 - Rauma kommune		2023/14410
ST 50/2023	Nasjonalparkstyret for Reinheimen - midler til tiltak i verneområde - diftsmidler - SNO ressurser - 2024		2023/14153
ST 51/2023	Orienteringar		

ST 45/2023 Godkjenning av protokoll og innkalling - Val av ein representant til å skrive under protokoll saman med styreleiar

ST 46/2023 Referatsaker

Oppdrag knytt til besøksstrategi Reinheimen - ny brosjyre 2023

Rapport - brudd på vilkår - Trollstigen LVO - oppføring av posterings- og jaktbu til bruk under skadefelling av jerv - Steindalen - Valldal og Fjørå Beitelag

Rapport - brudd på verneforskriften - Reinheimen NP - ulovlig innstallasjon i Steindalen

ST 47/2023 Delegerte saker

DS 46/2023 Delegert sak - Reinheimen NP -Romsdalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - snødekt mark - transport av utstyr - Langvatnet og Mebua - Grytten Fjellstyre 2023/13458

DS 47/2023 Reinheimen NP - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - ATV - transport fra Muldalsvika til gårdene på Muldal - Nils-Helge Muldal 2023/11472

DS 48/2023 Romsdalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - 2023 - motorbåt - transport til hytte - Tunga - Per Ivar Aak 2023/11399

Arkivsaksnummer: 2020/9155-11

Saksbehandlar: Mari Melbø Rødstøl

Dato: 23.11.2023

Utval	Utvalssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Reinheimen	48/2023	30.11.2023

Vedtak - Reinheimen NP - dispensasjon - 2023 - fasadeendring av naust ved Ulvådalsvatnet - Per Ivar Aak

Innstilling frå forvaltar

Vedtak

Nasjonalparkstyret for Reinheimen endrar på vilkåra for dispensasjon, behandla i nasjonalparkstyret 21.09.20 i sak 29/2022, slik at vindauge på vestsida av naustet kan behaldast.

Med heimel i verneforskrift for Reinheimen nasjonalpark § 3, pkt.1.3.b), får Per Ivar Aak dispensasjon til å behalde det vindauge som allereie er sett inn på langsida av naustet.

Dispensasjonen er gjeve med følgjande vilkår:

- Vindauge skal ikkje vere større enn 75X100 cm og skal plasserast på langveggen mot vest.
- Det kan settast på skoddar for vindauget.

Vi gjer merksam på at Statens naturoppsyn (SNO-Reinheimen) vil kontrollere at tiltaket er gjennomført i samsvar med vedtaket.

--- slutt på innstilling ---

Dokument i saka

- Vedtak i nasjonalparkstyret for Reinheimen 21.09.20, sak 29/2020 - dispensasjon til fasadeendring på naust – Per Ivar Aak.
- Rapport frå SNO 13.09.23.
- Brev frå nasjonalparkstyret 09.10.23 - *Varsel om mogleg pålegg om retting av brot på vilkår for dispensasjon - fasadeendring på naust ved Ulvådalsvatnet*
- Ny søknad frå Per Ivar Aak 02.11.23

Saksopplysningar

21.08.2020 søkte Per Ivar Aak om å få sette inn vindauge på sitt private naust i austenden av Ulvådalsvatnet innafor Reinheimen nasjonalpark.

Nasjonalparkstyret for Reinheimen behandla søknaden i møtet 21.09.20 og gjorde slik vedtak i saka 29/2020:

Med heimel i verneforskrift for Reinheimen nasjonalpark § 3, pkt.1.3.b), får Per Ivar Aak dispensasjon til å setje inn eit vindauge og installere eit solcellepanel på naustet sitt ved Ulvådalsvatnet.

Dispensasjonen er gjeve med følgjande vilkår:

- *Vindauge skal ikkje vere større enn 50X70 cm.*
- *Det skal settast skoddar for vindauge når naustet ikkje er i bruk.*
- *Skoddane skal beisast i same farge som naustet.*
- *Vindauge og solcelle skal plasserast på tverrenden av naustet slik at det blir lite synleg og skjemmaende i landskapet.*

Ved kontroll den 30.06.23 fant Statens naturoppsyn at vindaugget var plassert på langsiden av naustet, og at vindaugget hadde størrelse ca 75x98 cm. Det var heller ikkje montert skoddar for vindaugget. SNO sendte ein rapport til Nasjonalparkstyret, og bad om det blir vurdert å gje pålegg om retting etter Naturmangfoldlovens §69.

Foto over: frå SNO v/Thomas Rødstøl

Nasjonalparkstyret sendte 09.10.23 eit varsel til Per Ivar Aak om mogleg pålegg om retting og brot på vilkår for dispensasjon for fasadeendring på naust ved Ulvådalsvatnet. Det er i brevet informert om at tiltaket er eit brot på vilkår i vedtak og at det er tiltakshavar sitt ansvar å bringe det ulovlege forholdet i orden. Det er informert om sanksjonsmoglegheiter etter naturmangfaldlova, og at nasjonalparkstyret vil vurdere kva som må krevjast når vi har betre kjennskap til saka. Etter forvaltningslova § 16 skal eit mogleg pålegg alltid varslast, og det skal gjevast høve til fråsegn. I dette tilfelle fekk tiltakshavar frist 06.11.23, til å gje eit fråsegn før Nasjonalparkstyret fattar vedtak om eventuelle reaksjonar i saka. Per Ivar Aak tok kontakt og sendte fråsegn innan fristen, der han søker om at vindaug kan settast inn på langveggen.

Søknad frå Per Ivar Aak, 02.11.23:

- *la vinduet stå på langveggen og ikke på tverrveggen.*
- *Skodder på, før vinteren kommer og ned om våren.*

Søker om å la vinduer blir stående slik det står på langveggen på Vakkerstølen.

Mye mindre synlig for folk og dyr og skal det plasseres på tverrveggen. Det vil bli plassert mye høyere opp på tverrveggen enn dagens plassering. Der vil det i tillegg bli mye mer synlig fra vei og ferdsel.

Ønsker å få tillatelse til å ta ned skodden til våren når naustet er i bruk, og sette skodden opp igjen som klargjøring til vinteren.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Nasjonalparkstyret for Reinheimen har delegert forvaltningsmyndigheit for Reinheimen nasjonalpark og tilhøyrande landskapsvernområde og naturreservat i medhald av naturmangfaldlova § 62 og nasjonalparkstyret sine vedtekter, sist revidert 01.03.2020.

Søknaden blir vurdert etter:

- Verneforskrift for Reinheimen nasjonalpark, 24.11.2006
- Forvaltningsplan for Reinheimen, mars 2010
- Naturmangfaldlova, 19.06.2009

Verneformål – forskrift

Formålet med oppretting av Reinheimen nasjonalpark er å:

- ta vare på eit stort, samanhengande og villmarksprega fjellområde.
- ta vare på eit høgfjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfald.
- ta vare på sentrale leveområde til villreinstammen i Ottadalen nord.
- ta vare på eit viktig referanseområde for forskning med ein aust-vest gradient med stor variasjonsbreidde i høve til geologi, klima, vegetasjon og topografi.
- ta vare på landskapsformer og særprega geologiske førekomstar
- ta vare på vassdragsnaturen i området
- verne om kulturminne

Ålmenta skal ha tilgang til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I verneforskrift for Reinheimen § 3, pkt. 1.3 står det at forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til b) Ombygging og utviding av eksisterande bygningar.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplan for Reinheimen omtaler byggeskikk frå s. 38.

4.3.2 Retningslinjer Tema Byggeskikk § 3, pkt 1.2, a og 1.3, a, b og c. Ved vedlikehald og restaurering skal ein leggje vekt på å ta vare på viktige element i Materialval Byggjeteknikk Utforming og farge, jf. opplistinga ovafor. Ved godkjenning av byggjetiltak etter søknad skal det settast vilkår om at dei blir gjennomført slik at dei ikkje dannar ein kontrast til eksisterande bygningar eller verkar skjemmande i landskapet. Ombygging, utviding og nybygg skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk og tilpassast landskapet.

Ombygging § 3, 1.3 b og siste ledd. Etter søknad kan ombygging av eksisterande bygg normalt tillast.

Naturmangfaldlova

I medhald av nml §7, skal søknaden vurderast etter dei miljørettslege prinsippa i §§ 8-12, og presedensverknad.

Presedens

I enkeltsaker som gjeld tiltak, som i denne saka, skal ein vurdere verknaden av presedens ved at andre kan få dispensasjon til liknande tiltak. Dette følgjer ikkje minst krav til likebehandling. Presedensvurdering bør vera så konkret som mogleg, jf. Retningslinjer for vurdering av presedens i byggesaker etter naturmangfaldlova § 48, gjeve av KLD, ved brev frå Miljødirektoratet 02.03.2015.

Vurdering

I medhald av nml §7, skal søknaden vurderast etter dei miljørettslege prinsippa i §§ 8-12, og presedensverknad. Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) er vurdert som tilfredsstillande når det gjeld biologiske verdiar i området. Det er gjennom naturbase god oversikt over kva som kan påverke landskap, økosystem, naturtypar og artar. Det er ikkje vurdert som nødvendig å bruke føre-var prinsippet (§ 9).

Per Ivar Aak har i fråsegn 02.11.23 søkt om å sette inn eit vindauge på langveggen og ikkje på tverrveggen. Han ønskjer også at skoddane blir teke på før vinteren, og at dei blir teke ned på våren. Grunngevinga for ny plassering av vindauge er at det blir mindre synleg for folk enn plasseringa på tverrveggen. Plassering av vindauge på langveggen vil ikkje verke skjemma eller vere til nemneverdig ulempe for verneverdiane i området.

Det er fleire naust i området og når eit naust får inn eit lite vindauge kan det føre til at fleire nausteigarar ynskjer å gjer det same. Størrelse og plassering på vindauget, slik det er satt i dag, er ikkje skjemma. Vi ser inga visuelle problem ved å ha eit lite vindauge på naustet, om det er fleire som ynskjer det same jmf. § 10 økosystemtilnærming og samla belastning. § 11 Kostnadene ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar og § 12 Miljøforsvarlege tekniskar og driftsmetode, blir vurdert til å ikkje være relevant.

Vindaugets størrelse og plassering strir ikkje mot vernevedtakets formål, og vil ikkje påverke verneverdiane nemneverdig.

Arkivsaksnummer: 2023/14410-2

Saksbehandlar: Mari Melbø Rødstøl

Dato: 23.11.2023

Utval	Utvalssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Reinheimen	49/2023	30.11.2023

Romsdalen Ivo - dispensasjon - etablering av ny sti ved Eiafossen - 2023 - Rauma kommune

Innstilling frå forvaltar

Med heimel i verneforskrift for Romsdalen landskapsvernområde § 3, punkt 1.3. bokstav j), får Rauma kommune løyve til å legge om stien ved Eiafossen i Romsdalen Ivo. Det gis dispensasjon til å bygge klopper og bruer der dette er nødvendig av omsyn til terreng og stislitasje.

Stien skal opparbeidast som ein innfallspørt til verneområdet og må følgje dei krav som merkevara Noregs Nasjonalparker sett.

Dispensasjonen er gjeve med følgjande vilkår

- Alle tiltak og endeleg stitrasé innanfor vernegrensa skal avklarast med forvaltar før igangsetting.
- Eldre hasselbuskar med ein stammediameter større enn 15 cm, samt rogn- og seljetrær med ein diameter større enn 20 cm, skal stå urørt om ikkje anna er bestemt i samråd med forvaltar og grunneigar.
- Terrenginngrepa skal være skånsom og minimerast til det som er nødvendig. Prinsipp for naturvennleg tilrettelegging (DN-håndbok 27-2006) og MU-rapport 2023-86 (*Planlagt natursti Eiafossen - Sårbarhetsanalyse og forenklet konsekvensvurdering for naturtyper og flora*) skal legges til grunn ved valg av stitrasé og inngrep.
- Visuell utforming og materialbruk skal følgje designmanual for Norges nasjonalparker.
- Ved opparbeiding av ny stitrasé skal det takast omsyn til naturverdiar i området, besøksgrunnlag, besøksgrupper og erfaringar frå eksisterande bruk.

--- slutt på innstilling ---

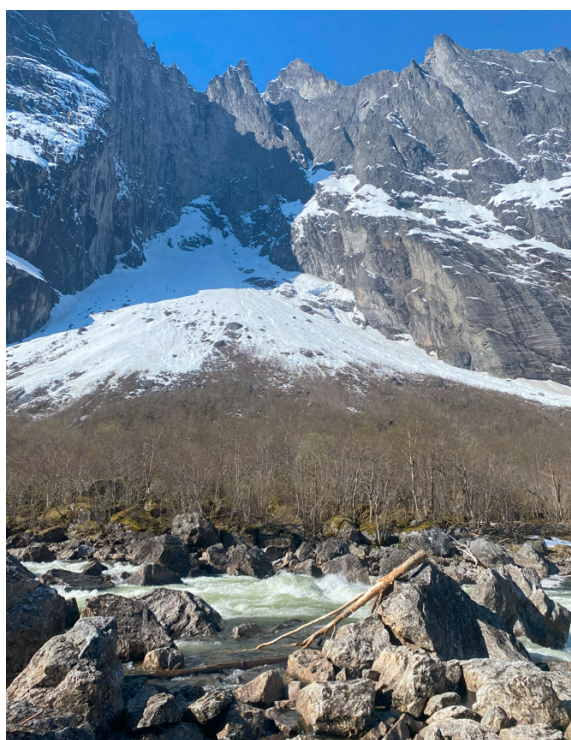
Dokument i saka

- Søknad frå Rauma kommune på e-post 22.11.23
- Mulighetsstudie for Reinheimen i aksen Norsk Tindesenter – Trollstigen -Trollveggen
- Forprosjekt tursti Eiafossen
- Sårbarhetsanalyse Eiafossen

Søknaden er vurdert i samsvar med:

- Verneforskrift for Romsdalen landskapsvernområde, 24.11.2006
- Naturmangfoldloven, 19. juni 2009 nr. 100.
- Forvaltningsplan for Reinheimen, mars 2010.
- Besøksstrategi for Reinheimen NP

Saksopplysninger

Bilete av Trollveggen ved Eiafossen. Foto Mari Melbø Rødstøl

Bilete tv. Stor stein som ny stitrase går forbi. Bilete th. Eksisterande sti. Foto Mari Melbø Rødstøl.

Søknaden frå Rauma kommune:

Rauma kommune ønsker å etablere en tursti ved Eiafossen. Denne er tenkt lagt fra parkeringsplassen ved Trollveggen besøkssenter, og krysse jernbana i eksisterende undergang. Videre et lite stykke langs eksisterende traktorveg, før det blir etablert en ny rundløype i skogen. Deler av eksisterende stinett vil bli brukt i selve rundløypa også. Det vil bli holdt god avstand til gapahuken og elva, med sikte på å unngå eventuelle konflikter mellom turgåere og fiskere.

Forslag til tursti er nærmere beskrevet i vedlagte forprosjektrapport, og det er ønske om å gå videre med «Konsept 4». Denne vil bli noe justert i henhold til nylig utarbeidet sårbarhetsanalyse.

Deler av den nye stien ligger innafor Trollstien landskapsvernområde med tilhørende verneforskrift. Rauma kommune søker med dette om tillatelse til å etablere den nye stien i tråd med konsept 4 og sårbarhetsanalysa.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Nasjonalparkstyret for Reinheimen har delegert forvaltningsmyndigheit for Reinheimen nasjonalpark og tilhøyrande landskapsvernområde og naturreservat i medhald av naturmangfaldlova § 62 og nasjonalparkstyret sine vedtekter, sist revidert 17.08.2015.

Verneformål – forskrift

Formålet med vern av Romsdalen landskapsvernområde er bl.a. å ta vare på eit særprega og vakkert naturlandskap med det biologiske mangfaldet som pregar landskapet.

Kulturminne, villrein og geologiske landskapsformer har og eigne formåls punkt.

Ålmenta skal ha tilgang til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging.

Romsdalen landskapsvernområde er i medhald av verneforskrift § 3 pkt. 1.1 verna mot inngrep;

Området er verna mot inngrep som kan endre eller verke inn på landskapet sin art eller karakter. Med dei unntaka som følgjer av forskrifta punkt 1.2. og 1.3. er det forbod mot inngrep som oppføring, påbygging og ombygging av bygningar eller anlegg og andre faste eller midlertidige innretningar, vegbygging, vassdragsregulering,(,,,,,,). Opplistinga er ikkje uttømmande.

1.3. Forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til:

j. Opparbeiding og merking av nye turstiar og løyper.

Forvaltningsplan

Vedlikehald og ny tilrettelegging § 3 pkt. 1.2, e, 1.3 j.

Direkte heimla i verneforskrifta og i samsvar med forvaltningsplanen er vedlikehald av merka stigar, løyper, bruer og skilt til den standarden som var på vernetidspunktet.

Tiltak som er nødvendig for å halde stigar og råk opne for ferdsel er tillate. Det omfattar å fjerne greiner og trær i og nær stigen, tilretteleggje for kryssing av bekkar og våte parti med materialar ein finn i området, vedlikehalde bruer og vedlikehalde merking.

Etter søknad kan gamle bruer byttast ut med bruer av tilsvarande storleik og funksjon. Forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til enkle tiltak som kan styrke friluftslivet eller ei næringsssatsing knytt til verneområdet eller som kan kanalisere ferdsla.

Etter søknad kan forvaltningsstyresmakta gje løyve til ny tilrettelegging. Nye skilt og informasjonstavler skal følgje skiltmal utarbeidd av Direktoratet for naturforvaltning. Det skal som hovudregel ikkje vere fleire skilt på same stad. Ved merking av stigane skal det ikkje målast på jordfast stein eller berg. Tilretteleggingstiltak skal utførast med vekt på omsyn til naturmiljøet og tilpassing til landskapet gjennom materialval og utforming. Ein bør helst nytte stadeigne materialar som tre og stein, men ein kan avvike frå dette av omsyn til tryggleik og vedlikehald. All tilrettelegging for friluftsliv i landskapsvernområdet, som merking av stigar, stikking av skiløyper og bygging av bruer og klopper, skal vere i tråd med Direktoratet for naturforvaltning si handbok 27 Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv, 2006 (Direktoratet for naturforvaltning 2006) og Merkehandboka, DNT mfl 2002 (DNT2002).

I kap 7.5 i forvaltningsplanen er reiseliv i Romsdalen beskrevet:

7.5.1 Dagens bruk, mål og utfordringar Reiselivet i området er basert på aktivitetar knytt til friluftslivet, slik som fotturisme, klatring, jakt og fiske (jf. avsnitt 7.4 om friluftsliv). Natur- og kulturlandskapet har også nasjonale verdiar. Saman med stor ferdsel langs E 136 gjennom Romsdalen bør dette gi gode føresetnader for næringsutvikling innan reiseliv både i hovuddalføret og i Brøstdalen. Området blir marknadsført og brukt i samband med kommersielle aktørar på Åndalsnes.

Naturmangfaldlova

I medhald av nml § 7, skal søknaden vurderast etter dei miljørettslege prinsippa i nml §§ 8-12, og presedensverknad.

Presedens

I enkeltsaker skal ein vurdere verknaden av presedens ved at andre kan få dispensasjon til liknande tiltak i verneområdet. Dette følgjer ikkje minst krav til likebehandling.

Vurdering

Trollveggen utgjer ein av dei viktigaste turistattraksjonane i Rauma kommune, og er internasjonalt kjent. Trollveggen besøkssenter ligger nær Europaveg E136 gjennom Romsdalen, og er eit viktig utgangspunkt for turistar som vi sjå nærare på Trollveggen som ligg i Reinheimen nasjonalpark.

Det går i dag ein sti som fører forbi Trollveggen stasjon langs vegen i søndre retning, før den svingar mot vest til Rauma elv inn i Romsdalen landskapsvernområde og følgjer elva i skogen mot nord. Rauma kommune søkjer no om å endre stitraséen og lage ei ny sløyfe med enkelte stielement.

I 2019 vart det utarbeida ein besøksstrategi for Reinheimen nasjonalpark og eit overordna mål vart satt: *Besøksforvaltninga skal sikre og ivareta verneverdiane, gje dei besøkande gode opplevingar, bidra til lokal verdiskaping og auke forståinga for vernet. Dersom det er motsetningar mellom målsettingane, skal ivaretakinga av verneverdiane tilleggjast størst vekt.*

Av omsyn til villreinen i Reinheimen nasjonalpark er den overordna strategien *'Reinheimen er attraksjonen – verdiskapinga skjer utanfor.'* Med denne overordna strategien er gode informasjonspunkt strategisk plasserte, ein nøkkelfaktor. Trollveggen er i besøksstrategien definert som eit informasjonspunkt langs vegen. Med utgangspunkt i nasjonale mål og

retningslinjer for forvaltninga av Norges nasjonalparker, laga Miljødirektoratet ein rettleiar (M-417 | 2015). Denne skal forvaltninga følgje ved planlegging av innfallsportar, frå analyse til realisering og drift. I rettleiaren står dette om informasjonspunkt langs veg:

Informasjonspunkt etableres på steder hvor det er naturlig å stanse. Informasjonstavler alene er sjelden en god nok grunn. Samlokalisering med rasteplassanlegg, ved en veibom, fin utsikt, parkeringsplass eller andre serviceanlegg rettet mot veifarende bør ha prioritet. Informasjonspunktet forutsetter ikke umiddelbar nærhet til nasjonalparken. Det er informasjonsbehovet og besøksgrunnet som er førende for lokalisering.

Ifølgje rettleiar (M-417 | 2015) blir det og tilrådd å utarbeide ei mulighetsstudie for plasseringa av innfallsportar.

Ei slik mulighetsstudie for innfallsporten vart laga i 2021 for området Tindesenteret-Trollstigen-Trollveggen, då dette området har stort besøkspress om sommaren. I løpet av dette arbeidet blei Trollveggen og Eiafossen identifisert som ein av tre innfallsportar som fortente vidare merksemd, og ein natursti ved Eiafossen vart nemnd som noko vi burde undersøkje nærare. Det vart difor bestilt eit forprosjekt for eit turstiprosjekt ved Trollveggen/Eiafossen i 2022, der Nordveggen AS var prosjektledar. Forprosjektet var ei bestilling frå Nasjonalparkstyret, men var i samarbeid med Rauma kommune som stieigar.

I løpet av forprosjektet blei ulike løysingar for stien ved Eiafossen vurdert. To fellesmøter med ressurspersonar i ei referansegruppe, beståande av representantar frå grunneigarar, prosjekteigar, kommunen, reiselivet, nasjonalparkforvaltaren samt ulike fagpersonar innan kultur og natur, blei gjennomført. Det blei også gjennomført ei synfaringar under konseptutviklinga. På grunn av interesser frå ulike grunneigarar i området og for å unngå at turgåarar må gå langs europavegen frå Trollveggen camping til utgangspunktet, så vi på moglegheit for å etablere ein rundtur på Horgheim-eigedomen, slik at ein kjem tilbake same vegen som ein starta. Av fire ulike konsept og stitrasear, blei konklusjonen i forprosjektet å gå vidare med alternativ 4.

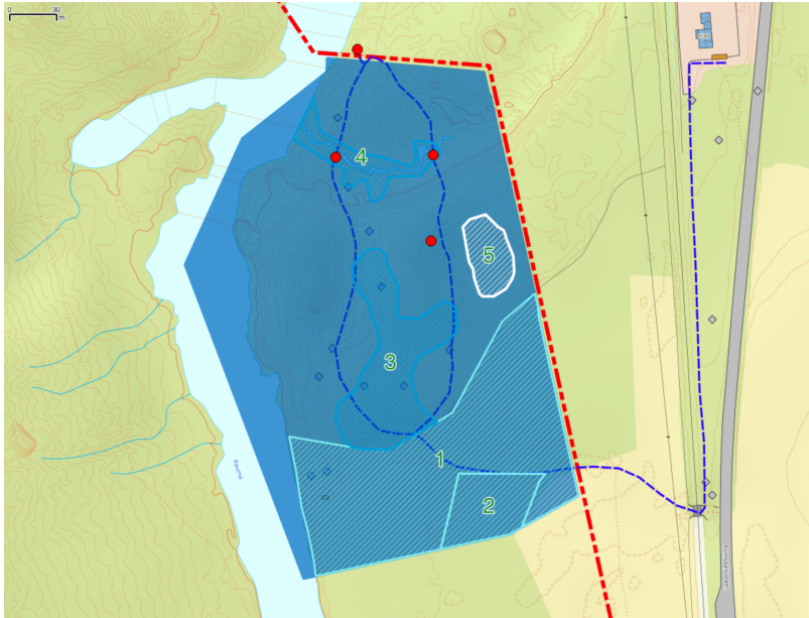

Skisse som syner alternativ 4 i forprosjektet.

For å gå vidare med prosjektet bestilte Nasjonalparkstyret i 2023 ei sårbarheitsanalyse av Miljøfaglig Utredning.

Miljøfaglig Utredning var på synfaring i stitraseen sommaren 2023 og leverte rapport og sårbarheitsanalyse (Rapport MU2023-86) for Eiafossen i november 2023. Det vart registrert fire sårbare einingar knytt til skog langs planlagt sti. Sårbarheitsvurderinga konkluderte med lite til moderat følsam vegetasjon, men på grunn av området verneområdestatus overstyrer

denne verdien andre kategoriar. I anleggsfasen blir det tilrådd å unngå pakking av jord og slitasje på marka, bruke små og smale maskiner, og unngå hogst av eldre hasselbuskar med ein stammediameter større enn 15 cm, samt rogn- og seljetrær med en diameter større enn 20 cm. Tilrettelegging av stien bør unngå terrenginngrep som skjæringar og fyllingar, tilpassast lokalt relieff, og vurderast nært gjerdet for å unngå påverknad av naturtypelokalitetar.

Skisse Frå Rapport MU2023-86: Konsekvenser for verneområdet og delområdene (naturtypene), etter Miljødirektoratets veileder M-1941. Heldekkende mørkeblå farge symboliserer stor konsekvens. Stiplete områder med svak lysere blå farge ville få betydelig konsekvens, stiplete områder med lyseblå farge noe, og hvit stiplete områder ville få ubetydelig konsekvens.

Tiltaket er vurdert etter naturmangfaldlovas §§ 8-12:

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) vurderast til å vera god. Det er laga mulighetsstudie for innfallsporatar i dette området i 2021, forprosjekt for stiprosjektet ved Eiafossen i 2022 og i 2023 var det laga ei sårbarhetsanalyse for stitraseen.

Ut frå ei økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), vurderast det som positivt å etablere og utvikle innfallsporten ved Trollveggen. Det er viktig å kanalisere det økte besøket i dette området. I 2023 vart Norsk Tindesenter autorisert som besøkssenter for Reinheimen nasjonalpark og fokuset for å besøke nasjonalparken kan av den grunn bli auka. Det er difor viktig å gje dei besøkande i området moglegheit til å få ei oppleving av verneområdet, utanfor villreinområdet. Ved å lage ein rundtur og forbetre stien, må ein ta høgde for at området vil få mykje meir besøk enn det får i dag. Stien er i dag beskreve i turbok og på turnettstaden Romsdal.com, men det er likevel berre eit moderat besøk i dag. Det har vært eit ynskje frå nokon av grunneigarane at det ikkje går sti på eigendommen, og nokre av grunneigarane har uttrykt bekymring at turgåere forstyrrer laksefiskerane. Det vart difor i forprosjektet sett på alternativ stitrase for å unngå dette. For å unngå at turgåere går innom fiskeplassar men allikevel får utsikt til Rauma elv, må ein ta av frå skogsvegen ganske tidlig etter undergangen og gå inn i skogen og inn til punkt 4 på skissa. Om ein kun skulle laga ein sti fram til punkt 4 og fått turgåere til å gå fram og tilbake på same sti, ville dette ført til stilslitasje da folk går utanfor stien når ein møter på andre turgåere. Ved å lage ein rundtur som leder turgåere til å kun gå ein retning, vil ein kunne ha ein smalare sti og sånn sett mindre tilrettelegging der ein

legg stien. Problemet med at ein må heilt til punkt 4 for å snu, er at det frå dette punktet er ganske ulendt terreng eit stykke tilbake, viss ein skal lage rundtur.

Bilete over det ulendte terrenget der det trengs stielement som bru og klopper ved stitilrettelegging.

Foto: Mari Melbø Rødstøl.

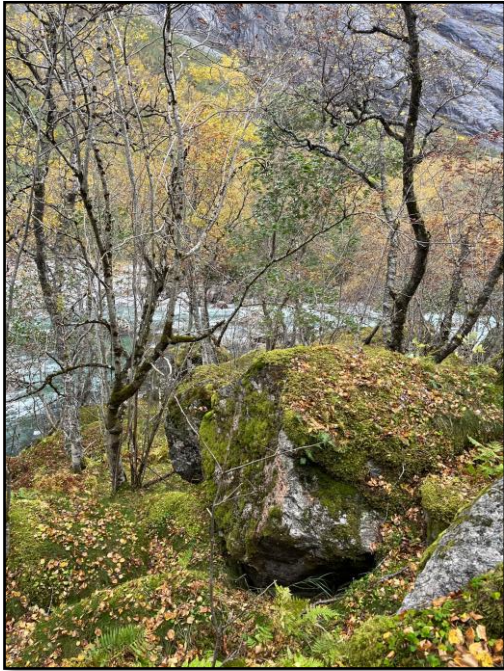
Dette kan løses ved å lage klopper og bruer. Klopper og bruer på dette partiet vil hindre slitasje på terrenget, men samtidig være eit inngrep i naturen. Vi vurderer likevel at å lage ein smal rundtur vil være ei mindre belastning for vegetasjonen i dette området, framfor å lage ein brei sti der folk kan møtes fram til punkt 4. All stirettelegging må være reversibel og det må tas omsyn til dei råda som kom fra i sårbarhetsanalysa jmf. vilkår satt i vedtaket.

Forvaltar vurderer at tilrettelegginga ikkje strir mot verneformålet eller vil påverke verneverdiane nevneverdig. Førre-var-prinsippet vil difor ikkje bli tatt i bruk i saka (§ 9).

Tiltakshavar pliktar å setje i verk dei tiltaka som er naudsynte for at naturmangfaldet ikkje skal bli skadelidande. Dersom dette ikkje vert gjort, kan tiltakshavar bli pålagt å setje i verk tiltak for å rette skaden i ettertid. Når det gjeld miljøvenlege teknikkar, blir dette sikra gjennom vilkåra som er sett i saka jmf (§§ 11-12).

Konklusjon

Etter ei samla vurdering av forskrift, forvaltningsplan, samt mulighetsstudie, forprosjekt og sårbarhetsanalyse, konkluderer forvaltar med at det kan gis dispensasjon til omsøkt tiltak med forutsetning om at vilkåra følges. Vi vurderer at fordelane ved å kanalisere ferdselen til dette området er større enn ulempene ved denne tilrettelegginga.

FORPROSJEKT

Utvikling av ny sti ved Eiafossen

SAMMENDRAG

Forprosjektet skal se på konsept for utvikling av en ny opplevelsessti ved Eiafossen. Forprosjektet er bestilt av Nasjonalparkstyret for Reinheimen.

PROSJEKTLEDER

Marthe Torset, Nordveggen

NORDVEGGEN

Reinheimen
National Park

Bakgrunn for prosjektet

Åndalsnes med bl.a. Trollstigen, Trollveggen og Romsdalseggen har et økende press med turister gjennom hele året. Det er spesielt økning av turister som vil bruke naturen. Besøksstrategien til Reinheimen nasjonalpark er: «Reinheimen er attraksjonen - verdiskapinga skjer utanfor». Vi skal ikke ha økt ferdsel inn i nasjonalparken av hensyn til villreinen. Med økt besøk av aktivitetsbasert turisme må vi sørge for å kanalisere besøket til randsonene av nasjonalparken. Dette er spesielt viktig i vestområdet til Reinheimen som har stort antall besøkende. I 2021 pekte en mulighetsstudie på området under Trollveggen som et mulig område for innfallsport til Reinheimen nasjonalpark. Det ønskes et informasjonspunkt og å gi en smakebit av opplevelser man finner i nasjonalparken, uten å trekke alle inn i nasjonalparken. Området rundt Eiafossen ligger i landskapsvernområde like ved foten av Trollveggen, og har eksisterende infrastruktur med besøkssenter, toalett og parkering. I tillegg til nasjonalparkinteressene er det også oldtidsminner, lokalhistorie og friluftsinnteresser i området, samt mye fiskeaktivitet. Nasjonalparkstyret for Reinheimen bestemte på bakgrunn av dette å sette i gang et forprosjekt for å se på muligheter for å utvikle en sti med informasjonspunkter i området rundt Trollveggen og Eiafossen.

Kort om området

Området ligger langs E136 ved foten av Trollveggen, ca 11 km fra Åndalsnes sentrum. Mellom E136 og Rauma elv ligger et skogområde. Terrenget er relativt flatt med beitemark og lauskog, og stedvis ulent underlag med ur og tuer. Jernbanen og kraftlinjer krysser gjennom området fra sør til nord. 400 meter sør for innkjøringen til Trollveggen besøkssenter er det lommeparkering langs veien og en etablert undergang under jernbanen. Det går en enkel traktorvei ned mot elva. Deler av området ligger innenfor Romsdalen landskapsvernområde. Formålet med landskapsvernet er både vern av et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, og ivaretagelse av biologisk mangfold i området.

Kilde: norgeskart.no og maps.google.com

Det finnes mange attraksjoner innenfor området. Trollveggen besøkssenter (bilde øverst), Trollveggen stasjon og gulltransport-vogna (bilde nederst) er etablert i området og har åpent deler av året. Det er utsyn til Trollveggen, og man kan gå til Eiafossen i Rauma elv. Det er flere store steiner i området som trolig har falt ned fra Trollveggen. I sør er det registrert vikinggraver. Nord for området ligger Trollveggen camping. Området er et naturlig stoppested langs E136, og er i sykkelavstand fra Åndalsnes. Det er også muligheter for historiefortelling, både «sagnet om trollveggen» for barn, lokalhistorie tilknyttet elva og fiske, gulltransporten under 2. verdenskrig og historier tilknyttet vikinggravene. I dag går det en sti gjennom området fra traktorveien og nordover mot campingplassen.

Målsetninger

Det er mange interesser tilknyttet utvikling av en ny sti i området. Dette gjør at stien ikke kun har ett entydig formål, men flere målsetninger som må ivaretas parallelt.

1. *Kanaliserer trafikk*

Stien skal kanalisere trafikk fra Reinheimen nasjonalpark slik at folk som er interessert i nasjonalparken kan komme hit og få en smakebit gjennom naturopplevelser og informasjon. Stien skal være en innfallsport til nasjonalparken, uten å trekke flere folk inn i nasjonalparken. I tillegg skal stien kanalisere gangtrafikk bort fra fiskeplassene for å unngå konflikt mellom fiskere og turgåere. Kanaliseringen handler også om å gjøre tilpasninger for å få minst mulig belastning på landskapsvernområdet.

2. *Gi informasjon*

Langs stien vil det gis informasjon om Reinheimen nasjonalpark, landskapsvernområdet man går i og andre aktuelle tema. Det ligger blant annet vikinggraver sør i området som kan informeres om fra avstand. Samtidig vil det kunne informeres om hvordan man skal forholde seg til fiskere og naturen.

3. *Muliggjøre nye reiselivsprodukt*

Foten av Trollveggen er et populært turistmål, og er et av områdene som er pekt ut i besøksstrategien til Rauma som kanaliseringsspunkt. Plasseringen med utsyn til Trollveggen, naturopplevelser og tilknytningen til eksisterende besøkssenter og infrastruktur gjør stien relevant som utgangspunkt for nye reiselivsprodukt. For eksempel kan man utvikle eventursti for barn med fokus på miljø, guida turer basert på kulturhistorie og med dette inngå i reiselivets satsning på kulturbaserte opplevelser. Dette vil også øke de besøkendes opplevelsesverdi og betalingsvilje. Rauma er sertifisert bærekraftig reisemål, og denne type utvikling støtter opp om dette arbeidet.

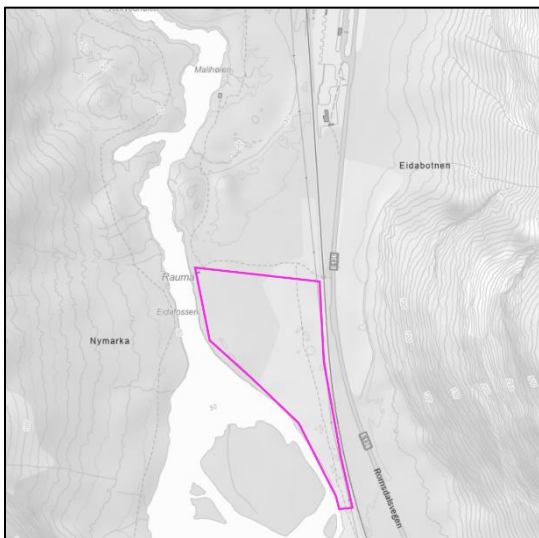
Lokale forutsetninger

Det finnes en del forutsetninger som setter føringer for arealbruk i området. Området er delvis regulert til friluftsfornål og kulturminnevern, og delvis avsatt som LNF-område i kommuneplanens arealdel. Det er også omfattet av landskapsvern og vern av elva. Under omtales kort noen av forutsetningene som må hensyntas i arbeidet med ny sti i området.

Kulturminner

Det store gravfeltet på Horgheim er med sine over 100 kjente gravminner, er et av de største gravfeltene i Møre og Romsdal. Det er automatisk freda og har stor regional og nasjonal verdi. Selv om det allerede er registrert mange enkeltminner (hovedsakelig gravrøyser) i området kan det finnes flere. Mange er svært små og vanskelige å se på markoverflaten. Dagens avgrensning for kulturminnet er derfor retningsgivende, men det må vurderes behov for å gjennomføre arkeologisk registrering der stien tenkes lagt som en del av detaljplanleggingen. Det er viktig å vurdere tåleevnen for besøkende i området.

For å hensynta kulturminnet er det viktig at stien etableres nord for dagens traktorvei. Det bør være en forholdsvis enkel og ikke for bred sti. Tilretteleggingen må skje på en bærekraftig måte som ikke ødelegger verdiene på gravfeltet og kulturmiljøet. Det ønskes i utgangspunktet ikke opparbeidede stier inn i gravfeltet (sør for traktorveien). Skogen ved gravfeltet bør heller ikke fjernes, men skjøttes gjennom fjerning av trær som har falt ned eller er plassert på kulturminner, i samråd med grunneier. Det vil kunne søkes midler til informasjonsskilt om gravfeltet.

Utstrekning automatisk fredet gravfelt, kilde: askeladden

Fiskeplasser og elva

Langs Rauma elv finnes det flere fiskeplasser, både i enden av traktorveien og ved Marihølen. Det er viktig at stien ikke forringer muligheten for å drive fiske i området, og at stien trekkes unna fiskeplassene. Rauma elv ble vernet i 1993. Verneverdien er tilknyttet selve vassdraget, med sidevassdrag og tiliggende natur og fjellområder. I verneplanen pekes det på store friluftsinnteresser, store landskapsverdier og elvas betydning for turisme og reiseliv¹. Elva ble vernet før landskapsvernet og nasjonalparken var på plass.

¹ <https://www.nve.no/vann-og-vassdrag/vassdragsforvaltning/verneplan-for-vassdrag/more-og-romsdal/103-3-rauma/>

Fiskeplass, bilde: Marthe Torset

Eiafossen, bilde: Svein Roger Ivarsen

Infrastruktur

Det er både toglinje, europaveg og strømledninger i området. I utarbeiding av trasé for ny sti må disse ivaretas. Det vil kunne være særskilte krav til tiltak som kommer i nærheten av både, veg, jernbane og kraftlinjene – både for utforming av tiltaket og når det gjelder søknadsprosesser og involvering.

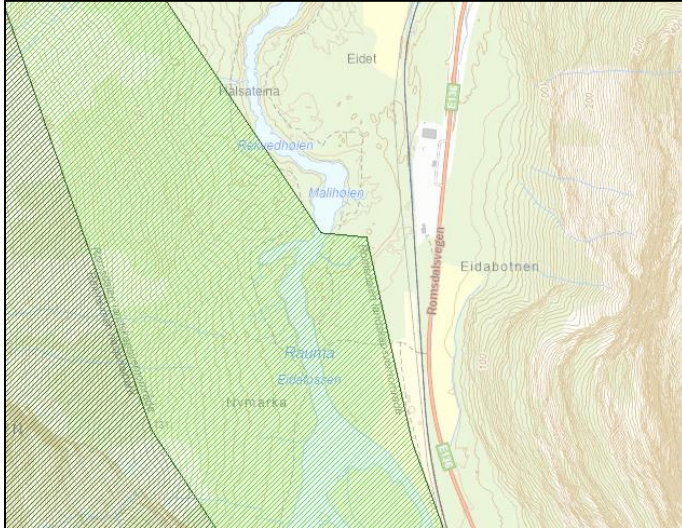

Vegetasjon i området, bilder: Marthe Torset

Landskapsvern

Romsdalen landskapsvernområde ble opprettet i 2006. Området der stien er tenkt lagt ligger i utkanten av dette landskapsvernområdet. Formålet med vern av landskapet her er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, med det biologiske mangfoldet som preger landskapet. Deler av området har verdi som leveområde for villrein. De bratte fjellsidene mot Romsdalen utgjør et særpreget landskapselement. Det presiseres at allmennheten skal ha tilgang på naturopplevelser gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv innen verneformålet.

Romsdalen landskapsvernområde er delt i to soner der sone A har et strengere regelverk enn sone B. Eiafossen ligger i sone B der det er åpning for næringsutvikling. I forskrift for Romsdalen landskapsvernområde står det i §3, punkt 13 bokstav j, at forvaltningsstyresmakta kan gi tillatelse «opparbeiding og merking av nye turstier og løyper». Forvaltningsstyresmakta kan gi tillatelse til enkle tiltak som kan styrke friluftslivet eller ei næringssatsing knytt til verneområdet eller som kan kanalisere ferdselen.

Avgrensning landskapsvernområdet, kilde: romsdalskart

Konseptvurdering

Gjennom forprosjektet er det vurdert ulike løsninger for sti ved Eiafossen. Det har vært to fellesmøter med ressurspersoner i en referansegruppe som har kommet med innspill på løsningene. Denne gruppen har bestått av representanter fra grunneierne, prosjekteier, kommunen, reiselivet, nasjonalparkforvalter samt ulike fagpersoner fra kultur og natur. I tillegg var det gjennomført en befaring underveis i konseptutviklingen, som endte i forslag om konsept 4. Under følger en oversikt over konseptene, med en vurdering opp mot målsetningene med stien og lokale forutsetninger.

Konsept 1: Tilrettelagt rundløype for barn i rullestol

Det første konseptet som var vurdert var en videreføring av et pilot-prosjekt utviklet av Ny sti AS. I pilot-prosjektet var Eiafossen brukt som eksempel for en opplevelsesrik tursti tilpasset barn i rullestol. Denne tok utgangspunkt i retningslinjer for universell utforming, og etterstrebet å i størst mulig grad gjøre stien tilgjengelig for alle – uavhengig av funksjonsnivå.

En tilrettelegging tilnærmet eller tett opp mot universell utforming krever store inngrep og tilpasninger av naturen, blant annet for å få riktig helningsgrad og bredde på stien. Dette skulle oppnås gjennom å bygge klopper og trekonstruksjoner som var enkle å rulle på, men som samtidig gav en nærhet til naturen. I pilot-prosjektet ble det også foreslått flere attraksjoner langs stien som kunne være med å gi en opplevelse av å være tett på elementene, blant annet gjennom utforming av stien og utsiktspunkt mot elva.

I møte 14.12.22 kom det tydelige føringer fra Miljødirektoratet på at tilpasninger av typen som er skissert i eksempel-prosjektet, med store og brede tre-elementer og bruer for tilrettelegging i ulent terreng, ikke er å anse som «mindre tiltak» og dermed faller utenfor unntakene i verneforskriften til landskapsvernområdet. Det er dermed vanskelig å få til utbygging av slik karakter innenfor området for landskapsvern. En videreutvikling av dagens stisystem med mindre tilrettelegginger, eller en tilrettelagt sti like utenfor landskapsvernområdet vil være mer hensiktsmessig.

Vurdering opp mot målsetninger og lokale forutsetninger:

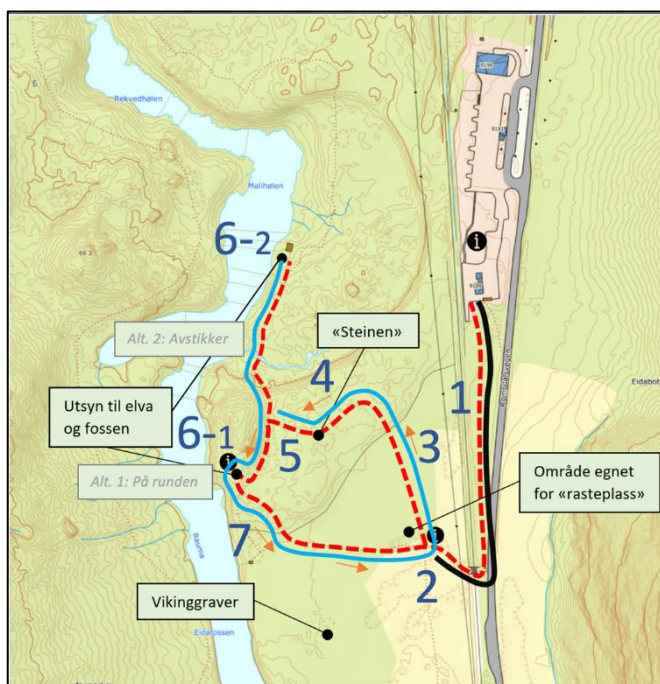
Målsetning	Vurdering	Kommentar
Kanalisere trafikk		Kanalisingen vil gå ut over landskapsvernet
Gi informasjon		Konseptet åpner for dette
Muliggjøre reiselivsprodukt		Konseptet åpner for dette
Innenfor lokale forutsetninger		Landskapsvern

På bakgrunn av tilbakemelding fra blant annet miljødirektoratet er det ikke valgt å gå videre med konsept 1.

Konsept 2: Rundløype med enklere terrengtilpasning

Konsept to er en forenklet versjon av konsept 1, hvor man ikke lenger stiller krav til tilnærmet universelt utformet sti. Dette gir større fleksibilitet med tanke på bredde og stigningsgrad på stien, noe som vil gi et mindre inngrep. Det er også gjort justeringer av trasé for å bedre tilpasse stien til terrenget og unngå bratte arealer ned mot elva. Stien har en rundløype.

1. Gruset sti fra parkeringsplass til undergangen.
2. Rasteplass.
3. Sti med gangbaner.
4. Stopp med sitteplasser ved steinen.
5. Tilrettelegging i ulent terreng med klopper/ramper/trapp.
6. To alternativer til utsiktspunkt mot elva
 - a. 6-1 – Langs rundløypa. Stoppunkt med informasjon og utsyn til elva/trollveggen.
 - b. 6-2 – Avstikker nordover. Stoppunkt med informasjon og utsyn til Eiafossen/trollveggen, samt utsyn til sted med historisk interesse tilknyttet elvefiske. Forbedring av dagens sti med klopper der det er behov.
7. Sti tilbake til rasteplass (2) i ny trasé. Bruk av gangbaner for ledning av trafikk. Bruk av traktorvei siste delen, med god skilting.

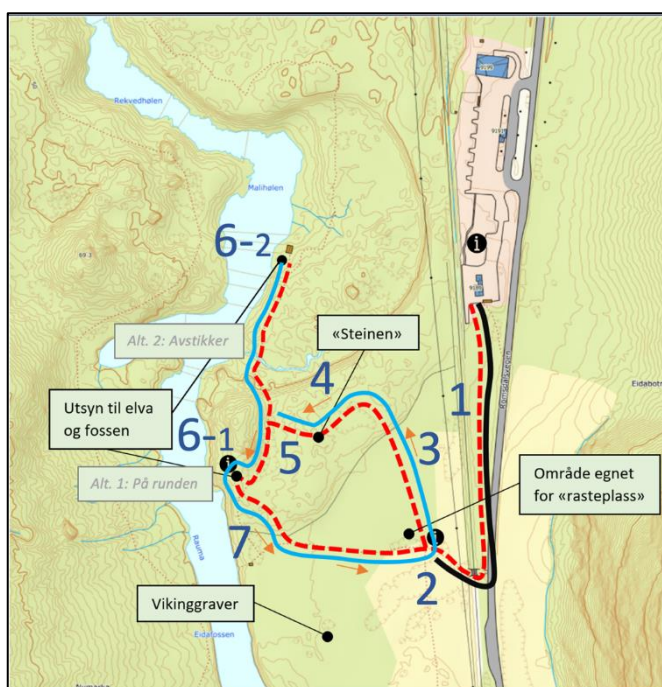
I referansegruppa ble det diskutert både fordeler og ulemper med alternativet. 6-1 ble sett som lite realistisk alternativ til utsiktspunkt, og stien mellom 6-1 og 7 kommer for tett på fiskeplassen langs elva. Alternativet ivaretar likevel målsetningene i stor grad, selv om det krever en del tilrettelegging innenfor landskapsvernområdet.

Målsetning	Vurdering	Kommentar
Kanalisere trafikk		Mye av tilretteleggingen foregår innenfor landskapsvernområdet
Gi informasjon		Konseptet åpner for dette
Muliggjøre reiselivsprodukt		Konseptet åpner for dette
Innenfor lokale forutsetninger		Stien kommer tett på fiskeplasser

Konsept 3: «Null-alternativ» med minimal terrengtilpasning

Det tredje konseptet er et alternativ hvor det gjøres et minimum av tilrettelegging innenfor landskapsvernområdet, men hvor det samtidig utvikles en sti. Her legges det til grunn natursti som utgangspunkt. Dette krever skilting og merking som leder gangtrafikken på en slik måte at en naturlig sti over tid vil etablere seg.

1. Gruset sti fra parkeringsplass til undergangen.
2. Rasteplass.
3. Natursti med merking/skilting.
4. Stopp med enkle sitteplasser.
5. Noe tilrettelegging vil måtte gjøres for å kompensere for høydeforskjell og ulent terreng.
6. To alternativer til utsiktspunkt mot elva
 - a. 6-1 – langs rundløypa. Enkelt tilrettelagt stoppunkt med infoskilt.
 - b. 6-2 – avstikker nordover. Stoppunkt med informasjon og utsyn til Eiafossen/trollveggen, samt utsyn til sted med historisk interesse tilknyttet elvefiske. Bruk av dagens sti.
7. Natursti med merking/skilting eller bruk av dagens sti

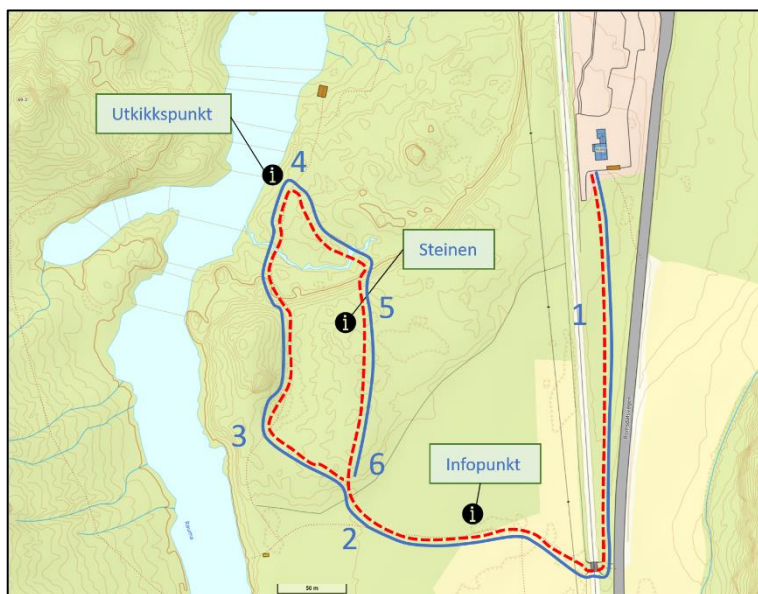
Dette alternativet ble vurdert som lite realistisk i referansegruppa. Det var særlig bekymring rundt at stien ikke ville kanalisere trafikken godt nok, og at man dermed får folk rundt i hele området. I tillegg vil en slik sti i liten grad være tilfredsstillende dersom stien markedsføres og får et høyt besøkstrykk. Det er på bakgrunn av dette ikke valgt å se videre på dette alternativet.

Målsetning	Vurdering	Kommentar
Kanalisere trafikk		Tilretteleggingen kan bli for lav til å ha en kanalisierende effekt
Gi informasjon		Konseptet åpner for dette
Muliggjøre reiselivsprodukt		Tilretteleggingsgraden kan påvirke hvilke produkt som er relevant, og stien vil ikke tåle høyt besøkstrykk.
Innenfor lokale forutsetninger		Stien kommer tett på fiskeplasser

Konsept 4: Nordgående sti med rundtur via steinen

Gjennom diskusjonene rundt konsept 2 og 3 ble det foreslått en endring av stien som trekker stien lengre vekk fra fiskeplassen i sør. Etter befaring i området ble det derfor utarbeidet et stiforslag i nordlig retning, med en rundløype fra Steinen. Konseptet åpner for en høyere tilretteleggingsgrad med «fremkommelighet for alle» på strekning 1-4, og en enklere og mer utfordrende sti fra utsiktspunktet til steinen og tilbake til stikrysset på strekning 4-6.

1. Gruset sti fra parkeringsplass til undergangen.
2. Grusing/markering av eksisterende traktorvei frem til punkt 2. Infopunkt på veien med skilt.
3. Stien forsetter nordover inn i skogen, krysset beitegjerde og skrår ned mot punkt 3 på dagens sti.
4. Stien fortsetter langs dagens sti til punkt 4, med noe utfylling av grus og klopper over bekken. Her etableres et informasjonspunkt med skilt og utsikt over Eiafossen og mot Trollveggen.
5. På strekningen mellom utsiktspunktet og steinen trengs stielementer og klopper for å krysse bekken og tilpasses terrenget og høydeforskjeller. Rundt steinen etableres det et informasjonspunkt og enkel rasteplass.
6. Sti med enkle stielementer som tydelig markerer sti fra steinen til stikrysset punkt 6.

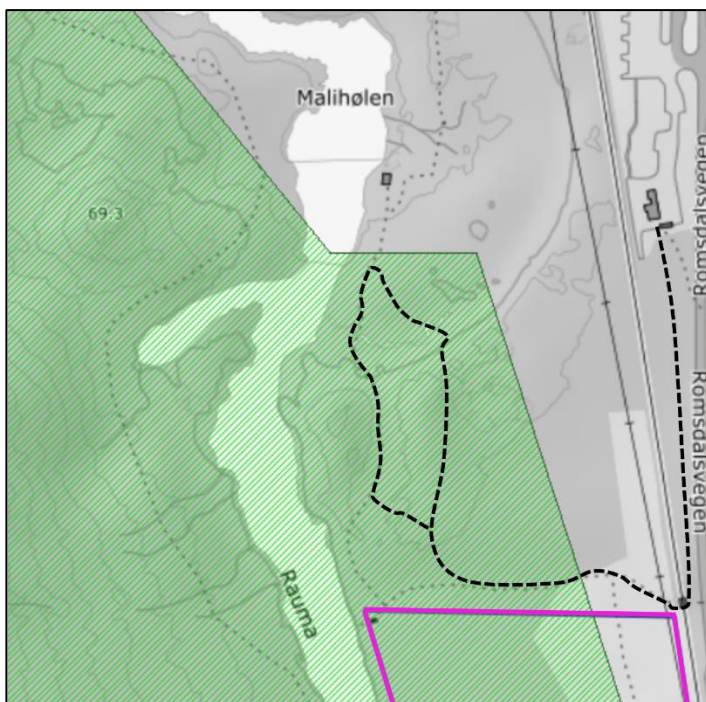
En oppdeling av standard på stien, med bredere sti fra 1-3 og smalere og enklere tilrettelegging punkt 3-6 gjør at verneverdiene i området blir mer hensyntatt. Elementene skal tilpasses landskapet, men er også nødvendig for å kanalisere trafikken og unngå slitasje på øvrig vegetasjon.

Målsetning	Vurdering	Kommentar
Kanalisere trafikk		Kanalisering av trafikk
Gi informasjon		Konseptet åpner for dette
Muliggjøre reiselivsprodukt		Konseptet åpner for dette
Innenfor lokale forutsetninger		Det vil bli elementer i landskapsvernområdet

Etter gjennomgang av målsetningene og de lokale forutsetningene i området er det konsept 4 som scorer best etter en totalvurdering.

Standard og innhold

I denne delen gjennomgås et mer detaljert forslag til standard og utforming av konsept 4. Figuren under viser stiens plassering (svart) opp mot avgrensning til vernet kulturminne (rosa) og Romsdalen landskapsvernområde (skravert grønn). Dette vil ha påvirkning på hvilke tiltak som tillates innenfor området, og må tas særlig hensyn til i en detaljprosjektering av stikonseptet.

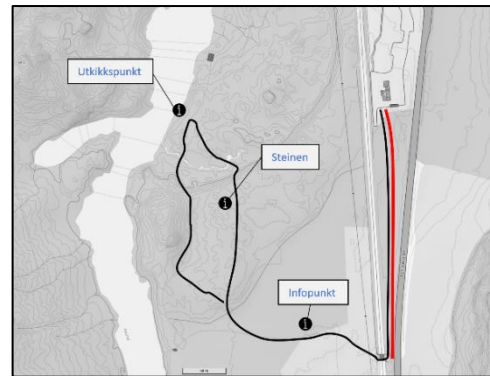

I det følgende presenteres forslag til mulig utforming av sti strekningsvis, samt en beskrivelse av mulig innhold og utforming for ulike informasjonspunkt.

Parkeringsplass til undergang

Fra parkeingsplassen ved Trollstigen stasjon er det regulert en sti sørover mot undergangen som aldri er bygget. Her er det tett mellom jernbanen og E136. Det er relativt flatt, med en liten høydeforskjell rett ved undergangen. Det er i senere tid fjernet noe vegetasjon mot jernbanen første del av strekket.

Stien bør opparbeides på østsiden av skogen, mot jernbanen. Det må søkes til BaneNor om tiltak i området, og det vil stilles krav om etablering av nytt gjerde langs jernbanen.

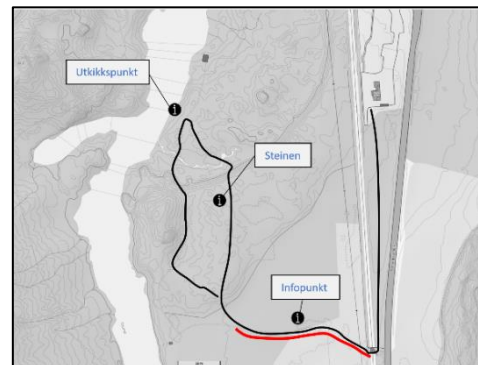

Minimumsavstand mellom vegkant og opparbeidet tursti er ifølge statens vegvesen på 3 meter. Det er i dag 80 km/t på vegstrekningen og en ÅDT på 2178. Det må i neste fase avklares nærmere plassering av stien i dialog med vegvesenet og BaneNor.

Stien bør etableres som en gruset sti med bredde 1-1,5 meter for god tilgjengelighet. Ved undergangen må man trolig senke terrenget noe for å få til en god kobling til dagens traktorveg.

Undergang til stikryss

Bruke dagens traktorveg, mulig noe krav til grusing for å tydelig markere stien. Standarden bør være slik at man enkelt kan komme frem med barnevogn, og kunne gå to i bredden. Det bør plasseres et infopunkt på stekningen for å informere om stien, ferdsel, kulturminnene i området og landskapsvernområdet. Det etableres ikke en rasteplass i forbindelse med infopunktet, men kan vurdere enkel benk/sitteplass. Området er flatt, og enkel tilrettelegging av informasjonspunkt bør være på barmark.

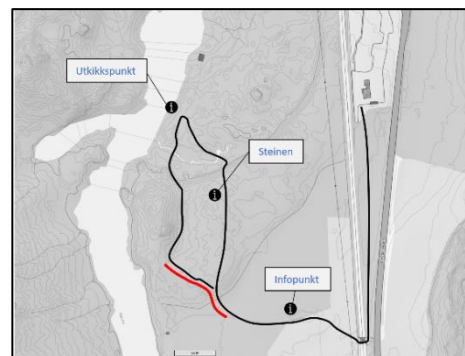

Det er viktig å få høy kvalitet på stikrysset hvor stien fortsetter inn i skogen for å unngå at folk fortsetter rett frem ned mot elva. Dette må gjøres både gjennom tydelig merking og markeringer i terrenget.

Stikryss traktorveg til kobling dagens sti

Stien fortsetter inn i skogen frem til gjerdet. Det går beitedyr i området sommerstid, og det må etableres grind i gjerdet. Standarden bør være slik at man kan komme frem med barnevogn, og kunne gå to i bredden, 1,2 meter bredde. Det bør etableres stielementer som tydelig markerer stien og samtidig tilpasses terrenget og begrenser permanente inngrep.

Det er viktig å få en tydelig overgang i stikrysset med dagens sti for å kanalisere folk nordover til

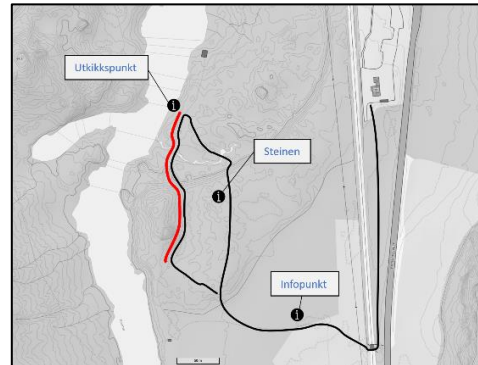

utsiktspunktet. Dette må gjøres både gjennom tydelig merking og markeringer i terrenget.

Dagens sti fra stikryss til utsiktspunkt

Fra stikrysset til utsiktspunktet benyttes dagens sti. Her bør det stedvis fylles på med grus for å markere stien og øke standarden slik at man kan komme frem med barnevogn.

Det er en bratt bakke ca midt på strekningen ned mot bekken. Her bør det gjøres tiltak for å gjøre denne lettere fremkommelig. Det bør vurderes å sette opp et enkelt gelender langs stien i bakken. Det bør ses på å bygge stien som en spaltet grussti, slik at vannet blir ledet av stien og ikke renner ned bakken.

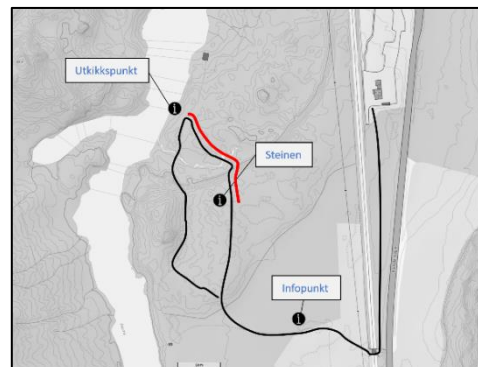

På utsiktspunktet bør det tilrettelegges for at man kan se Eiafossen på avstand. Det finnes en sti og et naturlig platå i området i dag, som bør videreutvikles. Det er høy vannføring i elva under flom, så tiltak som etableres må tilpasses dette. Utsiktspunktet bør ha sitteplasser, en tydelig avgrensning (for eksempel gjennom en plattform, heller på bakken e.l.) og være et naturlig stoppepunkt på stien. Herfra kan man velge å gå tilbake samme veg man kom eller gå en enklere sti gjennom skogen til steinen. Utsiktspunktet vil være helt i utkanten av landskapsvernområdet. Konkret utforming må vurderes i forbindelse med detaljprosjektering.

Fra utsiktspunkt til steinen

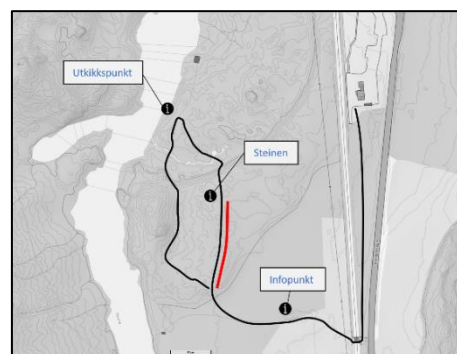
Stien fortsetter østover inn i skogen fra utsiktspunktet. Dette må skiltes og markeres tydelig. Stien tilpasses terrenget, med bruk av stielementer ved behov. Området er delvis kupert og vått, og det kan være behov for klopper. Disse burde ikke ha større bredde enn 50 cm. Før steinen er det en bekk og et høydedrag. Her må det bygges en enkel bro og elementer som tar inn høydeforskjellen.

Ved steinen bør det etableres en rasteplass med muligheter for å tenne bål. Dette kan utformes som en grue, med sitteplasser til en skoleklasse. Underlaget bør dekket av heller eller liknende for å markere området og unngå slitasje på terrenget.

Fra steinen til stikrysset

Fra steinen og sørover er terrenget relativt flatt med tidvis tett vegetasjon. Vegetasjonen rundt stien bør tynnes noe, samtidig som man må bevare naturkvalitetene. Siden området er flatt er det lett å velge egne veier, og det er viktig å ha fokus på synliggjøring av stien for å oppnå kanaliserende effekt, ca 50 cm bredde.

Kostnader og finansiering

Det var som en del av forprosjektet vurdert kostnader for konsept 2 og 3, se vedlagt. Overslaget viser kostnader på rundt 2,5 mill (uten utsiktspunkt), avhengig av hvilket innhold som skal inn i de ulike informasjonspunktene og standard som velges på stien. For konsept 4 vil man trolig ende på noe tilsvarende størrelsesorden, 2,5-3 mill. Det må bygges en bro over bekken samt noe lengre strekk med gangbaner enn i konsept 3, men planer om gapahuk ved infopunkt er tatt ut av prosjektet.

Det finnes ulike finansieringsordninger for utvikling av stikonseptet. Det er kommunen som vil være eier av stien, noe som åpner for bruk av spillemidler. I tillegg finnes det ulike støtteordninger:

- Miljødirektoratet: Tilskudd til verdiskaping basert på naturvern
- Fylkeskommunen: Tilskot til skjøtsel, skilting, merking og mindre friluftstiltak
- Nasjonale turiststier: Besøksforvaltning
- Banker: Både Sparebanken Møre og Sparebank1 Midt Norge har støtteordninger som kan søkes til prosjekter som er til glede for lokalsamfunnet.
- Tiltaksmidler fra Reinheimen Nasjonalparkstyre

Veien videre

Neste steg dersom man ønsker å jobbe videre med utvikling av en sti ved Eiafossen er en detaljprosjektering av stikonseptet. Tiltaket må videre byggesøkes. Det er viktig at kvalitetene i området og målsetningene til stien ivaretas i neste fase. Naturkvalitetene, utsynet til Trollveggen, nærheten til elva og Eiafossen og «det trolske» er kvaliteter som er unike for området. Noen forhold som må tas med i videre prosess:

- Kulturminner
 - o Det må avklares om det kreves arkeologisk utgraving eller andre tiltak for å ivareta kulturminner og kulturmiljø. Dette skjer som en del av byggesøknaden.
- Tilpasning til eksisterende infrastruktur
 - o Det må søkes om alle tiltak innenfor 30 meter fra jernbanen.
<https://www.banenor.no/nabo/Soknad-om-tiltak-naer-jernbane/>
- Byggesak
 - o Tiltaket må byggesøkes. Det må i tillegg dispenseres fra kommuneplanens areal for tiltak nærmere enn 50 meter fra elva (gjelder siste strekket mot utsiktspunktet. Statsforvalteren må godkjenne eventuelle inngrep i kantvegetasjon langs elva. Tiltaket ligger delvis innenfor områder som kan påvirkes av flom, samt aktsomhetsområde for skred. Det må avklares i byggesaken om dette har innvirkning på valg av løsning på deler av stien.
 - o Det må søkes dispensasjon fra kommunenplanens arealdel for tiltak i LNF-området.
- Landskaps- og naturvern
 - o Det må søkes om dispensasjon fra Verneforskriften for landskapsvernområdet, og må behandles i nasjonalparkstyret for Reinheimen
 - o Det må bestilles en sårbarhetsanalyse i neste fase for å kartlegge området.
- Fisker
 - o Det er viktig at utvikling av stien ikke er til hinder for eller forstyrrer fiskemulighetene i området.

- Tiltak tilknyttet stien som reiselivsprodukt
 - o Det bør i neste fase vurderes om stien skal utformes som en Eventur.
- Skilting og informasjon
 - o Det må utarbeides en strategi for skilting ift. Hvor skiltene skal stå og hvilken informasjon som skal komme hvor. Designmanualen til Norges nasjonalparker benyttes.
- Drift av stien
 - o Det må avklares forhold rundt drift av stien etter at den er bygget.

Aktører som bør involveres i neste fase:

- Reinheimen nasjonalparkstyre/nasjonalparkforvalter
- Tindesenteret – Eventur
- Heidi Leren – Grunneier Trollveggen camping
- Fylkeskommunen – Vikinggraver (kulturetaten)
- Statens vegvesen (kulturminner langs veien)
- Bane nor – Raumabanen
- Nye Veier – E136
- Grunneiere og aktører i området
- Trollveggen besøkssenter
- Rauma kommune
- Rauma elveeierlag
- Friluftsrådet

Vedlegg:

Kostnadsoverslag

Forprosjektet er utarbeidet av:

Marthe Torset

Prosjektleder i Nordveggen

Datert: 06.06.23

NORDVEGGEN

VEDLEGG: KOSTNADSOVERSLAG KONSEPT 2 OG 3

Eiafossen opplevelsessti

Kalkyle og beskrivelser pr. 10. mars 2023

Dette er en tidlig fase beskrivelse og kalkyle for prosjektet Eiafossen opplevelsessti. Den gir en enkel oversikt over de ulike kostnadsposter som til nå er vurdert tilknyttet etableringen av turstien. Det er ikke gitt klare føringer for detaljer i de ulike elementene, så både kalkyle og beskrivelse har usikkerhetsmoment.

Turstien blir liggende både innenfor og utenfor Romsdalen landskapsvernområde, noe som påvirker hvilke tiltak som kan gjøres og omfanget av tiltakene. Det legges vekt på at tiltakene knyttet til selve stien og opplevelsesbegrepet i prosjektet, skal gjøres på en skånsom måte, i tråd med verneforskriften og retningslinjer fra verneområdeforvaltningen. Med markedsføring og tilrettelegging er det forventet en betydelig økning av besøkende i området, og graden av tilrettelegging bør ta hensyn til dette. Økt besøk kan føre til betydelig slitasje på naturen.

Det er knyttet usikkerhet til både løsninger og kostnader i prosjektet. Det har vært gjennomført flere befaringer i området med involverte parter. Signaler fra verneområdeforvaltningen legger visse føringer for hva som kan aksepteres av inngrep i landskapsvernområdet. Dette påvirker kanskje først og fremst utsiktspunktet ved Rauma elv. Et mulig utsiktspunkt ble først vurdert og deretter forkastet. Det er pekt på to nye alternative plasser, et innenfor verneområdet (kart alt.1) og en utenfor (kart alt. 2). Etter at de to alternativene ble lansert er det ikke foretatt ny befaring og en vurdering av de to plassene. Vi har derfor ikke et brukbart grunnlag for å kunne gi noen kostnadsvurdering på utsiktspunkt.

Kort om turområdet slik det er i dag.

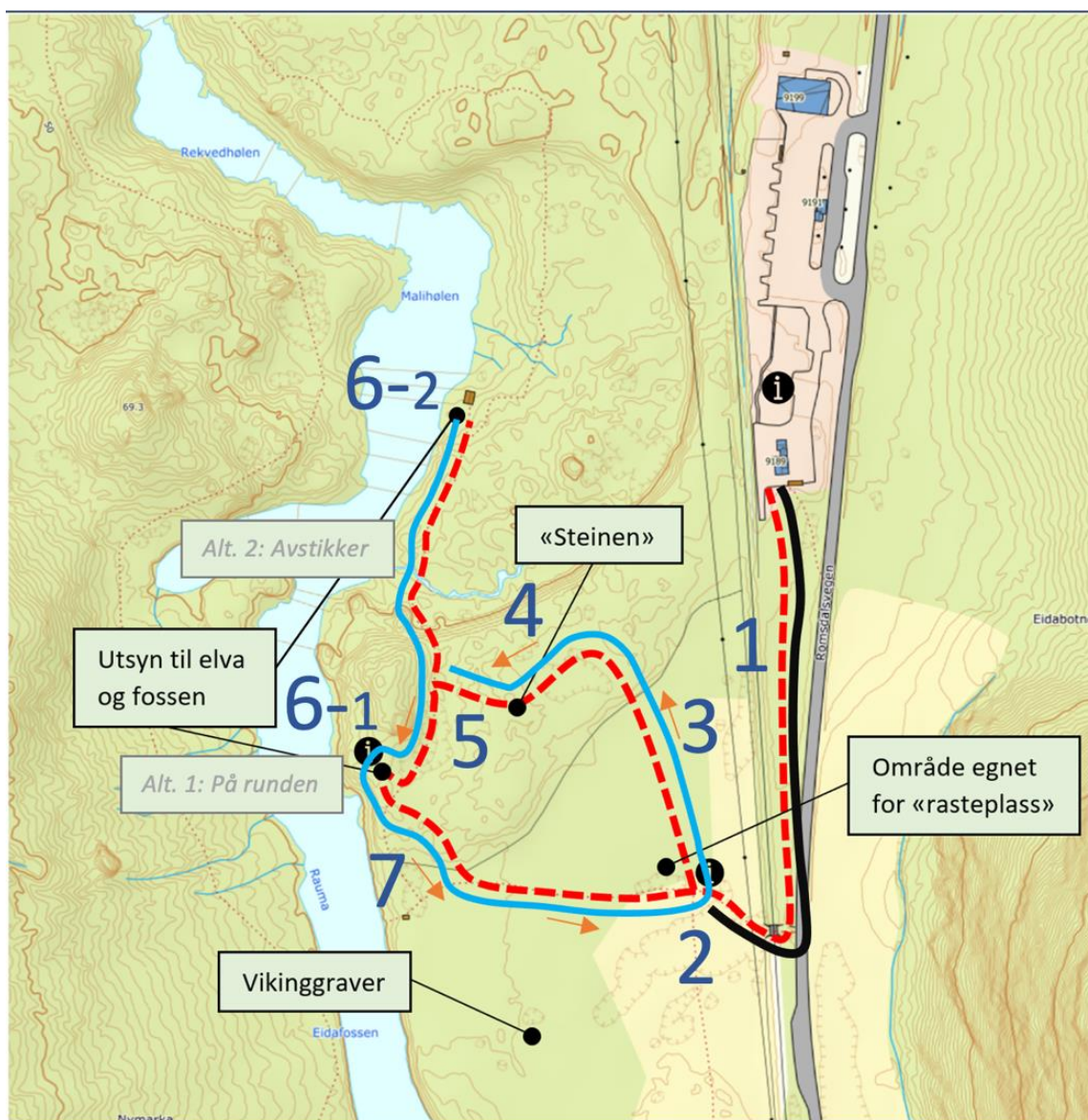
Området er lett tilgjengelig og ligger mellom jernbanen og Rauma elv. Terrenget er relativt flatt med små høydeforskjeller langs stien. Deler av området er utmarksbeite avgrenset med gjerde (Horgheim).

Det går i dag en tursti langs Rauma elv, mellom Romsdalshorn stasjon og Trollveggen camping. Adkomsten er beskjedent, lite skiltet og det er ingen fysisk tilrettelegging bortsett fra grind og gjerdeklyv i beiteområdet. Fra jernbaneundergangen går det en traktorvei ned til elva. Langs elva går det en sti som brukes både av laksefiskere og turgåere. Store deler av stien går inne i verneområdet.

Hensyn til laksefisket i Rauma elv.

Rauma elv har lange tradisjoner innen laksefiske. Etableringen av opplevelsesstien skal ta hensyn til dette og ikke legge traseen slik at det forstyrrer laksefisket i sesongen. Samtidig er det et ønske om å gjøre historien rundt det tradisjonsrike fisket til en del av opplevelsen. Dette kan gjøres gjennom utsiktspunkt inn mot elva der det tilrettelegges for informasjon, rast og opplevelse. Utsikten ved elva er spektakulær der en får oppleve Rauma elv i sin storhet med Trollveggen i bakgrunnen.

Kart over turstiområdet med de ulike punktene som er beskrevet.

Kort beskrivelse av stitraseen og opplevelseselementer

Parkeringsplassen ved togstasjonen til jernbaneundergangen (kart pkt. 1)

Traseen legges gjennom lauvskogen mellom Romsdalsvegen og Raumabanen. Området er relativt flatt med fast underlag.

- Bygging av terrengtilpasset gruset turvei med bredde 150 cm.
- Pålegg fra Jernbaneverket om nytt gjerde langs jernbanelinjen.
- Det vil være behov for noe tilpasning til høydeforskjell ned mot jernbaneundergangen. Det er en støttemur der i dag, men det er usikkert om dette er tilstrekkelig for en god adkomst.

Rasteplassen (kart pkt. 2)

Det etableres rasteplass, ca. 50 meter etter jernbaneundergangen ved traktorveien. Plassen ligger fint til i det åpne kulturlandskapet og like ved gravhaugene.

Området legges tilrette med et underlag (grus?) tilpasset rasteplassen med sitteplasser og bord med kapasitet for skoleklasse. Det er også ønskelig å vurdere en gapahuk med bål plass på dette området. Det er også naturlig å bruke denne plassen til informasjon om opplevelsesstien og området. Stien videre inn i terrenget starter her.

Stien mot Steinen (kart pkt. 3)

Første delen går i nordlig retning fra rasteplassen. Ved grensa til verneområdet skråer den inn mot Steinen. Terrenget er relativt flatt. Første delen går gjennom et område med beitemark og lauvskog. Strekingen fra beitegjerdet inn mot steinen er litt mer kupert med mer busker og lauvtrær, stein og groper i terrenget.

Det ønskes vurdert to alternative løsninger for sti mellom rasteplassen og Steinen. De to alternativene er:

- 0-løsning. Dette innebærer ingen tilrettelegging i form av gangbaner. Tanken er at det skal etableres en naturlig sti gjennom terrenget. En slik sti må merkes godt for at folk skal følge samme trasé. Noe merking/skilting og skogrydding kan være nødvendig.
- En tilrettelagt sti med gangbaner. Denne løsningen gir liten belastningen på naturen. Gangbanen bygges slik at vegetasjonen blir lite påvirket av tiltaket. Siden tiltaket også berører verneområdet, er det ønskelig med miljøvennlige og reversible løsninger. Gangbanene tilpasses terrenget. Noe skogrydding kan være nødvendig.

Steinen (kart pkt. 4)

Steinen er ei stor steinblokk som ligger på flatene inne i skogen. Den har trolig kommet ned fra Trollveggen-massivet og kan knyttes til den geologiske historien om Romsdalen og fjellene rundt. Steinen ligger inne i verneområdet og plassen egner seg godt for læring, lek og opplevelse for store og små. Som eksempel er nevnt Norsk Tindesenters barneaktivitet EvenTURskogen, som tilbyr aktiviteter for de minste. Området ved Steinen tilrettelegges med sitteplasser og eventuelt bord. Området ryddes noe for lauvskog.

Fra Steinen til «gamlestien» (kart pkt. 5)

Tiltaket innebærer tilrettelegging av sti fra Steinen ned til den eksisterende stien som går langs elva. Dette området er mer kupert med store og små mosekledde steinblokker og groper, og har noe stigning. Området er uberørt og det bør legges tilrette for skånsom ferdsel i form av klopper, ramper, trapper osv., som tilpasses terrenget.

Utsiktspunktene (kart pkt. 6)

På «gamlestien» kan man enten gå tilbake til utgangspunktet, eller gå til utsiktspunktet ved elva. Det er gitt to alternativer til utsiktspunkt ved elva som gir begge gir spektakulær utsikt mot Trollveggen:

- Alternativ 1 ligger innenfor verneområdet og kan bli pålagt restriksjoner i forhold til plassering og omfang. Det er også noe usikkerhet knyttet til om økt ferdsel kan forstyrrelse laksefisket i dette området. For at utsiktspunktet skal være funksjonelt bør det legges opp til god adkomst fra stien, en plattform og sikring av kanten mot elva. Dette er et flotte utsiktspunkt der det også er naturlig med sitteplasser.
- Alternativ 2 ligger lenger nordover langs stien og elva, og er utenfor verneområdet. Plassen ligger ved fossen som er et flott skue med Trollveggen som bakgrunn. Stedet har lokal laksehistorie blant annet med rester etter fangstanlegg. Utsiktspunktet legges fram mot elva og fossen på bruer montert på de store steinblokkene. Rauma elv er fredet slik at det vil være restriksjoner på hvor nært elva utsiktspunktet kan ligge.

Retur til rasteplassen, ny stitrase (kart pkt. 7)

På vei tilbake følges stien sørover igjen mot traktorveien. Før beitegjerdet etablere en ny stitrase i retning rasteplassen. Dette er et småkupert område der det legges tilrette med gangbaner/klopper. Grunnen til at man ikke følger den etablerte stien er ønsket om å styre trafikken bort fra fiskeplasser like ved. Denne traseen har tilknytning til utsiktspunkt alt.1. Traktorveien følges tilbake til rasteplassen.

Skilt

Det er ønskelig med ulike typer skilt med innhold tilpasset stedene langs stien. Utførelse av skiltene følger retningslinjene i designmalen for Norges nasjonalparker.

- Skilt på høye cortenstålplater ved starte av turstien ved togstasjonen.
- Portalskilt for Norges nasjonalparker et sted i starten.
- Informasjonsskilt ved rasteplassen
- Langs stitraseen stolper med små infoskilt (type vippekilt)
- Infoskilt ved Steinen.
- Infoskilt ved utsiktspunkt.
- Retningsskilt og her-er-du-kart langs traseen.

Kalkyle Eiafossen opplevelsessti		
	Kostnader knyttet til de ulike beskrevne postene, konsulenttjenester og grafisk innhold.	
1	Strekningen togstasjonen til jernbaneundergangen	
	Gruset gangvei	kr 250 000
	Gjerde mot jernbanen, netting, støpte fundament	kr 200 000
2	Rasteplassen	
	Opparbeiding og grusing	kr 50 000
	Utemøbler	kr 80 000
	Gapahuk med bål plass	kr 400 000
3	Stitrase Rasteplassen til Steinen, gangbaner, 200 m	kr 450 000
4	Steinen: sitteplasser og skogrydding	kr 80 000
5	Stitrase fra Steinen til eksisterende sti	kr 350 000
6	Utsiktspunkt. Ikke kalkulert	kr -
7	Stitrase fra eksisterende sti til traktorveien	kr 250 000
	Design; benker, bord, sitteplasser	60 000
8	Skilt: innholds-produksjon, skiltstativ og montering	kr 180 000
10	Landskapsarkitekt; rasteplass, Steinen, utsiktspunkt	kr 100 000
11	Utbedring av eksisterende sti mot utsiktspunkt alt.2. Klopper, grøfting o.l.	kr 40 000
12	Grinder gjennom beitegjerde og jernbaneundergang	kr 30 000
14	Prosjektledelse, andre ikke spesifiserte konsulent og tjenester	kr -
15	Uforutsette kostnader	kr -
	Sum eks mva.	kr 2 520 000

13.03.2023

Svein Roger Ivarsen

M: 913 93 656

Epost: svein@nysti.no

Planlagt natursti ved Eiafossen

Sårbarhetsanalyse og forenklet konsekvensvurdering
for naturtyper og flora

Miljøfaglig
Utredning

Rapport MU2023-86

Forsidebilde

I sentrale deler krysser planlagt sti en lokalitet med gammel edelløvskog. Det dreier seg om et skogsområde som er dominert av eldre hassel. Her finnes spredt med trær med god forekomst av lav knyttet til lungeneversamfunnet. Lokaliteten har svært stor verdi.

RAPPORT 2023-86

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Ulrike Hanssen
	Prosjektmedarbeider(e): Mari Melbø Rødstøl
Oppdragsgiver: Nasjonalparkstyret for Reinheimen	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Mari Melbø Rødstøl
Referanse: Hanssen, U. 2023. Planlagt natursti ved Eiafossen. Sårbarhetsanalyse og forenklet konsekvensvurdering for naturtyper og flora. Miljøfaglig Utredning rapport 2023-86, ISBN 978-82-345-0485-3.	
Referat: <p>På oppdrag for Nasjonalparkstyret for Reinheimen er det gjennomført en sårbarhetsanalyse og en forenklet konsekvensvurdering for vegetasjonen i forbindelse med en planlagt natursti ved Eiafossen, i Rauma kommune. Til grunn for vurderingene ble det gjort en naturtype- og artskartlegging etter gjeldende metodikk. Sårbarhetsvurderingen støtter seg på håndbok for sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter i verneområder (Hagen m.fl. 2019), med noen tilpasninger. Vurderingen av verdi, påvirkning og konsekvens for naturmangfoldet er gjort etter Miljødirektoratets håndbok for konsekvensutredninger M-1941 (MD 2023).</p> <p>Store deler av utredningsområdet ligger innenfor VV00002447 Romsdalen verneområde. Det er registrert 5 naturtypelokaliteter etter Miljødirektoratets instruks, herav to truede naturtyper knyttet til semi-naturlig eng som har lav og svært lav kvalitet. I sentrale deler ligger tre skoglokaliteter med svært høy og høy kvalitet. Antageligvis er den nær truede arten osphevittkjuke (NT) funnet innenfor influenssonen til stien, utenfor vernegrensa. Ellers er de største naturmangfoldsverdiene knyttet til lungeneversamfunnet på eldre hassel, rogn og seljetrær, samt noen forekomster av høystaudearter i gråorsumpskog.</p> <p>Som del av sårbarhetsanalysen ble det registrert 4 sårbare enheter knyttet til skog langs planlagt sti. Ifølge veilederen kommer sårbarhetsvurderingen frem til en lite til moderat følsom vegetasjon i forhold til planlagt sti med utkikkspunkt og rasteplass. Siden stien i sin helhet ligger innenfor VV00002447 Romsdalen verneområde, får området svært stor verdi uansett, og ifølge veilederen spiller da verdien til delområdene ingen rolle. Vernestatusen overstyrer andre verdikategorier både for vurdering av verdi og påvirkning. En tilrettelagt sti ville medføre en forringet til sterkt forringet verdi, slik at konsekvensen vurderes som stor. For de 5 naturtypelokalitetene ville planlagt sti ha betydelig, noe og (for et lite delområde) ubetydelig konsekvens. Sammenlignet med 0-alternativet vurderes planlagt sti å medføre stor negativ konsekvens for naturmangfoldet.</p> <p>Flere parametere som dyreliv, økologiske funksjonsområder, landskapsøkologiske sammenhenger, geotoper og geologisk arv/ geosteder har ikke blitt vurdert i denne forenklete konsekvensvurderingen. Kunnskapsgrunnlaget for verdier knyttet til vegetasjon anses som ganske godt. Fjerning av fremmede arter som platanlønn (SE) og fjerning av plantefelt med gran, som ikke hører naturlig til i fylket, vil ha positiv effekt på naturmangfoldet.</p>	

FORORD

Miljøfaglig Utredning har i 2023 utført en sårbarhetsanalyse av planlagt framtidig sti ved Eiafossen ved Trollveggen i Rauma kommune. Eksisterende sti skal legges om og tilrettelegges noen partier, og det er ønsket en ny sløyfe. I tillegg ble det gjort en forenklet konsekvensvurdering av stien for naturtyper og flora.

Kartleggingen er utført på oppdrag fra Nasjonalparkstyret for Reinheimen, der kontaktperson har vært Mari Melbø Rødstøl.

16. november 2023

Miljøfaglig Utredning AS

Ulrike Hanssen

INNHold

FORORD.....	4
INNHold	5
1 INNLEDNING	7
1.1 BAKGRUNN	7
1.2 PLANLAGT STI.....	7
1.3 FORMÅL.....	11
2 METODE	12
2.1 FORARBEID	12
2.2 FELTUNDERSØKELSER	12
2.3 METODE: SÅRBARHETSVALDERINGER AV VEGETASJON	13
2.3.1 Sensitive enheter	13
2.3.2 Vekting for areal og plassering	14
2.4 METODE: FORENKLET KONSEKVENSVULDERING	15
2.4.1 Naturtyper og flora	15
2.4.2 Verdivurdering av tiltaksområdet.....	15
2.4.3 Vurdering av påvirkning og konsekvenser.....	15
2.4.4 Vurdering av NML §§ 8 - 10.....	16
2.4.5 Kompenserende/ avbøtende tiltak.....	16
3 SÅRBARHETSVALDERING	17
3.1 FERDSEL OG BRUK AV LOKALITETEN	17
3.2 VALDERING AV SÅRBARHET FOR VEGETASJON	18
3.2.1 Registrering av stistrekninger alternativ 1	18
3.2.2 Sårbarhetsvurdering med vektningssystem	23
4 FORENKLET KONSEKVENSVULDERING.....	25
4.1 NATURMANGFOLD.....	25
4.1.1 Verneområder, forvaltningsprioriterte og rødlistede naturtyper	25
4.1.2 Rødlistede arter	27
4.1.3 Andre forvaltningsmessig interessante arter	28
4.1.4 Fremmede arter	28
4.1.5 Naturmangfoldet i planområdet for øvrig.....	29
4.2 VERDIVULDERING AV TILTAKSOMRÅDET.....	30
4.3 PÅVIRKNING OG KONSEKVENSER.....	31
4.3.1 0-alternativet	31
4.3.2 Tiltaket (Alternativ 1)	31
4.3.3 Samlet konsekvens.....	33
4.4 VALDERING AV USIKKERHET.....	34
4.4.1 Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget	34
4.4.2 Usikkerhet i verdi	34
4.4.3 Usikkerhet i påvirkning, samlet belastning og konsekvens.....	35
4.5 VALDERINGER ETTER NATURMANGFOLDLOVEN §§8-10.....	35
4.5.1 Vurdering av Kunnskapsgrunnlaget NML §8	35
4.5.2 Vurdering av Føre-var-prinsippet etter NML § 9.....	35
4.5.3 Vurdering av samlet belastning etter NML §10	35
4.6 AVBØTENDE TILTAK OG ØKOLOGISK KOMPENSASJON.....	36
4.6.1 I anleggsfasen.....	36
4.6.2 Tilrettelegging av stien.....	36
4.6.3 Økologisk kompensasjon	37
5 KILDER	38
5.1 SKRIFTLIGE KILDER.....	38

6 VEDLEGG - NATURTYPEBESKRIVELSER..... 39

1 Innledning

Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder for besøksforvaltning i norske verneområder med sikte på at besøksstrategien skal vise hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde (MD 2015). Besøksforvaltningen kan legge tilrette for mer ferdsel i områder som tåler mye besøk og skjerme områder som ikke tåler mye ferdsel. Er av flere verktøy for å oppnå en god besøksforvaltning er en sårbarhetsanalyse, som gir grunnlag for prioriteringer, synliggjøre behov for tiltak og dokumentere forvaltningas valg av løsninger (Hagen m. fl. 2019).

Konsekvensutredninger skal etter plan- og bygningsloven §14-1 "sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av tiltaket eller planen, og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket eller planen kan gjennomføres."

Naturmangfoldloven har som formål å sikre at det biologiske mangfoldet blir tatt vare på gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven inneholder flere viktige prinsipp, bl.a. om at «offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av på-virkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet» (§8).

I sammenheng med planlagt ny sti ved Eiafossen, ønsket oppdragsgiver en sårbarhetsanalyse for å få oversikt over hvor mye naturmangfoldet i vegetasjonen tåler i forhold til ferdsel, samt en forenklet konsekvensanalyse, der konsekvensene for naturtyper og flora skal utredes og belyses.

1.1 Bakgrunn

Miljødirektoratet har de senere årene satt fokus på besøksstrategi og besøksforvaltning i verneområder, og generelt på slitasje og erosjon i forbindelse med stier i utmark. Samtidig utvikles turistprodukter som fører til økt ferdsel.

Trollveggen utgjør en av de viktigste turistattraksjonene i Rauma kommune, og er internasjonalt kjent. Trollveggen besøkscenter ligger nær Europaveg E136 gjennom Romsdalen, og er et viktig utgangspunkt for turister som er interessert i å se nærmere på Trollveggen.

Denne rapporten omhandler en sti i nærområdet, som skal legges om og tilrettelegges noe bedre for å gi folk god utsikt mot Trollveggen, og som skal suppleres med en ny sløyfe.

Nåværende sti fører forbi Trollveggen stasjon langs vegen i søndre retning, før den svinger mot vest til Rauma og et stykke videre langs elva i skogen mot nord. Det er tenkt å tilrettelegge stien for et større publikum, ved å delvis endre stitrasen og ved å lage en enkel ny sløyfe. I den forbindelse ønsker nasjonalparkstyret en sårbarhetsanalyse og en vurdering av konsekvensene på naturmangfold.

1.2 Planlagt sti

Nedenfor vises planlagt sti som ble utvalgt igjennom forprosjektet (Torset 2023) og som danner grunnlaget for vurderingene. Stien ligger noen få hundre meter sør for Trollveggen besøkscenter, og fører mot vest til Rauma elv (fig. 1).

Figur 1. Kartutsnitt med ønsket plasseringen av stien slik det forelå som forslag for utredningen, skissert av Nasjonalparkstyret for Reinheimen. Den kombinerte blå og røde linja viser planlagt stitrase. Strekingen mellom punkt 2 og 3 er ny sti som knyttes på eksisterende sti ved punkt 3. Ved punkt 4 skal det lages et utkikkspunkt. Strekingen mellom 1 og 4 (via punkt 3) skal tilrettelegges for å kunne gå med barnevogn, til dels med 1,2 meters stibredde. Stiavsnittet mellom punkt 4 og 6 skal derimot være en mindre tilrettelagt sti med rasteplass ved steinen nær punkt 5.

De ulike strekningsavsnittene beskrives som følgende i «Forprosjektsrapport tursti Eiafossen» (Torset 2023):

1. Gruset sti fra parkeringsplass til undergangen.
2. Grusing/markering av eksisterende traktorvei frem til punkt 2. Infopunkt på veien med skilt.
3. Stien forsetter nordover inn i skogen, krysset beitegjerde og skråner ned mot punkt 3 på dagens sti.
4. Stien fortsetter langs dagens sti til punkt 4, med noe utfylling av grus og klopper over bekken. Her etableres et informasjonspunkt med skilt og utsikt over Eiafossen og mot Trollveggen.
5. På strekingen mellom utsiktspunktet og steinen trengs stielementer og klopper for å krysse bekken og tilpasses terrenget og høydeforskjeller. Rundt steinen etableres det et informasjonspunkt og enkel rasteplass.
6. Sti med enkle stielementer som tydelig markerer sti fra steinen til stikrysset punkt 6.

Ved vernegrensa i nordvest skal det lages utkikkspunkt langs elvekanten med utsikt på Eiafossen. Her renner elva i høy fart og langs elvekanten er det til dels noe blokkmark.

Herifra skal en mindre sti gå mot øst og føre i en sløyfe langs sør tilbake til gjerde mot enga, der den møter igjen på den tilrettelagte større turstien. Underveis, i sentrale delen, skal det legges opp for bål plass ved den nokså store steinblokka kalt steinen.

Nedenfor er det lagt inn planlagt standard og innhold, kopiert fra forprosjektet. De røde linjene på kartutsnittet viser til strekningene som er beskrevet i teksten ved siden av (Torset 2023):

(strekning mellom punkt 1 og jernbaneundergangen)

«Parkeringsplass til undergang

Fra parkeringsplassen ved Trollstigen stasjon er det regulert en sti sørover mot undergangen som aldri er bygget. Her er det tett mellom jernbanen og E136. Det er relativt flatt, med en liten høydeforskjell rett ved undergangen. Det er i senere tid fjernet noe vegetasjon mot jernbanen første del av strekket.

Stien bør opparbeides på østsiden av skogen, mot jernbanen. Det må søkes til BaneNor om tiltak i området, og det vil stilles krav om etablering av nytt gjerde langs jernbanen.

Minimumsavstand mellom vegkant og opparbeidet tursti er ifølge statens vegvesen på 3 meter. Det er i dag 80 km/t på vegstrekningen og en ÅDT på 2178. Det må i neste fase avklares nærmere plassering av stien i dialog med vegvesenet og BaneNor.

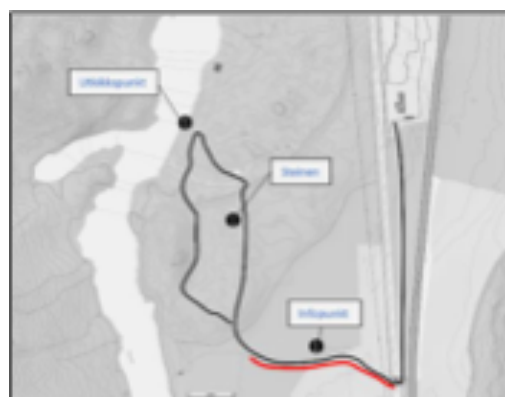
Stien bør etableres som en gruset sti med bredde 1-1,5 meter for god tilgjengelighet. Ved undergangen må man trolig senke terrenget noe for å få til en god kobling til dagens traktorveg.»

(strekning mellom jernbaneundergangen og punkt 2)

«Undergang til stikryss

Bruke dagens traktorveg, mulig noe krav til grusing for å tydelig markere stien. Standarden bør være slik at man enkelt kan komme frem med barnevogn, og kunne gå to i bredden. Det bør plasseres et infopunkt på stekningen for å informere om stien, ferdsel, kulturminnene i området og landskapsvernområdet. Det etableres ikke en rasteplass i forbindelse med infopunktet, men kan vurdere enkel benk/sitteplass. Området er flatt, og enkel tilrettelegging av informasjonspunkt bør være på barmark.

Det er viktig å få høy kvalitet på stikrysset hvor stien fortsetter inn i skogen for å unngå at folk fortsetter rett frem ned mot elva. Dette må gjøres både gjennom tydelig merking og markeringer i terrenget.»

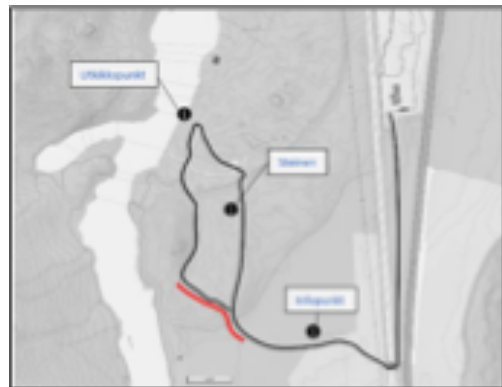

(strekning mellom punkt 2 og 3)

«Stikryss traktorveg til kobling dagens sti

Stien fortsetter inn i skogen frem til gjerdet. Det går beitedyr i området sommerstid, og det må etableres grind i gjerdet. Standarden bør være slik at man kan komme frem med barnevogn, og kunne gå to i bredden, 1,2 meter bredde. Det bør etableres stielementer som tydelig markerer stien og samtidig tilpasses terrenget og begrenser permanente inngrep.

Det er viktig å få en tydelig overgang i stikrysset med dagens sti for å kanalisere folk nordover til utsiktspunktet. Dette må gjøres både gjennom tydelig merking og markeringer i terrenget.»

(strekning mellom punkt 3 og 4)

«Dagens sti fra stikryss til utsiktspunkt

Fra stikrysset til utsiktspunktet benyttes dagens sti. Her bør det stedvis fylles på med grus for å markere stien og øke standarden slik at man kan komme frem med barnevogn.

Det er en bratt bakke ca midt på strekningen ned mot bekken. Her bør det gjøres tiltak for å gjøre denne lettere fremkommelig. Det bør vurderes å sette opp et enkelt gelender langs stien i bakken. Det bør ses på å bygge stien som en spaltet grussti, slik at vannet blir ledet av stien og ikke renner ned bakken.

På utsiktspunktet bør det tilrettelegges for at man kan se Eiafossen på avstand. Det finnes en sti og et naturlig platå i området i dag, som bør videreutvikles. Det er høy vannføring i elva under flom, så tiltak som etableres må tilpasses dette. Utsiktspunktet bør ha sitteplasser, en tydelig avgrensning (for eksempel gjennom en plattform, heller på bakken e.l.) og være et naturlig stoppepunkt på stien. Herfra kan man velge å gå tilbake samme veg man kom eller gå en enklere sti gjennom skogen til steinen. Utsiktspunktet vil være helt i utkanten av landskapsvernområdet. Konkret utforming må vurderes i forbindelse med detaljprosjektering. «

(strekning mellom punkt 4 og 5)

«Fra utsiktspunkt til steinen

Stien fortsetter østover inn i skogen fra utsiktspunktet. Dette må skiltes og markeres tydelig. Stien tilpasses terrenget, med bruk av stielementer ved behov. Området er delvis kupert og vått, og det kan være behov for klopper. Disse burde ikke ha større bredde enn 50 cm. Før steinen er det en bekk og et høydedrag. Her må det bygges en enkel bro og elementer som tar inn høydeforskjellen.

Ved steinen bør det etableres en rasteplass med muligheter for å tenne bål. Dette kan utformes som en grue, med sitteplasser til en skoleklasse.

Underlaget bør dekkes av heller eller liknende for å markere området og unngå slitasje på terrenget.»

(strekning mellom punkt 5 og 6)

«Fra steinen til stikrysset

Fra steinen og sørover er terrenget relativt flatt med tidvis tett vegetasjon. Vegetasjonen rundt stien bør tynnes noe, samtidig som man må bevare naturkvalitetene. Siden området er flatt er det lett å velge egne veier, og det er viktig å ha fokus på synliggjøring av stien for å oppnå kanalisierende effekt, ca. 50 cm bredde.»

I konkurransegrunnlag for byggingen av stien stiller forøvrig oppdragsiver følgende krav (epost oppdragsiver, 30.10.203):

«Det legges stor vekt på naturvennlig tilrettelegging som gir minst mulig miljøbelastning og som medfører minst mulig inngrep i naturmiljøet og kulturlandskapet, samtidig som målsettingen er å ivareta kvaliteten på friluftslivsopplevelsen. Harmonisk tilpasning som ved hjelp av form, farge og materialvalg gjenspeiler naturens variasjonsrikdom. Det er ønskelig at naturattraksjonen ikke bygges ned, men at man heller støtter opp under og fremhever de naturgitte elementene. Bruk av materialer bør velges med omhu, være miljøvennlige og ha lokal forankring.»

1.3 Formål

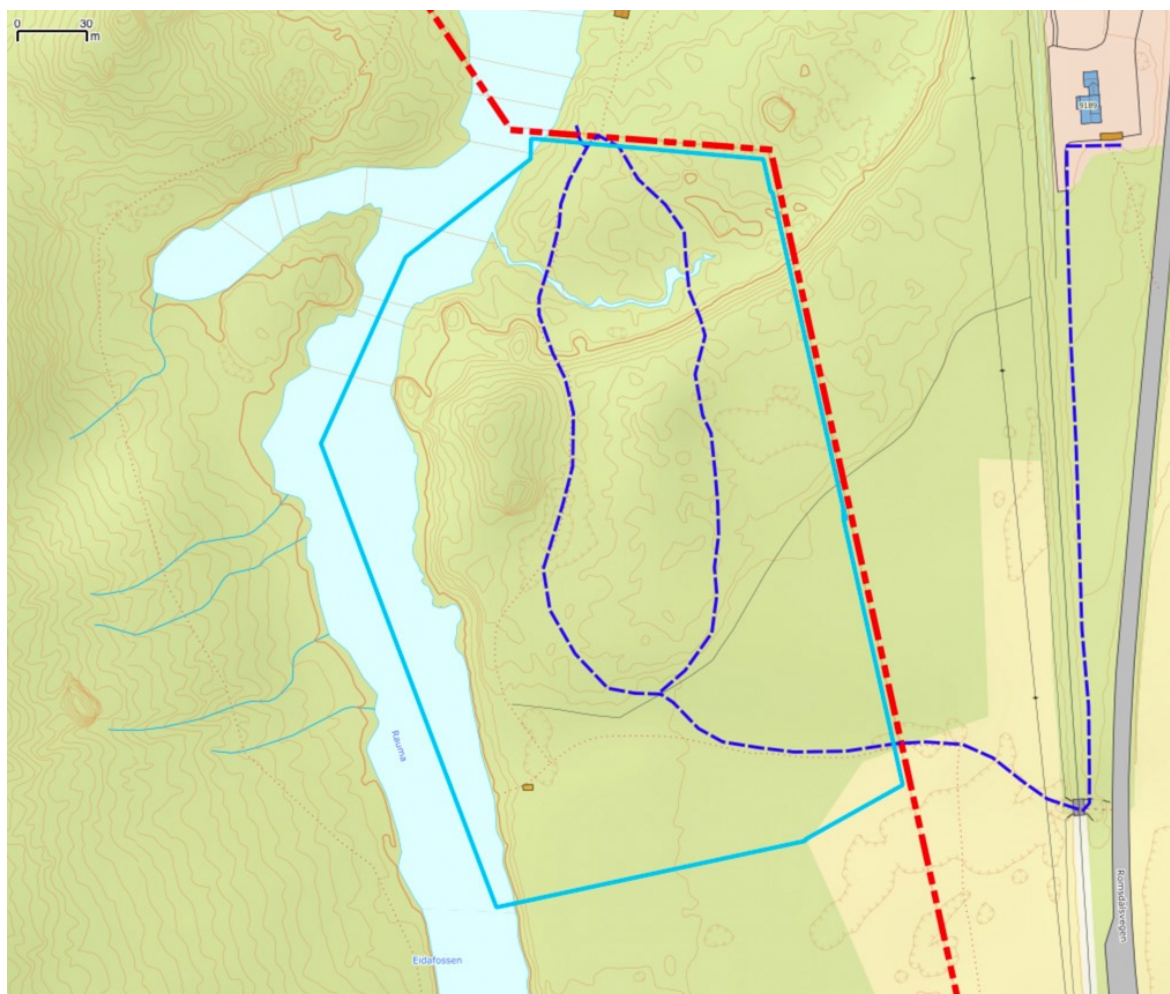
Formålet med den foreliggende rapporten er å foreta en sårbarhetsvurdering av eksisterende og planlagt stitrasé i forhold til nåværende og forventet bruk, herunder skaffe fram data om naturtyper og arter, gi innspill til framtidig tilrettelegging, og komme med forslag til avbøtende tiltak. Samtidig skal det foretas en forenklet konsekvensvurdering for naturmangfoldet i forbindelse med planlagt utvidelse av sti og forventet økende ferdsel. Den forenklete konsekvensutredningen omfatter stistrekningen mellom punkt/parsell 2-3-4-5-6. Hovedfokuset i dette prosjektet ligger på sårbarhetsvurdering og konsekvensvurdering for vegetasjon dvs. naturtyper og flora, mens påvirkning på dyreliv ikke er en del av oppdraget.

2 Metode

2.1 Forarbeid

Før feltarbeidet ble kart over området studert, inklusive naturtypelokaliteter etter DN-håndbok 13, og naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i Naturbase (Miljødirektoratet 2023b). For samme området ble også funndata for alle arter nedlastet fra Artskart (Artsdatabanken 2023a), bearbeidet og studert.

Aktuelt undersøkelsesområdet omfatter foreslåtte stitraséer med en buffer på minst 50 meter, og er meldt inn i Miljødirektoratet sitt kartleggingssystem for naturtyper (fig. 2).

Figur 2. Undersøkelsesområdet som er meldt inn for naturtype-kartlegging etter Miljødirektoratets instruks, er merket av med lyseblå linje. Planlagt sti er merket av med striplet blå linje. Vernegrense er symbolisert med rød striplet linje.

2.2 Feltundersøkelser

Oppdraget gikk ut på å undersøke planlagte traseer for fremtidige stier som ble skissert på kartutsnitt fra Nasjonalparkstyret for Reinheimen og mottatt i oppdragsbeskrivelsen (e-post 29.05.2023) (fig. 1). Dette stialternativet tilsvarer konsept 4 i forprosjektet (Torset 2023).

Feltarbeidet ble utført 15. juni 2023. Eksisterende stier, traktorveg og planlagt stitrasé ble fulgt, samtidig som dagens påvirkning og naturens sårbarhet ovenfor fremtidig bruk av området ble vurdert. Det ble tatt vegpunkter for sensitive enheter større enn 5 meters lengde på planlagte stistrekninger. Artsmangfoldet og naturtyper ble undersøkt, og dette ikke bare i umiddelbar nærhet av stien, men også i hele undersøkelsesområdet. Røddlistearter, fremmede arter og andre forvaltningsinteressante arter blant karplanter, lav, og sopp ble registrert på feltapplikasjonen Artsapp, og naturtyper ble fanget opp NiNApp.

Underveis ble det tatt koordinater for overganger til ny naturtype, etapper med slitasjeutsatt miljø, eller der andre viktige forhold ble registrert.

Som del av oppdraget skal kartleggingsresultatene publiseres. Naturtyper etter Miljødirektoratets overføres til Naturbasen, og artsfunn legges ut på Artskart via Artsobservasjoner. Dette omfatter rødlistede og evt. andre interessante arter som indikatorarter eller fremmede arter.

2.3 Metode: Sårbarhetsvurderinger av vegetasjon

NINA har utarbeidet et system for sårbarhetsvurdering i store verneområder. Forenklet sagt er «sårbarhet» definert som en effekt på natur i følge av ferdsel. Den er sammensatt av sannsynlighet for eksponering av ferdsel og sensitivitet av naturen. Eksponering for forstørrelse eller slitasje er avhengig av type aktivitet, romlig og tidsmessig utstrekning og omfanget av ferdsel. Sensitivitet («følsomhet») av naturen generelt er avhengig av tilpasningsevne, evnen til gjenoppretting (resiliens) og toleranse (resistens) (Hagen m.fl. 2019). Når det gjelder vegetasjon, er sensitiviteten avhengig av slitestyrke (= toleranse ovenfor tråkk og slitasje) og gjenvekstevnen, dvs. evnen til re-etablering av vegetasjonen på egen hånd etter en slitasje har opphørt.

Det er to egenskaper som er avgjørende for å beskrive hvor sensitiv vegetasjon er i forhold til ferdsel (Vistad m.fl. 2020):

- **Slitestyrke.** Hvor mye tråkk tåler vegetasjonsdekket før det oppstår en slitasjeskade? Andre ord som brukes for å beskrive slitestyrke er tråkktoleranse og resistens.
- **Gjenvekstevne.** I hvor stor grad er vegetasjonen i stand til å reparere seg selv ved gjenvekst dersom det har oppstått en slitasje og påvirkningen stopper? Andre ord som brukes for å beskrive gjenvekst er re-etablering, restaurering, gjenoppretting og resiliens.

2.3.1 Sensitive enheter

Hagen mfl. (2019) opererer med et utvalg «sensitive enheter» av vegetasjon/ terreng for forholdsvis fjell, skog og kyst. Aktuelle sensitive enheter i skog, samt ulike trinn for plassering, vises nedenfor (fig. 3).

Sensitive enheter - SKOG		
1: Grunnlendt mark	4: Myr/fuktig område	7: Lavdominert skog og hei på ustabilt substrat
2: Bratt skråning med ustabilt substrat	5: Fuktsig/blauthøl	8: Grotte
3: Brink/bratt skrent	6: Spredt vegetasjon på fint substrat	(9: Rødlista naturtyper)
		(10: Rødlista arter)
PLASSERING - VEKTING LANGS STI ELLER I AREAL		
A. Langs sti/trasé. Da ligger den sensitive enheten alltid nær eller i traséen for ferdselen.		
0,1	Veldefinert og brei sti/veg (helt greit å gå flere i bredden): kjørespor, tilrettelagt med klopper e.l.	
2	Tydelig sti, smal eller brei	
4	Uklar sti/trasé, mulig å ferdes i brei sone (gjerne parallelle stier ved mye ferdsel)	
B. Areal		
1	Den sensitive enheten ligger perifert i forhold til typisk ferdsel i lokaliteten	
3	Den sensitive enheten ligger ved/nær typisk ferdsel i lokaliteten	
4	Den sensitive enheten ligger på/i der ferdselen foregår (el. ved hovedattraksjonen i lokaliteten)	

Figur 3. Bildet viser oversikt over sensitive enheter i skog, samt vekting av disse i forhold til frekvens og nærhet til ferdselen (Hagen m. fl. 2019). De ulike trinnene skal registreres i felt og danner grunnlag for vurderingen av sårbarhet på vegetasjon.

Sårbarhet beskrives her i forhold til bl.a. sensitivitet og påvirkning av naturtypen, og de forvaltningsmessige konsekvensene basert på bl.a. verdivurdering og påvirkningens effekt (Eide m.fl. 2015). De fleste «sensitive enhetene» (se ovenfor) kan opptre i flere ulike hoved- og grunntyper etter NiN.

2.3.2 Vekting for areal og plassering

De sensitive enhetene vektes i neste steg i forhold til ferdselen som foregår eller forventes. Vektingen vurderes m.h.a. to komponenter: areal og plassering (Vistad m.fl. 2020):

Areal angir hvor mye som finnes av de sensitive enhetene i lokaliteten ved å vurdere forekomst og andel av store og små områder innenfor lokaliteten (fig. 4).

Plassering angir hvor de sensitive enhetene er plassert i forhold til den bruken som foregår eller forventes. Det skiller mellom vurdering langs en sti/stitrasé eller vurdering av et område (for eksempel et utkikkspunkt). Vektinga langs en sti gjøres ut fra i hvilken grad ferdselen (dagens eller framtidig) vil føre til økt slitasje (fig. 5).

Vekting	Areal
1	Ett lite område
2	Flere (2-5) små områder Ett stort område Ett stort og ett lite område
3	Ett stort og flere små områder Mange (6-10) små områder To store områder To store og ett lite område
4	Svært mange (> 10) små områder Tre eller flere store områder (eventuelt i kombinasjon med små) Utgjør det meste av arealet

Figur 4. Vekting for areal for å beregne sårbarhet for vegetasjon (Hagen m.fl. 2019).

Vekting	Plassering
A. Vurdering langs sti/trasé. Da ligger den sensitive enheten alltid nær eller i traséen for ferdselen	
0,1	Veldefinert og brei sti/veg (helt greit å gå flere i bredden) – gjerne anlagt på kjørespor eller tilrettelagt med klopper e.l.
2	Tydelig sti, smal eller brei
4	Uklar sti/trasé, mulig å ferdes i brei sone (gjerner parallelle stier ved mye ferdsel)
B. Vurdering av areal.	
1	Den sensitive enheten ligger perifert i forhold til typisk ferdsel i lokaliteten
3	Den sensitive enheten ligger ved/nær typisk ferdsel i lokaliteten
4	Den sensitive enheten ligger på/i der ferdselen foregår (eller ved hovedattraksjonen i lokaliteten)

Figur 5 . Vekting for plassering for å beregne sårbarhet for vegetasjon (Hagen m.fl. 2019)

Røddlistede naturtyper og røddlistede arter inngår ikke direkte i vektningssystemet for sårbarhetsvurderingen av Hagen m. fl. (2019), men det gjøres en kvalitativ vurdering av forekomstens betydning for lokalitetens sårbarhet, slik at dette kan inngå i forvaltningens vurderinger og behov for tiltak (Hagen m.fl. 2019).

2.4 Metode: Forenklet konsekvensvurdering

Den forenklete konsekvensvurderingen baserer seg i grove trekk på veileder M-1941, Konsekvensutredninger for klima og miljø (Miljødirektoratet 2023c). Bare enkelte temaer i veilederen er tatt opp, i første rekke naturtyper og flora. I dette prosjektet er den forenklete konsekvensvurderingen begrenset til området mellom punkt 2 og 6 (fig. 1).

2.4.1 Naturtyper og flora

Som grunnlag for konsekvensvurdering sammenstilles data om verdier knyttet til naturmangfoldet i tiltaksområdet. I henhold til oppdraget er det begrenset til naturverdier knyttet til vegetasjon, og omfatter bl.a. kunnskap om forvaltningsprioriterte og røddlistede naturtyper, røddlistede og fremmede arter. Det gis også oversikt over kvalitet og tilstand av området for øvrig. Tiltaksområdet deles så inn i ulike delområder basert på ulike registreringskategorier som f.eks. naturtyper.

2.4.2 Verdivurdering av tiltaksområdet

Basert på sammenstilt kunnskap om naturmangfold, gjøres det en verdivurdering av hvert enkelt delområde i tiltaksområdet.

2.4.3 Vurdering av påvirkning og konsekvenser

Påvirkning og konsekvens vurderes deretter for alle de ulike delområdene, og til slutt gis en samlet konsekvens for naturmangfoldet (her vegetasjonen).

2.4.4 Vurdering av NML §§ 8 - 10

I henhold til NML §§ 8 -10 vurderes kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, og økosystemtilnærming og samlet belastning.

2.4.5 Kompenserende/ avbøtende tiltak

Her vurderes tiltak som kan redusere konsekvenser av planlagt sti, inkludert kompensasjon for inngrep og mulige alternativer.

3 Sårbarhetsvurdering

3.1 Ferdsl og bruk av lokaliteten

Utsikten til Trollveggen er et populært turistmål i Norge og det er mange biler som stopper ved Trollveggen besøkscenter for å nyte utsikten til fjellmassivet.

Det er de siste årene gjort en betydelig innsats for å merke og tilrettelegge stier i Romsdalen. På denne måten kan man både vise fram dalføret, tilby flere interessante opplevelser, og man håper også å få folk til å oppholde seg her lenger og dermed legge igjen mer penger. Mange stistrekninger har derfor stor og økende ferdsel, noe som også forventes for den tilrettelagte og utvidete stien sørvest for Trollveggen besøkscenter. Stien ligger i sin helhet innenfor Romsdalen verneområde, som kan være en attraksjon i seg selv.

Per i dag går det et lite tråkk langs veien fra parkeringsplassen sør for Trollveggen besøkscenter. Ved jernbaneundergangen går det over til en traktorveg som går under jernbanelinja og gjennom enga mot nordvest, inn i skog. Her går traktorvegen etter hvert over til en sti. Noen meter før en fiskeplass med hytte ved Rauma, svinger stien mot nord og fører over en «gjerdeovergang» inn i skogen. Fra her av er det en tydelig, men smal sti som går nordover med noe varierende avstand til elva. I sør er det snakk om 5-10 meters avstand til elva, og i sentrale deler går stien øst forbi en liten ås rundt 100 meters fra elva. I nordre del krysser stien en kildebekk. Her er det lokalt fuktig mark, og vestre deler er lokalt noe flompåvirket av den strie elva inntil. Stien går her på klopper over bekken. Den nordre kanten til utredningsområdet tilsvarer grensen til landskapsvernområdet. Her går et gjerde. Stien fortsetter smalt og tydelig mot nord.

Enkelte tråkk mot øst blir fort utydelige og forsvinner. Flere steder i nordøstre deler er det temmelig grov blokkmark. Lokalt er det svake tråkk i nordøst og sentrale østre deler, muligens laget av beitedyr/ hjortedyr i tillegg til enkelte turgåere.

Ved feltundersøksleser i juni 2023 virker stien tydelig, men forholdsvis lite brukt. Det ble ikke observert skilt ved stien som leder turgåere fra parkeringen ved besøkscenteret i riktig retning. Dette kan tyde på at den primært brukes av lokalbefolkningen og turister som leter etter mindre kjente stier på kart eller tur-apper. Ved befaringen var det ingen beitedyr i området, men ifølge forprosjektet skal det beite husdyr sommerstid sør for gjerdet mellom punkt 2 og 3.

Planlagt ny sti gir en høyere tilretteleggingsgrad med «fremkommelighet for alle» på strekning 1-4, og en enklere og litt mer fysisk utfordrende sti fra utkikkspunktet til steinen og tilbake til stikrysset på strekning 4-6 (Torset 2013). Planlagt tilrettelegging bør, ifølge spesifikasjoner i forprosjektet, medføre at stien får en standard der man kan komme frem med barnevogn og kan gå to i bredden fra punkt 1 til punkt 4 (utkikkspunkt). Ved steinen er det tenkt å etablere en rasteplass med muligheter for å tenne bål (Torset 2023).

Ved vernegrensa i nordvest skal det lages utkikkspunkt langs elvekanten med utsikt til Eiafossen. Her strømmer elva i høy fart og langs elvekanten er det til dels noe blokkmark.

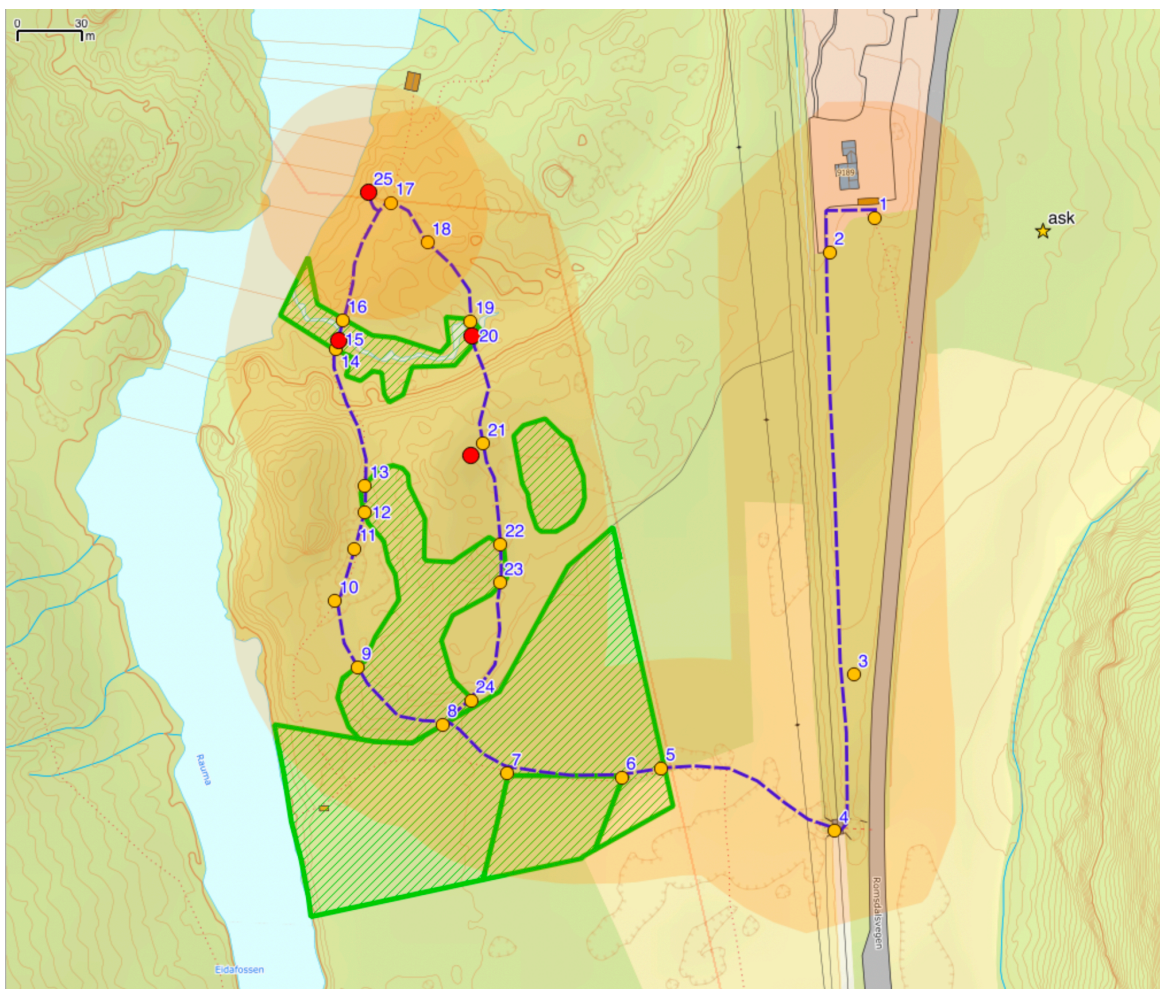
Herifra skal en mindre sti gå mot øst og føre i en sløyfe langs sør tilbake til gjerdet mot enga, der den kommer inn på den tilrettelagte, større turstien. Underveis, i den sentrale delen, skal det legges opp til bål plass på en rasteplass ved den nokså store steinblokk kalt «Steinen».

Ny skilting, infoskilt underveis, og elementer som sitteplasser på utkikkspunkt over Eiafossen og Trollveggen, og rasteplass med bål plass ved steinen, antas å tiltrekke en større besøksgruppe enn tidligere. Det er grunn til å regne med betydelig høyere besøkstall. Høyere frekvens øker sannsynligheten for slitasje.

3.2 Vurdering av sårbarhet for vegetasjon

3.2.1 Registrering av stistrekninger alternativ 1

Alternativ 1 tilsvarer skissert stiforeløp som er omtalt i forprosjektet som konsept 4: *nordgående sti med rundtur via steinen* (Torset 2023) (fig. 6).

Figur 6. Oversiktskart med skissert sti (blå stiptet linje) for alternativ 1, oversendt fra oppdragsgiver. Avgrenset influensområde er merket av med gjennomsliktig oransje farge. Det er skjønnsmessig valgt en ca. 50 meter buffersoner på begge sider til stien. Gul prikk med tilhørende blått nummer markerer punkter som danner overgang fra en stistrekning til neste. Røde prikker markerer sårbare enheter. For mer detaljer om strekningspunkter, se tabell 1. Naturtyper etter MD sin instruks er vist med grønn farge.

Tab. 1: Oversikt over strekningspunkter og sårbare enheter med kommentarer.

Nr.	Sårbar enhet	Kommentar
1		Grusveg fra parkering
2		Noen få meter gjennom gjødslet eng, og videre i nylig hogd, eldre hasselskog; langs jernbanelinjen
3		Mellom punkt 1 og frem til hit står det igjen et belte med eldre hasselskog som har noe kvaliteter knyttet til død ved

Nr.	Sårbar enhet	Kommentar
4		Jernbaneundergang
5		Grensa til verneområdet, overgang til lokalitet med naturbeitemark av lav kvalitet
6		Et plantefelt med gran på tidligere semi-naturlig eng strekker seg mot vest og sør; overgang til naturbeitemark av svært lav kvalitet
7		Omtrent enden av plantefelt med gran, overgang til naturbeitemark av lav kvalitet
8		Planlagt overgang fra naturbeitemark til skog. Start på gammel edelløvsskog av svært høy verdi
9		Stien går over i svak lågurtskog dominert av boreale løvtrær
10		Planlagt sti møter eksisterende sti; i vest ligger et plantefelt med gran
11		Plantefelt med gran slutter omtrent her
12		Stien går igjennom gammel edelløvsskog av svært høy verdi
13		Stien går over i svak lågurtskog dominert av boreale løvtrær
14		Start på rik gråor-sumpskog av svært høy verdi
15	X	Fuktsig/ blauthøl
16		Overgang i svak lågurtskog dominert av gråor
17		Gjerde og vernegrense
18		Spredt med grove blokker
19		Overgang til rik gråor-sumpskog av svært høy verdi
20	X	Fuktsig/ blauthøl
21	X	Rasteplass ved steinen med forventet slitasje som følge av bruk av utkikkspunkt
22		Stien går igjennom gammel edelløvsskog av svært høy verdi
23		Overgang til svak lågurtskog dominert av boreale løvtrær
24		Start på gammel edelløvsskog av svært høy verdi
25	X	Utkikkspunkt med forventet slitasje som følge av bruk av utkikkspunkt

Figur 7. En traktorveg går gjennom naturbeitemark mot vest. Den skal tilrettelegges for å kunne gå med barnevogn.

Figur 8. Omtrent her vil planlagt sti svinge inn fra enga mot skogen (til høyre).

Figur 9. Et fuktig parti i nord der stien krysser et bekkedrag. Her er det synlig slitasje, og partiet er fanget opp som «sårbar enhet».

Figur 10. Omtrent her vurderes det å etablere et utkikkspunkt over Eiafossen og mot Trollveggen. Stedvis er det en del blokkmark.

Figur 11. Naturtypelokaliteten med rik gråorsumpskog er noe flompåvirket nærmest elva.

Figur 12. Nord for bekken er det områder med relativt ung, ensaldret gråorskog. Bildet er tatt ved gjerdet langs vernegrensen mot sør.

Figur 13. Et gammelt, tidligere styvet bjørketre står omgitt av yngre skogi sørøst.

3.2.2 Sårbarhetsvurdering med vektningssystem

Tabell 2: Sårbarhetsvurdering for vegetasjonen langs planlagt sti ved Eiafossen. Vurdering av tiltak er forklart og omtalt i teksten nedenfor.

Planlagt sti ved Eiafossen					Med tiltak (se under)		
Nr på kart	Sensitiv enhet	Areal	Plassering	Areal x plassering	Areal	Plassering	Areal x plassering
15, 20	Fuktsig/ blauthøl	2	0,1	0,2	2	0,1	0,2
25, 21	Forventet slitasje knyttet til mye besøk på utkikkspunkt og rasteplass *	2	4	8	2	3	6
	Sum for lokaliteten			8,2			6,2
	Rødlisterarter	Antatt ospehvitkjuke (NT) i influenssonen **					
	Rødlista naturtyper	To lokaliteter med semi-naturlig eng VU					
		Naturbeitemark, lav kvalitet					

Planlagt sti ved Eiafossen		Med tiltak (se under)			
	Naturbase-lokaliteter	Naturbeitemark, svært lav kvalitet			
		Gammel fattig edelløvkog, svært høy kvalitet			
		Rik gråorsumpskog, høy kvalitet			
		Gammel lågurt-selje-rognskog, svært høy kvalitet			

*) «Forventet slitasje knyttet til stor frekvens på utkikkspunkt og rasteplass» er ikke en sårbar enhet som er definert i veilederen (Hagen m.fl. 2019), men med økt bruk av utkikkspunktet og flere turgåere ved rasteplassen rundt steinen, forventes det en del tråkkslitasje. Det er derfor valgt å ta disse to punktene med i vurderingen.

***) Det er registrert rødlistede virveldyr (fugler og nordflaggermus) i og nær området (Artskart/Artsdatabanken.no). Vurdering av dyreliv inngår ikke i denne sårbarhetsanalysen.

Vurderingen av rødlistede arter og rødlistede naturtyper og naturbaselokaliteter inngår ikke konkret i vektingssystemet for sårbarhetsvurderingen, men det skal gjøres en kvalitativ vurdering av forekomstens betydning for lokalitetens sårbarhet, slik at dette kan inngå i forvaltningens vurderinger og behov for tiltak (Hagen m.fl. 2019).

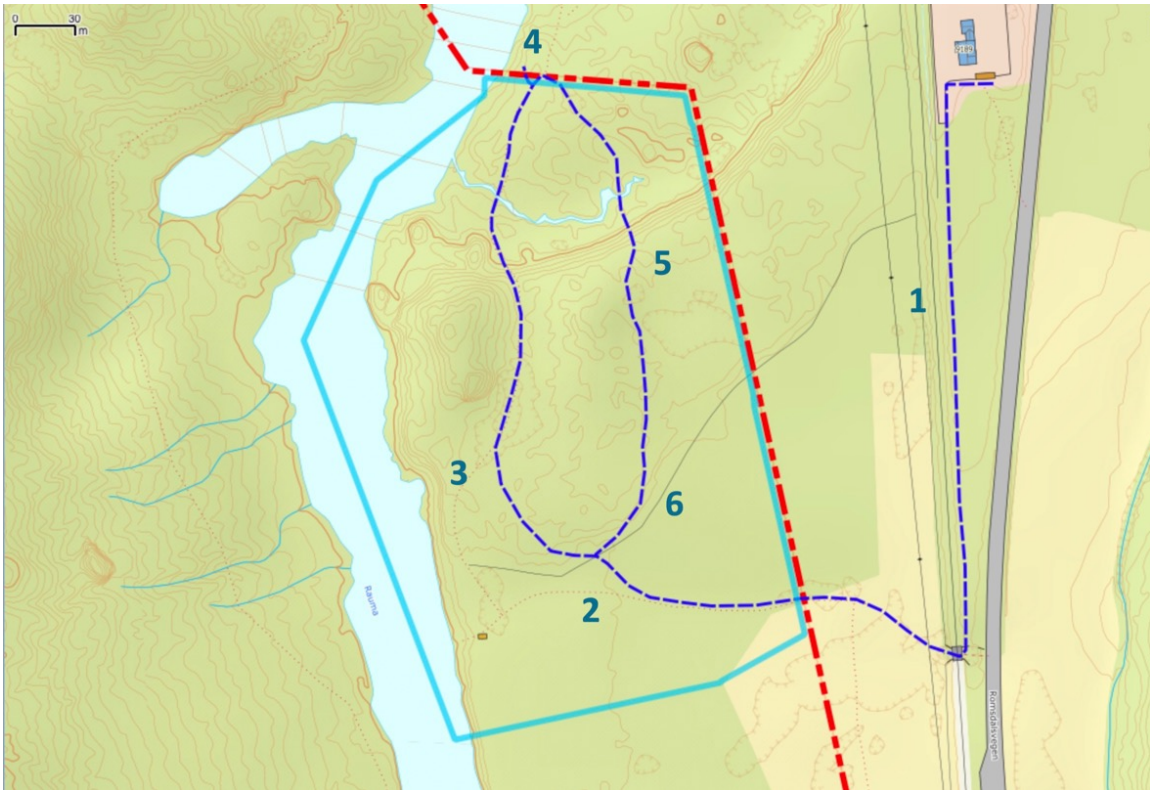
Fordi det finnes bare få og små fuktige partier langs forventet sti, og bare to områder der det forventes større slitasje pga. av tråkk (henholdvis ved utkikkspunkt og ved steinen), så skårer planlagt tiltak lavt til moderat når en holder seg strengt til vektingssystemet for sårbarhetsanalysen. Til høyre i tabellen vises skår med avbøtende tiltak. Avbøtende tiltak kan være større og lengre avsnitt med klopper over bekken (og enkelte deler av stien øst for steinen). Eller det kan være et tydelig avsatt utkikkspunkt over Eiafossen (for eksempel med en plattform, steinheller på bakken e.l.) og ved sitteplassen for større grupper ved steinen, der marka kan dekket med steinheller. Dette er allerede forslått i forprosjektet.

Når det gjelder naturtypelokalitetene, så har en større og tilrettelagt sti selvsagt en viss negativ påvirkning på disse. Det omtales nærmere i kapittel 4.3.

Det finnes ingen entydig instruks for hvordan de absolutte tallene i sårbarhetsvurderingen i sum skal tolkes. Sårbarhetsvurdering av vegetasjon for planlagt sti kommer frem til et resultat på 8,2. Skjønnsmessig vurderes dette å innebære en forholdvis lite til moderat følsom vegetasjon på og langs planlagt sti. Med tiltak ville sårbarheten minskes litt (se tab.2).

4 Forenklet konsekvensvurdering

Oppdragsgiver ønsket en forenklet konsekvensvurdering for strekningsavsnitt 2 til 6 i forprosjektet for naturtyper og flora. Området som ble avgrenset i prosjektinnmelding for kartlegging av naturtyper etter MD instruks er noe utvidet mot sør. For å få en dekkende utredning er den søndre delen tatt med i vurderingen av konsekvenser (fig. 14).

Figur 9 Kartutsnitt viser området som er vurdert for konsekvenser av tiltaket (lyseblå linje).

4.1 Naturmangfold

4.1.1 Verneområder, forvaltningsprioriterte og rødlistede naturtyper

VV00002447 Romsdalen landskapsvernområde

Utredningsområdet for planlagt utvidet sti ligger i sin helhet innenfor VV00002447 Romsdalen verneområde (fig. 16).

Forvaltningsprioriterte naturtyper

Fra før lå det ingen forvaltningsprioriterte naturtyper etter DN-håndbok 13 (Miljødirektoratet 2015), og heller ikke naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i Naturbase (Miljødirektoratet 2023). Ved egne undersøkelser er det påvist 5 naturtypelokaliteter etter MD instruks (fig. 16). Det er to lokaliteter med naturbeitemark med lav og svært lav kvalitet (nr. 1 og nr. 2).

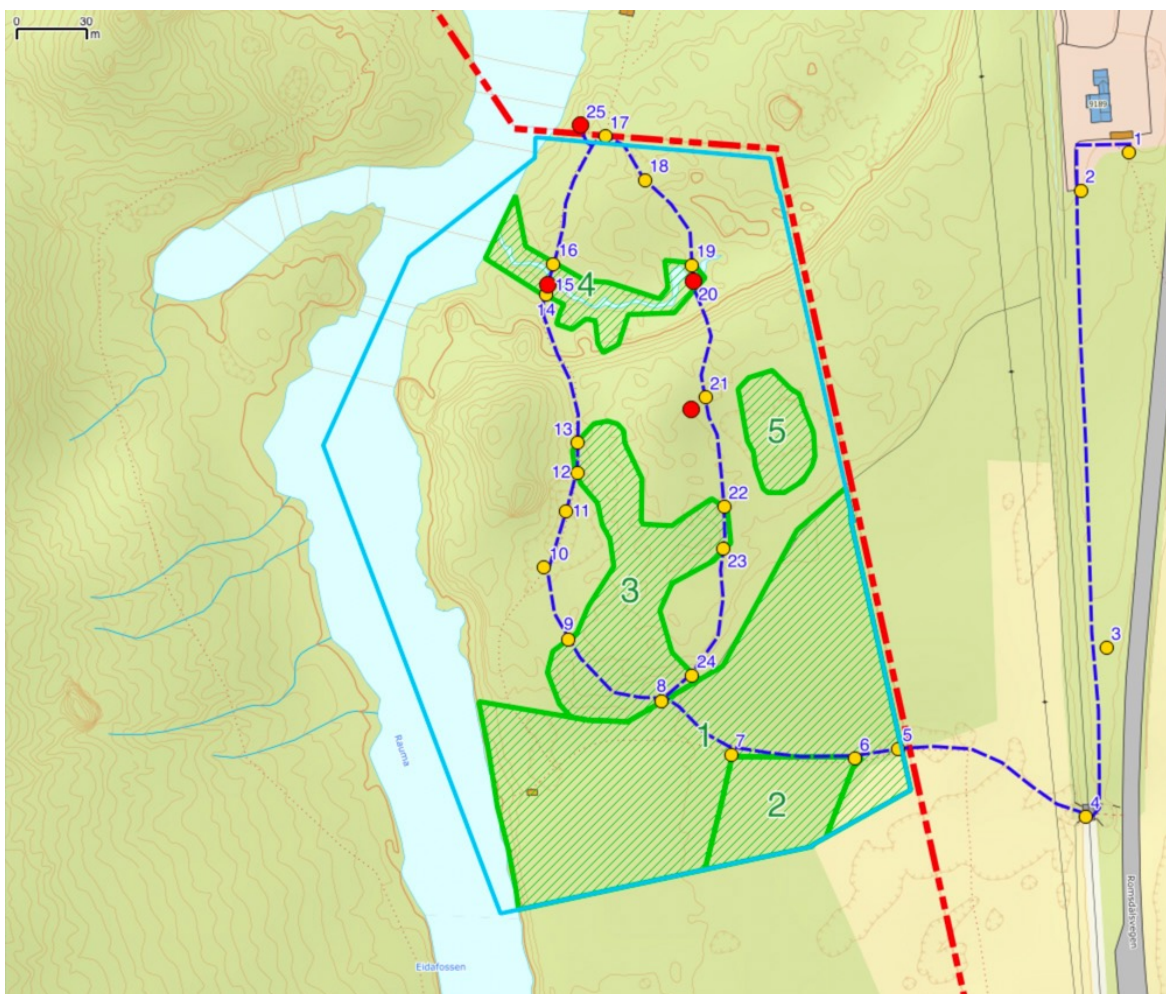
De tre andre naturtypelokaliteter er knyttet til skog og består av gammel fattig edelløvskog (svært høy kvalitet, nr. 3) (fig. 15), rik gråorsumpskog (høy kvalitet, nr. 4) og gammel lågurt-selje-rogneskog (svært høy kvalitet, nr. 5).

Figur 15. Nordøst for åsen krysser stien så vidt lokaliteten med gamle edelløvskog. Her er det eldre hasselbusker på begge sider av stien.

Rødlistede naturtyper

De to naturbeitemarkene hører inn under den rødlistede naturtypen semi-naturlig eng (sårbar - VU) (Artsdatabanken 2018). Disse ligger i søndre deler, og en av de to er en tidligere eng som har blitt plantet til med gran og som nå vurderes å ha svært redusert tilstand (lokalitet nr. 2) (fig. 16).

Figur 10 . Utredningsområdet er merket av med blå linje. Vernegrense er merket av med rød stippet linje, og naturtyper med tilhørende numre vises med grønn farge. Stien er visualisert med blå stippet linje, strekningspunkter vises med gule prikker, og sårbare enheter med røde prikker.

4.1.2 Rødlistede arter

Det var ikke kjent noen rødlistede planter, sopp, lav eller moser på Artskart fra før. Bare rundt 30 meter nord for vernegrensa ble det under feltarbeidet funnet antatt ospelvitkjuke, en nær truet (NT) vedboende sopp som er knyttet til død ved av osp (arten er ikke mikroskopert og bekreftet ennå).

Vurdering av dyreliv var ikke en del av prosjektet. Følgende avsnitt om rødlistede virveldyr er bare til informasjon, uten at disse data skal behandles videre i utredningen.

Langs grensen til prosjektområdet i sørøst finnes flere registreringer av rødlistede fugler i området, med varierende registreringsår og presisjonsnøyaktighet. Disse omfatter fiskemåke (VU), gulspurv (VU), granmeis (VU), sandsvale (VU) og grønnfink (VU, samt tårnseiler (NT), gjøk (NT), og tjeld (NT). Fra 2002 finnes en registrering av vipe (CR) men med svært dårlig presisjonsnøyaktighet (over 1000 meter). Det er også registrert nordflaggermus (VU) noen hundre meter nordøst for prosjektområdet, sør for Trollveggen stasjon (20.08.2023) (Artskart.artsdatabanken.no 27.10.2023).

Siden fugler og mange andre virveldyr har et større leveområde, er unøyaktig stedfesting av observasjoner ganske typisk. Det er derfor mulig at området rundt stien er del av et potensielt leveområde for noen av disse rødlistede artene.

4.1.3 Andre forvaltningsmessig interessante arter

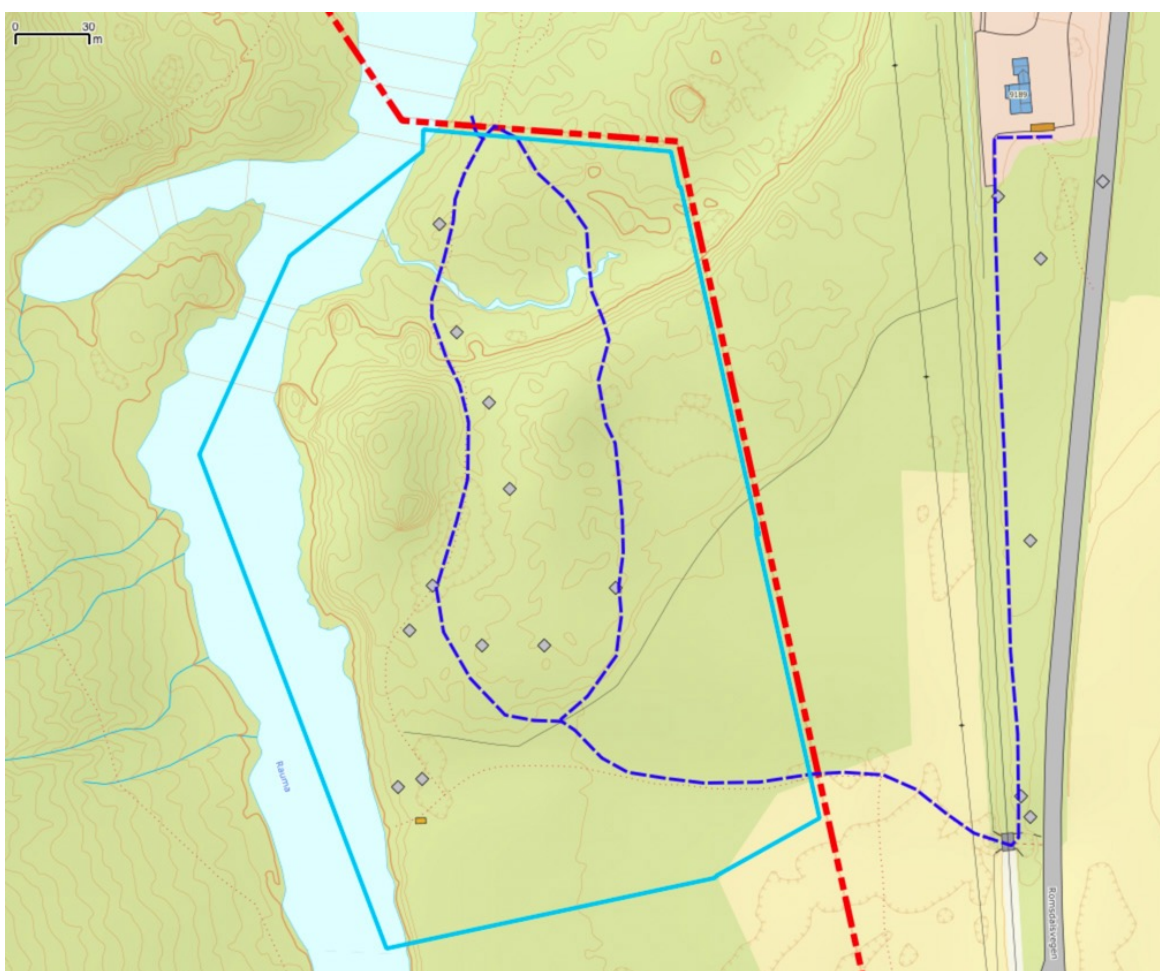
Det ble funnet enkelte næringskrevende og dels svakt kalkkrevende arter som sumphaukeskjegg, hvitsoleie, tiriltunge, turt, bekkeblom, tyrihjel, kratthumbleblom og teiebær. Dette er alle vanlige, vidt utbredte planter.

Det ble også funnet flere lav knyttet til lungeneversamfunn som til dels forekom nokså rikelig, herunder lungenever, lodnevrenge, skrubbenever, filthinnelav, stiftfiltlav, grynvrenge, antatt stiftglye og brun blæreglye. Artsrike lungenever-samfunn indikerer både god kontinuitet i gamle lauvtrær og et noe fuktig miljø. I tillegg ble vinflekklav påvist på hassel, en skorpelav som er knyttet til gamle trær.

4.1.4 Fremmede arter

Den fremmede arten platanlønn (SE) forekommer spredt i området (fig. 17). Et eldre platanlønn-tre, som muligens har blitt plantet, finnes ved fiskeplassen. Utenfor utredningsområdet er det registrert svensk skrinneblom (PH) langs jernbanen i nordøst. Kanadagås (HI) er tidligere observert i sørøst (Artsdatabanken. 2023a).

Det skal her nevnes at det i tillegg til et plantefelt med norsk gran på tidligere eng i søndre deler, så er det også et lite plantefelt med bartrær i sentrale deler (fig. 18). Sannsynligvis er det mest norsk gran i søndre deler av åsen. Gran hører ikke naturlig hjemme på det meste av Vestlandet (men arten finnes naturlig nærmest nær Verma, noe lenger oppe i Romsdalen), og behandles derfor her under fremmede arter.

Figur 11. Fremmede arter registrert på Artskart (Artsdatabanken.no 29.10.2023). Grå firkanter symboliserer forekomst av platanlønn (SE).

Figur 18. Sørr for åsen i sentrale deler går stien langs et lite plantefelt med norsk gran.

4.1.5 Naturmangfoldet i planområdet for øvrig

Mellom punkt 2 og punkt 3 går et gjerde. Sørr for den er det semi-naturlige enger, som antageligvis er svært lite gjødslet. Disse har opprinnelig sannsynligvis delvis blitt brukt som slåtte­mark, men er nå brukt som naturbeitemark (antageligvis for sau). Beitemarkene må ha vært nokså varierende i flere år, slik at det går gradvis over til nokså ensaldrende bestand av gråor og bjørk mot vest. På sommerstid virker beitet svært ekstensivt. Ved elva ligger en fiskeplass med ei hytte inngjerdet med strømgjerde.

Rett før den svinger den gamle stien inn mot skogen i nord. Planlagt ny sti svinger allerede knapt 100 meter før fiskeplassen mot nordvest.

Rett på en andre siden av gjerde går det over i skog. En lokalitet med gammel edelløvskog grenser helt inntil gjerdet i søndre deler. Her er det eldre hasselbukser som dominerer tresjiktet, og på disse er det en del lav knyttet til lungeneversamfunnet. Lokaliteten strekker seg litt lenger vest og mot nord i sentrale deler, og det er spredt med grove steinblokker og små forsenkninger innimellom.

I søndre deler av åsen i vest er det et plantefelt med norsk gran, der stien går forbi på østsiden. En svak skrent går tvers igjennom området i nordøst. Nord for den ligger en lokalitet med gråorsumpskog, der det finnes spredt med høystaudearter. Her ligger ei sump noen få meter øst for stien, og lenger nord går en liten kildebekk. Lengst vest er lokaliteten flompåvirket fra elva. I nordøst og sentrale deler er det enkelte store steinblokker. I øst er det en forholdsvis liten lokalitet med rik selje-rogn-skog.

Utenom omtalte naturtyper er det gjennomgående snakk om intermedier og fattig vegetasjon og relativt ung skog (hogstklasse 3 med innslag hogstklasse 4). Spesielt i nordvest er gråorskogen nokså ensaldret, og trolig kommet opp gjengrodd kulturmark.

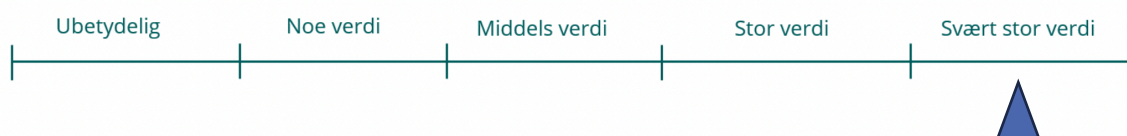
Ett styvet bjørketre ble funnet i sørøst.

Det er ikke påvist spesielt forvaltningsinteressante arter her, selv om disse ikke kan utelukkes (se kapittel 4.5.1 om kunnskapsgrunnlaget).

4.2 Verdivurdering av tiltaksområdet

Siden planområdet i sin helhet ligger innenfor et verneområde, får hele planområdet svært stor verdi. Naturtypenes verdier påvirker ikke verdisetning av planområdet (M-1941). Det er i utgangspunktet ikke lov å gjøre inngrep i verneområder eller i utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven § 52. Alle inngrep i slike områder krever fritak fra verneforskriften etter søknad til vernemyndigheten.

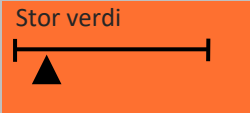
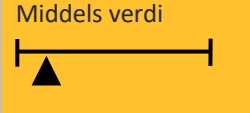
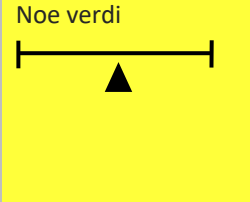
Pilen på skyvelinjalen nedenfor viser planområdets plassering med hensyn til verdikategori. Den er her satt i midten av «svært stor verdi», siden landskapsvernområdet har noe variert natur, herunder også semi-naturlig mark i ulike gjengroingsstadier.

Innenfor verneområdet overstyrer vernestatusen andre verdikategorier både for vurdering av verdi og påvirkning (Miljødirektoratet 2023c). Verdivurderinger av delområder er likevel tatt med i rapporten, selv om de overstyrer av verdivurderingen av verneområdet (tab. 3).

Tabell 1. Verdivurderte delområder i planområdet etter Veileder M-1941 (Miljødirektoratet 2023c). Områdene er sortert fra høyest til lavest verdi. Verdiene innad naturtypelokalitetene er vist med pil på en skyvelinje, der venstre del viser nedre del av verdien, og høyre del viser øvre del. (-) symboliserer at området ikke er vurdert etter miljødirektoratets instruks (M-2209).

Delområde	Naturtype/ funksjon	Lokalitets-kvalitet (M-2209)	Verdi (M-1941)	Verdibegrunnelse
Hele planområdet	Romsdalen landskapsvernområde	(-)	Svært stor verdi (overstyrer delområder)	Området er vernet etter naturmangfoldloven
1 Eiafossen øst	Naturbeitemark	Lav kvalitet	Stor verdi ▲	Litt lavt beitetrykk. Sårbar naturtype (VU) med lav kvalitet.
3 Eiafossen nordøst 1	Gammel fattig edellauvskog	Svært høy kvalitet	Stor verdi ▲	Naturtype med svært høy lokalitetskvalitet
4 Malihølen sør	Rik gråorsumpskog	Høy kvalitet	Stor verdi ▲	Naturtype med høy lokalitetskvalitet

5 Eiafossen nordøst 2	Gammel lågurtselje-rogneskog	Svært høy kvalitet	 Stor verdi	Naturtype med svært høy lokalitetskvalitet
2 Eiafossen sørøst	Naturbeitemark	Svært lav kvalitet	 Middels verdi	Sårbar naturtype (VU) svært lav lokalitetskvalitet
Restområdet	(areal innenfor planområdet utenom forvaltingsrelevante naturtyper)	(-)	 Noe verdi	Det er ikke påvist spesielle naturverdier, men området har noe betydning for naturmangfoldet

4.3 Påvirkning og konsekvenser

4.3.1 0-alternativet

Per definisjon settes 0-alternativets påvirkning på naturmangfoldet til ubetydelig endring. Med ubetydelig endring vil også samlet konsekvensgrad for naturmangfoldet bli ubetydelig.

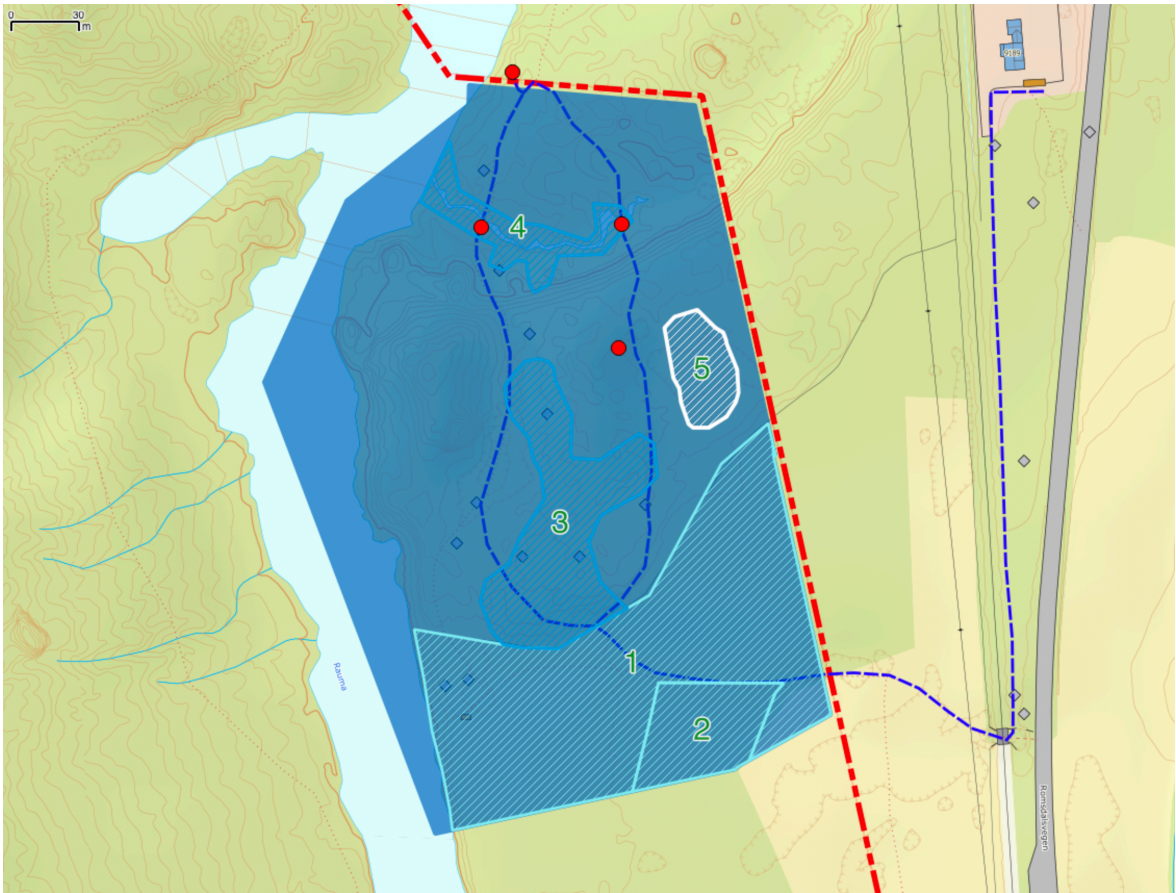
4.3.2 Tiltaket (Alternativ 1)

I verneformålet for Romsdalen landskapsvernområdet står det at «Ålmenta skal ha tilgang til naturoppleveling gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.» (lovdata, no. 30.10.2023). I forhold til hele Romsdalen landskapsvernområdet berører planlagt sti kun en liten del av arealet. Samtidig vurderes en gruslagt sti med til dels 1,2 meters bredde og med bl.a. utkikkspunkt og rasteplass som i høyere grad teknisk tilrettelagt enn det som er vanlig for enkelt friluftsliv.

Tabell 2. Påvirkning og konsekvens for hvert delområde innenfor utredningsområdet.

Delområde	Verdi	Tiltaket	Påvirkning	Vurdering	Konsekvens
Romsdalen landskapsvernområde	Svært stor verdi (overstyrer delområder)	Nye stistrekninger med ulike tilretteleggingsgrad, til dels tilrettelagt for barnevogn og med 1,2 meters bredde; tilrettelegging/ gruslegging av eksisterende sti, utkikksplass, rasteplass med sittebenker og bålpluss, infoskilt	Forringet (muligens sterkt forringet)	Berører bare liten del av verneområdet, men er muligens i strid med verneformålet	Stor konsekvens
1 Eiafossen øst	Stor verdi	Gruslegging av bestående traktorveg, ny tilrettelagt sti med 1,2 meters bredde til gjerde.	Noe forringet	Forholdsvis liten arealinngrep; liten forringelse av restareal; svekker naturtypens utbredelse/ tilstand lokalt/ regionalt	Noe konsekvens

3 Eiafossen nordøst 1	Stor verdi	ny tilrettlagt/ gruslagt sti med 1,2 meters bredde krysser søndre deler. Gruslagt sti tilrettelagt for barnevogn lages langs kanten i nordvestre del. Ny, mindre tilrettelagt sti krysser østre del.	Foringet	Forholdsvis liten arealinngrep; kanteffekter på restareal; svekker naturtypens utbredelse/ tilstand regionalt; medfører endring i stabiliteten av luftfuktighet	Betydelig konsekvens --
4 Malihølen sør	Stor verdi	Gruslagt sti tilrettelagt for barnevogn krysser sentrale deler. Klover over bekkeløpet. Ny, mindre tilrettelagt sti og klover i østre del.	Foringet	direkte arealinngrep på mindre viktig del av lokaliteten; noe forringelse av restareal;	Betydelig konsekvens --
5 Eiafossen nordøst 2	Stor verdi	Ny sti føres vest forbi	Ubetydelig	Ingen eller uvesentlig virkning	Ubetydelig konsekvens 0
2 Eiafossen sørøst	Middels verdi	Gruslegging av eksisterende traktorveg	Noe forringet	Forholdsvis lite arealinngrep; liten forringelse av restareal; svekker naturtypens utbredelse/ tilstand lokalt/ regionalt	Noe konsekvens -

Figur 12 . Konsekvenser for verneområdet og delområdene (naturtypene), etter Miljødirektoratets veileder M-1941. Heldekkende mørkeblå farge symboliserer stor konsekvens. Stiplete områder med svak lysere blå farge ville få betydelig konsekvens, stiplete områder med lyseblå farge noe, og hvit stiplete områder ville få ubetydelig konsekvens.

4.3.3 Samlet konsekvens

Sammenlignet med 0-alternativet vurderes planlagt sti å medføre svært stor konsekvens for naturmangfoldet i utredningsområdet. Dette siden tiltaksområdet i sin helhet ligger innenfor et verneområde. Isolert for delområdene så vil tiltaket medføre betydelig, noe og ubetydelig konsekvens (tab. 5).

Tabell 3. Samlet vurdering av alternativenes konsekvens for naturmangfold.

Delområder	0-alternativet	Utbyggingsalternativet
Romsdalen landskapsvernområde	0	Stor konsekvens
1 Eiafossen øst	0	Noe konsekvens
3 Eiafossen nordøst 1	0	Betydelig konsekvens
4 Malihølen sør	0	Betydelig konsekvens
5 Eiafossen nordøst 2	0	Ubetydelig konsekvens

		0
2 Eiafossen sørøst	0	Noe konsekvens -
Avveining	Ingen inngrep utover de som allerede er gitt i 0-alternativet (eksisterende smal sti)	Hele planområdet ligger innenfor et verneområde (svært stor verdi) med konsekvensgrad alvorlig konsekvens. Flere naturtyper blir negativt berørt gjennom arealbeslag og økt slitasje.
Samlet vurdering	0	stor negativ konsekvens
Begrunnelse for samlet konsekvensgrad	Ingen endring i miljøforholdene utover de som allerede er gitt i 0-alternativet (eksisterende smal sti).	Tiltaket medfører stor negativ konsekvens for naturmangfoldet i utredningsområdet, og store områder har minst betydelig konsekvens. Samtidig bidrar tiltaket til økt samlet belastning.
Rangering	1	2
Begrunnelser for rangering	Alternativet bidrar pr. definisjon ikke til noen konsekvens for naturmangfoldet, og vurderes derfor som det beste alternativet.	Alternativet bidrar til økt konsekvens for naturmangfoldet, og vurderes derfor som det dårligste alternativet.

4.4 Vurdering av usikkerhet

Det skal gjøres en helhetlig vurdering av usikkerhet der de viktigste usikkerhetsfaktorene ved utredningen skal beskrives (KU-forskriften § 22).

4.4.1 Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget

For naturtyper anses utredningsområdet å være godt kartlagt etter Miljødirektoratets instruks etter undersøkelsene i 2023. Det er noe usikkerhet knyttet til vurdering av gjengroingsgrad i den store naturbeitemarka sør for gjerdet (Eiafossen øst). Gjengroingstilstand varierer mellom noe åpnere partier i østre deler og overgang til ung skog i vestre deler. For det meste er det snakk om tidlig gjengroingsstadium, noe enda da også er registrert som.

I samsvar med oppdragsbeskrivelsen fanget kartleggingen i 2023 kun opp flora, med fokus på artsgruppene karplanter og lav. Det ble også sett etter vedboende sopp. Moser ble ikke undersøkt, og her kan det være et svakt potensial for rødlistede arter langs Rauma og lokalt langs bekkesig i nordre deler. Det var for tidlig i sesongen til å fange opp marklevende sopp. Potensialet for rødlistearter i denne artsgruppen, da spesielt beitemarksopp på de åpnere partiene i naturbeitemark i søndre deler, vurderes å være moderat.

4.4.2 Usikkerhet i verdi

Sannsynligheten for at rødlistede arter eller naturtyper er oversett, vurderes som liten til moderat.

4.4.3 Usikkerhet i påvirkning, samlet belastning og konsekvens

Planene for de ulike stistrekningene og stipunktene er lite detaljerte samtidig som det er vanskelig å vurdere hvor omfattende bruken vil bli, noe som gir en del usikkerhet i vurdering av påvirkning, samlet belastning og konsekvens.

4.5 Vurderinger etter Naturmangfoldloven §§8-10

4.5.1 Vurdering av Kunnskapsgrunnlaget NML §8

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

På forhånd var kunnskapsgrunnlaget i utredningsområdet ganske dårlig, med få registrerte arter, og ingen naturtyperegistreringer. Det ble derfor gjennomført ny kartlegging av området. Etter dette anses kunnskapsgrunnlaget å være ganske godt når det gjelder vegetasjon. Kunnskapen er basert på gjeldende metodikk, nasjonale rødlistor og relevante lokale utredninger. Siden det ble påvist naturtyper som vil bli negativt påvirket av planlagt utbygging, dokumenterer dette tydelig at det var helt nødvendig å gjennomføre ny undersøkelse.

Svakhetene i datagrunnlaget retter seg for det meste mot enkelte artsgrupper og andre kategorier, som ikke var en del av dette oppdraget. Denne forenklete konsekvensvurderingen omhandler f.eks. ikke dyreliv, arter med økologiske funksjonsområder, landskapsøkologiske sammenhenger, geotoper og geologisk arv/ geosteder, med mindre de er knyttet til floraen.

4.5.2 Vurdering av Førre-var-prinsippet etter NML § 9

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”

Kunnskapsgrunnlaget for tema naturtyper og flora vurderes som såpass godt at risikoen for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet på grunn av manglende kunnskap vurderes som lav. Det anses derfor ikke som nødvendige å anvende førre-var-prinsippet.

4.5.3 Vurdering av samlet belastning etter NML §10

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”

I samsvar med veiledningen er det i første rekke truet natur som samlet belastning skal vurderes for. Her er det særlig naturbeitemark (VU) som går inn under den truede naturtypen semi-naturlig eng. Isolert sett påvirkes den i liten grad av tiltaket. Den samlede belastningen på de to naturtypelokalitetene gammel fattig edellauvskog og rik gråorsumskog er betydelig mer alvorlig, ikke minst i forhold til deres størrelser. En tilrettelagt sti med 1,2 meters bredde vil medføre både arealtap og også en lokal endring av luftfuktigheten og lysforhold. Dette kan bl.a. ha negativ effekt på artsmangfold blant lav, og også noe på marklevende sopp.

Lokal tynning av trær og busker langs stien og rundt steinen, som antydnet i forprosjektrapport, kan også belaste skogsmiljøet i betydelig grad. Alle tre naturtypelokaliteter knyttet til skog er allerede temmelig lysåpen per i dag og vil ikke nødvendigvis profitere av bedre lysforhold.

4.6 Avbøtende tiltak og økologisk kompensasjon

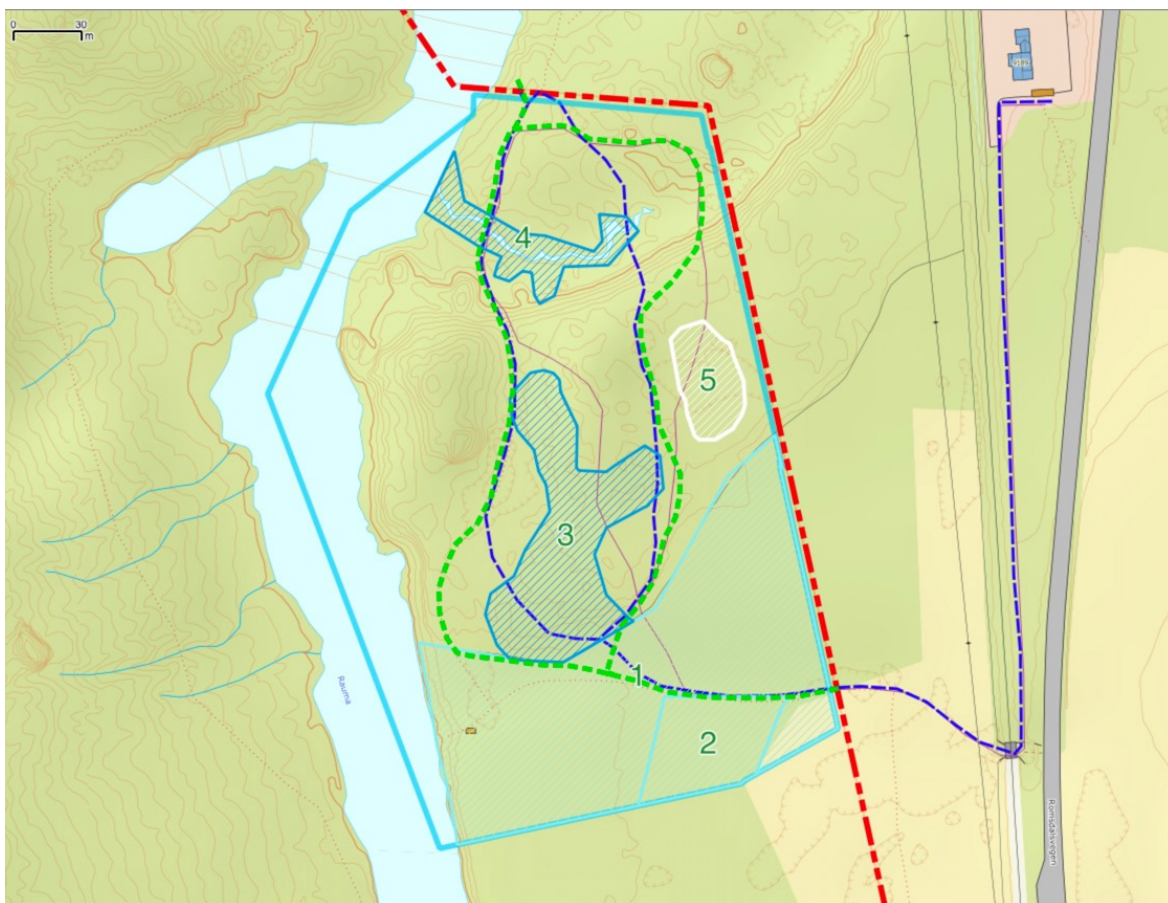
For å redusere miljøbelastning, vises til forslag for detaljplassering og andre tilpasninger av stien i avsnittene nedenfor.

4.6.1 I anleggsfasen

En bør unngå pakking av jord og slitasje på marka som følge av tunge maskiner. Om nødvendig, bør det helst brukes små og smale maskiner. Hogst av store og gamle trær bør unngås for å redusere endringer av lysforhold og luftfuktighet. Om mulig, bør eldre hasselbusker med større stammediameter enn 15 cm, rogn- og seljetrær med større diameter enn 20 cm, bli stående urørt. Dette gjelder selvsagt også det styvede bjørketreet i sørøst.

4.6.2 Tilrettelegging av stien

Unngå terrenginngrep som skjæringer og fyllinger, men heller tilpass stien til lokalt relieff. Dette gjelder spesielt for søndre deler av stien, som skal føre til eksisterende sti i vest. Vurder om stien kan legges nærmest gjerdet (helst utenfor) frem til punktet der den møter den gamle stien, for å unngå påvirkning på naturtypelokaliteten med gamle hasseltrær (fig. 20).

Figur 20. En alternativ stitrasé med mindre negativ konsekvens på vegetasjonen er vist med grønn linje. Den går utenfor gjerdet til eksisterende sti og skjærer i betydelig mindre grad gjennom naturtypelokalitetene i sentrale deler. Opprinnelig planlagt stitrasé er merket av med blå stiplet linje. Naturtypelokaliteter er skravert.

I forprosjektrapporten står «Ved steinen bør det etableres en rasteplass med muligheter for å tenne bål. Dette kan utformes som en grue, med sitteplasser til en skoleklasse. Underlaget bør dekket av heller eller liknende for å markere området og unngå slitasje på terrenget.» Selv om det

i deler blir en rasteplass med definert avgrensning gjennom stabilt underlag, er det grunn til å tvile på at besøk av skoleklasser ikke skulle medføre noe slitasje på lokal vegetasjon rundt.

Her kan det vurderes en mindre rasteplass med benker, stabil grunn, muligens gelender rundt, men uten mulighet for bålbrekking. Dette vil i noe grad redusere varighet for oppholdet, og med dette minske risikoen for slitasje.

I henhold til verneforskriften (Lovdata.no, 03.11.2023) skal «Plantelivet ... vernast mot skade og øydelegging» (§3.2). I tillegg står om ferdsel:» All ferdsel skal skje omsynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på landskap, naturmiljø eller kulturminne. (§ 3.4). En rasteplass med bål plass medfører risiko for at ferdselen overstiger skånsomt bruk og at det kan oppstå skade på naturmiljøet. Blant annet vil det være best for verneverdiene om ved blir fraktet inn til bål plassen, slik at folk ikke hogger i skogen eller bruker dødt trevirke fra nærområdet. Her skal det nevnes at det er lite død ved i planområdet, og kun lokalt er det noe liggende død ved av løvtrær, og døde greiner/ stammer bl.a. på eldre hasselbusker. Samtidig er det naturverdier knyttet til død ved i influensområdet langs stien. Hvis død ved i området brukes for bålbrekking på planlagt tilrettelagt rasteplass med sittebenker og bål plass ved steinen, kan det være uheldig for artsmangfoldet og øke belastningen. Dette gjelder f.eks. vedboende sopp, noen lavarter, og insekter som da ville fjernes systematisk rundt bål plassen ved leting etter tørr ved.

Hvis stien skal tilrettelegges for et større besøkstall og skoleklasser, bør det vurderes å sette opp sanitæranlegg og søppeldunker. Det er viktig å være klar over at bedre tilrettelegging og økende bruk i neste omgang kan øke behovet for andre tilpasninger. I så fall må nye vurderinger gjøres.

Hvis naturstien lages etter planen, slik den forelå i forkant av denne konsekvensvurderingen (Torset 2023), så vurderes gruslegging av stien, platting av utkikkspunkt ved elva og rasteplass ved «steinen», og muligens trapp i nordvest, å tilsvare «direkte arealinngrep» per definisjon i veilederen (M-1941). Alle slags arealinngrep medfører automatisk *forringelse* eller *sterk forringelse* av verdier i vernet natur, og med dette minst stor negativ konsekvens.

Konfliktnivået kan reduseres ved å unngå all slags direkte arealinngrep, som tilrettelegging av stien i bredden og tilførsel av ikke-stedegne løsmasser. Stien bør helst ikke gruslegges mer enn høyst nødvendig. Det kan diskuteres om en plattform på stolper ved planlagt utkikkspunkt vil medføre mindre slitasjeskader på vegetasjonen enn det ville vært uten tilrettelegging. En gradvis tilpasning og forbedring av stien ved behov kan også være et fornuftig kompromiss.

4.6.3 Økologisk kompensasjon

De avbøtende tiltak kompenserer i begrenset grad for tapte naturverdier, og det foreslås kompensierende tiltak som fjerning av fremmede arter og fjerning av plantefelt med gran. Et eldre, sannsynligvis plantet platanlønn (SE) står ved fiskeplassen i sørvest, og innenfor tiltaksområdet er unge platanlønn registrert flere steder (fig. 16.). Arten er også registrert langs toglinjen i øst. Det ville være positivt å fjerne disse forekomstene.

En skånsom fjerning av plantefelt med gran sør for åsen langs Rauma i vest, og plantefeltet sør for traktorvegen i søndre deler.

Beiting av lokalitetene med semi-naturlig mark i søndre deler bør fortsettes fremover. Det ville være positivt for naturmangfoldet, hvis beitetrykket økes noe, og hvis det unge treoppslaget tynnes ut noe. Dette gjelder særlig unge tette og ensaldrende bestand av gråor i østre deler, og vil skape bedre lysforhold til lyskrevende arter. Beitetrykket bør likevel ikke overstige ekstensiv bruk.

5 KILDER

5.1 Skriftlige kilder

Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 25.10.2023 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlisterforaturtyper>

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/>

Artsdatabanken. 2023a. Artskart. Hentet 28.10.23 fra <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Artsdatabanken. 2023b. Fremmedartslista 2023. Fremmede arter i Norge - med økologisk risiko 2023. <https://artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023?TaxonRank=tv>

Eide, N.E., Hagen, D., Gundersen, V., Vistad, O.I., Fangel, K., Erikstad, L., Strand, O. & Blumentrath, S. 2015. Sårbarhetsvurdering i verneområder. Utvikling av metodikk for å vurdere sårbarhet for vegetasjon og dyreliv knyttet til ferdsel i verneområder i fjellet. NINA Rapport 1191. 64 s. + vedlegg.

Hagen, D., Eide, N.E., Evju, M., Gundersen, V., Stokke, B., Vistad, O.I., Rød-Eriksen, L., Olsen, S.L. & Fangel, K. 2019. Håndbok. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokalteter i verneområder, for vegetasjon og dyreliv. NINA Temahefte 73. Norsk institutt for naturforskning.

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2006-11-24-1303>. Hentet 03.11.2023

Miljødirektoratet 2015. Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder. M-415/2015.

Miljødirektoratet 2023a. Naturbase. Tilgjengelig fra <http://kart.naturbase.no/>. 30.10.2023

Miljødirektoratet 2023b. Veileder M-2209. Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2

Miljødirektoratet 2023c. Veileder M-1941. Konsekvensutredninger for klima og miljø. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger/>

Torset, M. 2023. Forprosjekt. Utvikling av ny sti ved Eiafossen. Norveggen.

Vistad, O. I., Hagen, D., Stokke, B. G. og Rød-Eriksen, L. 2020. Sårbarhetsvurdering av planlagt Nasjonal turiststi til Engabreen, Svartisen. NINA rapport 1759. Norsk institutt for naturforskning

6 Vedlegg - Naturtypebeskrivelser

Foreløpige Naturtypebeskrivelser, status 31.10.2023

Naturtypebeskrivelser

Lok. 1

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartlagt: 2023-06-15T10:20:19.000Z

Brukernavn: ulrhan

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Områdenavn: Eiafossen øst

Registreringsstatus: Under arbeid

Størrelse: 13647 m²

Mosaikk: Nei

Merknad:

Usikkerhet: Nei

Usikkerhetsbeskrivelse:

Lokalitetskvalitet: Lav kvalitet

Tilstandsvurdering: Dårlig

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til dårlig basert på at lokaliteten er i tidlig gjenvekstfase. Enga er svært ekstensiv husdyrbeitet. Beitetrykket var for lavt over lengre tid, og over store deler er det tett med jevnaldrede trær (mest gråor, men også enkelt bjørk, hassel og selje). Det er ikke registrert gjødslingspreg, men den fremmedarten platanlønn (SE) forekommer på lokaliteten. Lokaliteten er kuttet av prosjektgrensen i sørøst.

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til moderat basert på at lokaliteten er av moderat størrelse (mellom 8000-15000 m²).

Lokaliteten har én aktuell NiN-kartleggingsenhet, intermediaær eng med mindre hevdpreg. Det er ikke registrert habitatspesifikke arter i engen. Enga er dominert av gulaks og det forekommer en god del sølvbunke. Andre registrerte arter er skogstjerne, hvitveis, myrfiol, tepperot, hvitveis og engsyre. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, lav eller sopp ble registrert og ingen rødlistearter i disse artsgruppene er kjent fra før. Lokaliteten er ikke sjekket i soppesong.

Lok. 2

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartlagt: 2023-06-15T10:35:38.000Z

Brukernavn: ulrhan

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Områdenavn: Eiafossen sørøst

Registreringsstatus: Under arbeid

Størrelse: 2120 m²

Mosaikk: Nei

Merknad:

Usikkerhet: Nei

Usikkerhetsbeskrivelse:

Lokalitetskvalitet: Svært lav kvalitet

Tilstandsvurdering: Svært redusert

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til svært redusert basert på at lokaliteten har blitt plantet til med bartrær. Det fremstår som et plantefelt med norsk gran, der feltsjiktet er preget av skogsarter som smyle og gauksyre.

Lok. 3

Naturtype: C22 Gammel fattig edellauvskog (ntyp_C22)

Kartlagt: 2023-06-15T12:02:10.000Z

Brukernavn: ulrhan

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Områdenavn: Eiafossen nordøst 1

Registreringsstatus: Under arbeid

Størrelse: 4673 m²

Mosaikk: Nei

Merknad: Knappt dominans av hassel

Usikkerhet: Nei

Usikkerhetsbeskrivelse:

Lokalitetskvalitet: Svært høy kvalitet

Tilstandsvurdering: God

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til god på grunn av at det er ingen registrerte spor etter tunge kjøretøy og ingen innslag av gran. Det finnes enkelte forekomster av den fremmede arten platanlønn. Hassel er vanligste treslag.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold vurderes til stort basert på høy konsentrasjon av trær med neverlav (8-16 per daa). Det er lite liggende død ved (læger) (1-2 per daa), og det er få store trær (0-1 per daa). Lokaliteten er liten og ikke i bruk. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, lav eller sopp ble registrert og ingen rødlistearter i disse artsgruppene er kjent fra før. Lokaliteten er ikke sjekket i soppsesong.

Lok. 4

Naturtype: E11.5 Rik gråorsumpskog (ntyp_E11_05)

Kartlagt: 2023-06-15T13:56:33.000Z

Brukernavn: ulrhan

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Områdenavn: Malihølen sør

Registreringsstatus: Under arbeid

Størrelse: 1602 m²

Mosaikk: Nei

Merknad:

Usikkerhet: Nei

Usikkerhetsbeskrivelse:

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til moderat på grunn av skogens alder som er antatt eldre produksjonsskog (HK4). Lokaliteten strekker seg langs et bekkedrag/sig, og er dominert av gråor. Det er ingen spor etter grøfting. Det er ikke registrert spor av tunge kjøretøy, det er ingen registrerte fremmedarter i lokaliteten, og ingen spor etter beverfelling. Det er noe slitasje knyttet til tursti.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort på grunn av kildevannspåvirkning i kombinasjon med moderat forekomst av liggende død ved (1-2 per daa) og moderat antall habitatspesifikke arter (bekkeblom og sumphaukeskjegg). Lokaliteten har liten størrelse (under 5000 m²). Ingen rødlistearter av karplanter, moser, lav eller sopp ble registrert og ingen rødlistearter i disse artsgruppene er kjent fra før. Lokaliteten er ikke sjekket i soppsesong.

Lok. 5

Naturtype: C13 Gammel lågurtselje-rogneskog (ntyp_C13)

Kartlagt: 2023-06-15T15:53:39.000Z

Brukernavn: ulrhan

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Områdenavn: Eiafossen nordøst 2

Registreringsstatus: Under arbeid

Størrelse: 1180 m²

Mosaikk: Nei

Merknad:

Usikkerhet: Nei

Usikkerhetsbeskrivelse:

Lokalitetskvalitet: Svært høy kvalitet

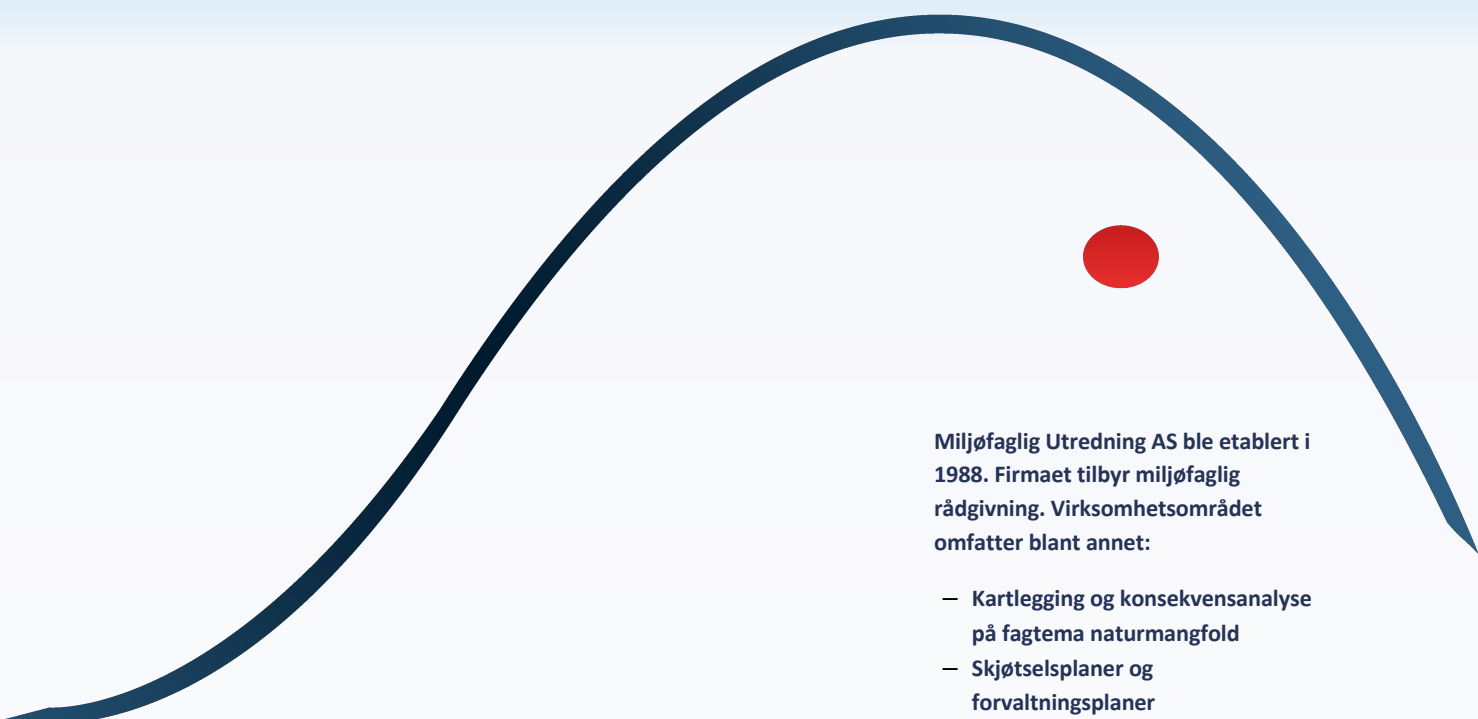
Tilstandsvurdering: God

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til god på grunn av at der er ingen tilgroing av einstape, eller snerprørkvein, ingen innslag av gran og lite tilgroing av busksjikt (0 - 2,5%). Det er ingen registrerte spor etter tunge kjøretøy, men svak effekt av fremmede arter (enkelte unge platanlønn).

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold vurderes til stort basert på høy konsentrasjon av trær med neverlav (8-16 per daa). Forekomst av liggende død ved (læger) er lavt (1-2 per daa), det er lite forekomst av trær med hengelav (0-1 per daa) og lite forekomst av store trær (0-1 per daa). Det ble ikke registrert trær med brannspor eller sprekkebark, og heller ikke hule løvtrær.

Lokaliteten er liten og ikke i bruk. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, lav eller sopp ble registrert og ingen rødlistearter i disse artsgruppene er kjent fra før. Lokaliteten er ikke sjekket i soppsesong.

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaet tilbyr miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging og konsekvensanalyse på fagtema naturmangfold
- Skjøtselsplaner og forvaltningsplaner
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Kurs og foredrag

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984494068 MVA

Arkivsaksnummer: 2023/14153-2

Saksbehandlar: Kristine Sørli

Dato: 24.11.2023

Utval	Utvalssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Reinheimen	50/2023	30.11.2023

Nasjonalparkstyret for Reinheimen - midler til tiltak i verneområde - diftsmidler - SNO ressurser - 2024

Innstilling frå forvaltar

Nasjonalparkstyret for Reinheimen prioriterar følgjande tiltak i Reinheimen, inkludert SNO ressurser, for søknad til budsjettposten 1420.31 - *tiltak i verneområde for 2024*:

	Namn	Tiltakstype	Verneområde	SNO behov	Beløp (eks.mva)
1	Skjøtsel, Sterringen i Finndalen, Bjøknesetra i Lordalen, Horgheimsetra, Vermedalssetrene, Gravdehaug og Selen i Romsdalen	Skjøtsel- og /gjerding for bufe, No Fence, Slått og rydding, Slått og inngjerding	Finndalen Ivo Lordalen Ivo Romsdalen Ivo	x	200 000
2	Hovudinnfallsport Billingen	Detaljprosjektering inngangsport infopunkt, nye gjerder, benker og bord, gjennomgang skilt og stigsystem, vedlikehold og tiltak på natursti I samsvar med sårbarhetskartlegging	Reinheimen NP	x	400 000
3	Informasjonspunkt - Bjorli	Mulighetsstudie, avklare informasjonstiltak i samarbeid med Dovrefjell-Sunndalsfjella. Forankra i besøksstrategien	Randsone, Reinheimen NP		100 000
4	Innfallsport Trollveggen – ny stitrase	Ny stitrase ved Trollveggen/Eiafossen. Forankra i besøksstrategi, mulighetsstudie, forprosjekt og sårbarhetsanalyse.	Romsdalen Ivo	x	1 100 000
5	Innfallsport Kløvstigen	Fullføre Kløvstien med klopper, steinlegging, skilting og rasteplasser. Leie av nofence geiter for skjøtsel på Trollstigfoten.	Trollstigen Ivo	x	220 000

6	Hovudinnfallspport Trollstigplatået	Mulighetsstudie, avklare informasjonstiltak i samarbeid med Nasjonale turistveger/SVV, Rauma kommune	Trollstigen Ivo	x	100 000
7	Informasjonspunkt Slettvikane – rasteplass, informasjonspunkt	Anleggsarbeid på informasjonspunkt rasteplass og parkeringsplass. Bord, benker, bål plass og stabbesteiner. Naturrestaurering av gammel parkeringsplass	Trollstigen Ivo	x	780 000
8	Gjennomføring av informasjonstiltak, jf. Besøksstrategien	Vedlikehold innfallsportar /infopunkt, trykking av nye plakatar og produksjon av skilt. Utskifting av skiltssystem etter prioritering og i trå med besøksstrategien	Reinheimen np og tilhøyrande Ivo	x	275 000
9	Informasjonstiltak	Formidlingsprosjekt i regi av Norsk fjellsenter som prosjektansvarleg, og i samarbeid med Norsk tindesenter, Breheimsenteret og Breheimen. Spleiselag mellom autoriserte besøkscenter og nasjonalparkforvaltning	Reinheimen området		200 000
10	4 Ferdsestellere	Oppfølging Besøksstrategi	Reinheimen np	x	-
	SUM				3 375 000

Nasjonalparkstyret for Reinheimen ber om at sekretariatet melder inn behov for midlar frå budsjettposten 1420.21, for å dekke nødvendige driftsutgifter:

- Drift av nasjonalparkstyret for 2024: Driftsmidlane til nasjonalparkstyret skal kunne dekke minimum 4 fysiske møter, synfaringer, elektroniske møte / møte i AU-Reinheimen, kompetansedager for nye styremedlemmer i mars 2024, evt. nasjonalparkkonferanse/studietur. Driftsbudsjettet skal også dekke minimum eitt møte med rådgjevande utval og administrativt fagutval, og møter i samband med forvaltningsplan, skjøtselstiltak gjennomføring av tiltak i besøksstrategien.
- Revisjon av forvaltningsplan, jf. vedtak om oppstart, sak 49/2022 og innspel til oppstartsmelding, sak 44/2023 og godkjent prosjektplan:
 - Dialogmøter med kommuner og lokale aktører: **kr.30 000,-**
 - Kartlegging av kulturminner og verneverdige bygningar, samanstillе kunnskap og verddivurderingar, sårbarhetsvurdering, bygningar og bygningsmiljø, byggeskikkveileder i samarbeid med Innlandet og Møre og Romsdal fylkeskommune og kommuner: **kr. 50 000,-**
- Sårbarhetskartlegging av terreng og området langs Billingen natur- og kulturstig, Innfallspport i ranndsone og innafor Einstullie naturreservat og Reinheimen

nasjonalpark. Konsulenttenester MU: **kr. 45 000,-**

Etter tildeling av budsjettmidler til Reinheimen i januar/februar, vil nasjonalparkstyret for Reinheimen ta stilling til endeleg prioritering av tiltak for mogleg gjennomføring i 2024.

--- slutt på innstilling ---

Dokument i saka

Vedlegg:

- 1 Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder - 2024
- 2 Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder 2020-2025
 - Forvaltningsplan for Reinheimen (2010)
 - Besøksstrategi i Reinheimen (2019)
 - TILTAKSPLAN – REINHEIMEN, jf. besøksstrategi
 - Skjøtelsesplaner for verneområder knytt til Reinheimen nasjonalpark
 - E-post frå Miljødirektoratet v/Ingrid Moe Dahl 22.11.23 – Informasjon om grunnstøtte til drift til styrene frå 2024

Saksopplysningar

Miljødirektoratet har 13.11.23 sendt brev til nasjonalparkstyrene med rammer og opplegg for innmelding av behov for tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder i 2024. I tillegg er det lagt ved strategier for bruk av midler til tiltak i verneområder for 2020-2025.

Tiltak i verneområde og naturrestaurering – tiltaksposten 1420.31

Post 1420.31 heiter nå *Tiltak i verneområde og naturrestaurering*. For 2024 vil miljødirektoratet oppretthalde to skjema i ESS for innmelding av behov for tiltak finansiert over 31-posten. Eitt skjema heiter *Midler til tiltak i verneområder* og det andre heter *Midler til naturrestaurering*, som betyr at ordningen er som før.

Nytt i år er at forvaltningsmyndigheita skal synleggjere vurderingene av dei miljørettsprinsippa ved innmelding av behov for midlar til tiltak som kan røre ved naturmangfaldet, jf. Nml §§ 8 til 12. Når ein avgjersle har utelukkande positiv effekt for naturmangfaldet, er det likevel ikkje nødvendig å bruke prinsippane. Miljødirektoratet ber om at det blir gjeve ein stutt oppsummering av vurderinga i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter, og at eventuell utfyllande vurdering blir lagt ved som vedlegg til tiltaket.

Målet for bruken av midlar til tiltak i verneområde er at naturtilstanden haldast i hevd og betrast. Miljødirektoratet legg *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midlar, jf. vedlegg 1.

I strategien for bruk av midlar til tiltak i verneområde er det mellom anna presisert at innmelding av midlar skal være for tiltak i regi av styret som forvaltningsmyndigheit, og ikkje ei liste over tiltak som kommunar, private aktørar eller andre ønskjer å utføre. Sjølvva innmeldinga skal være forvaltninga si liste over prioriterte tiltak for gjennomføring i løpet av 2024, ikkje ein fleirårig tiltaksliste.

Alle innmeldte tiltak skal vera i trå med godkjend forvaltnings- eller skjøtelsesplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokument. Midlar til kartleggingar og andre

nødvendige utredningar som er knytt til konkrete tiltak, kan også tildelast midlar over tiltaksposten.

Når det gjeld finansiering av større tilretteleggingstiltak, er det verd å merke seg at bygging av installasjonar som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplassar knytt til verneområder, må være forankra i ein godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidlar i slike tilfelle kan brukast til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være grunngjeve utifrå besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tiltak som krev tilrettelegging etter universell utforming med krav til dekke, terrengutforming og bredde, er vanskeleg innafor verneområde. I verneforskriftene er det eit generelt forbod mot tyngre tekniske inngrep, og slike tilretteleggingstiltak er ikkje heimel for å må evt vurderast etter unntaksreglen, § 48 i nml. Utanfor verneområdet, knytt til innfallsportar, kan det i enkelte tilfelle være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også ved tyngre tilrettelegging utanfor verneområde, bør forvaltningsmyndigheit vurdere behovet sett i høve til kostnader og inngrep. Med bakgrunn i dette vil det være høg terskel for tildeling av midlar utover det som kan definerast som "enkel tilrettelegging" i verneområde.

Alle informasjonstiltak som skal være i samsvar med merkevara «Norges nasjonalparker» og forankra i ein godkjent besøksstrategi. Reinheimen har godkjent besøksstrategi i 2019, og er i gang med å gjennomføre dei mange tiltaka i besøksstrategien. Undervegs har det i tillegg dukka opp nye tiltak, og eit mulighetsstudie i aksen Åndalsnes- Tindesenteret- Trollstigen i Rauma kommune, har gitt grunnlag for nye tiltak og investeringar i randsona og i Romsdalen og Trollstigen lvo.

Nasjonalparkstyret har også ein Intensjonsavtale med Norsk fjellsenter (autorisert besøkscenter) med mellom anna ambisjonar om å samarbeide om informasjonstiltak, mellom anna *utvikle og gjennomføre formidlingsopplegg for skular, grupper og andre knytt til tema natur/nasjonalparker/verneområde, lage gode besøksstrategiar*, jf. Signert avtale og styresak i Nasjonalparkstyret 18.03.2019.

Driftsmidlar til styret, forvaltningsplaner, besøksstrategier mm – post 1420.21

Som tidlegare skal det også meldast inn behov for driftsmidler over post 1420.21. Her melder forvaltar inn midlar til drift av nasjonalparkstyret, arbeid med forvaltningsplaner, besøksstrategier, brukerundersøkingar, skjøtselsplaner mm. Når det gjeld drift av forvaltarane tilsett hjå Statsforvalteren i Innlandet, blir midlar til drift av sekretariatet vurdert på enhetsnivå hjå Statsforvalteren i Innlandet.

Revisjon av forvaltningsplan skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midlar til revisjonsprosessen skal meldes inn i ESS, jf. vedtak i nasjonalparkstyret.

For å ivareta god forvaltning av verneområdene kan det være nødvendig med generelle naturkartleggingar, sårbarheitsvurderingar og brukarundersøkingar, utarbeiding av forvaltnings- og skjøtselsplanar, utarbeiding av nettsier mm. Slike tiltak finansieres over post 1420.21. I 2024 vil det vera aktuelt med kartlegging og aktivitet i samband med revisjon av forvaltningsplan og t.d. sårbarheitsvurdering knytt til tiltak i områder med dokumentert auke i besøk, jf. Brukerundersøking i 2022.

Driftsoppgåvar – vedlikehald av infrastruktur, informasjonsarbeid mv

I budsjettproposisjonen for 2023 ble det lagt inn eit nasjonalparkløft med mellom anna tre nye forvaltarstillingar og to nye besøkscentera. Post 1420.31 er også auka med 4 mill kr i tiltaksmidlar som er tenkt brukt til tiltak for å handtere auka besøk, derunder midlar til vedlikehald, fornying mv. av infrastrukturtiltak i nasjonalparkane. Miljødirektoratet fekk i oppdrag å foreslå ei ordning for fast fordeling av grunnstøtte til nasjonalpark- og verneområdestyrar for vedlikehald av infrastruktur, informasjonsarbeid mv, som også skal kunne dekke den type driftsoppgåvar som det er problematisk å kunne dekke innafor dagens budsjetttrammer. Styrene fekk høve til å presisere type årlege driftkostnader, og i Reinheimen

meldte vi frå om ein sum på kr. 500 000 årleg som skulle dekke behov for drift og vedlikehald av infrastruktur som do/parkering/sjøppelhandtering i trå med avtaler og besøksstrategi. I tillegg meldte vi inn behov for løpende kommunikasjonsarbeid i spleiselag med Jotunheimen og Breheimen og besøkssenteret Norsk fjellsenter.

På grunn av manglande informasjon til forvaltninga om ei fast fordeling av grunnstøtte til nasjonalparkstyrene, så har Ingrid Moe Dahl i Miljødirektoratet, svart på spørsmål knytt til driftstilskudd i e-post 22.11.23:

«Som dere kjenner til så fikk Miljødirektoratet et oppdrag i tildelingsbrevet for 2023 om å Levere forslag til ordning for fast fordeling av grunnstøtte til nasjonalpark- og verneområdestyrene for vedlikehold, fornying av infrastrukturtiltak, informasjonsarbeid mv, inkludert forslag til fordelingsnøkkel innenfor en ramme av 4 mill. kr over post 1420.21.

I forslaget til statsbudsjett for 2024 som kom 6. oktober står det Til posten er det flytta 4 mill. kroner frå post 31 til tiltaks- og driftsmidlar for nasjonalpark- og verneområdestyrene med den grunnlegginga at midlane primært er driftsutgifter, ikkje investeringar. Frå og med 2024 vil midlane bli fordelte styrene etter eigen fordelingsnøkkel.

Vi leverte et forslag til fordelingsnøkkel til KLD basert på oppdraget vi fikk i vår og vi baserte denne på et sett kriterier vi mener er relevante knyttet til behovet for driftsstøtte, slik som areal verneområdestyret forvalter, antallet innfallsporter styret vedlikeholder og besøkstrykk i områdene styret forvalter.

Disse midlene altså tenkt å utgjøre en fast fordeling av grunnstøtte til drift som styrene så kan benytte til de driftsoppgaver/-løsninger de anser som viktige i sine områder.

Dette vil være en grunnstøtte som tildeles styrene utover de midlene styret uansett skal omsøke for drift av nasjonalpark-/verneområdestyret i 2024.

Dere må levere søknader som normalt på driftsmidler til styrene deres på .21-posten som vi så vil vurdere på nyåret som tidligere. I tillegg vil dere da få tildelt en sum som dere kan benytte som grunnstøtte til de driftsbehov styret måtte prioritere. Denne summen trenger dere ikke å søke om.

Denne grunnstøtten vil bli tildelt sammen med øvrige tildelinger etter søknader på .21-post ("Behovsinnmelding statsforvalteren") og .31-post ("Midler til tiltak i verneområder" og "Midler til naturrestaurering") på første hovedsupplerende tildeling i februar 2024.

Endelig fordeling vil ikke bli klart før statsbudsjettet er endelig vedtatt. Etersom statsbudsjettet ikke er vedtatt enda kan vi per nå ikke konkludere på de ulike summene til hvert enkelt styre.»

Ønske om SNO ressurs 2024

Forvaltarane skal gjennomføre planleggingsmøte med SNO 27.11.23 for å gå igjennom rapport frå årets arbeid, og drøfte utfordringar og behov for tilsyn- og kontrolloppgåver og feltoppgåver frå kommande år. SNO er sjølv ansvarleg for å planlegge, prioritere og være økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av tilsyns- og kontrolloppgåver. Det er likevel viktig at forvaltningsmyndigheita drøfter behova med SNO, og kjem med innspel til prioriteringar for 2024.

I tillegg kan forvaltningsmyndigheita ha behov for å få utført feltoppgåver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområde (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). I den dialogen skal den digitale portalen «*Naturoppdrag*» nyttas både til å legge inn behov og oppdrag som grunnlag for planleggingsmøte og drøftingar.

Praktisk om behovsinnmelding

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal nyttast for å melde inn behov for midlar til tiltak og driftsmidlar. Søknadsfristen for midlar til tiltak i verneområdet, drift av Nasjonalparkstyret, og behov for SNO som utfører i Naturoppdrag, er **10.januar 2024**.

Tiltaksmidlane vil bli tildelt i hovudtildelinga i februar 2024. Etter tildeling på nyåret vil styret få ei sak for endelig prioritering av tildelte midla. Dersom det skulle bli behov for supplerande tildelingar for prioriterte tiltak som manglar finansiering, kan slike behov meldes inn til miljødirektoratet for supplerende tildeling i løpet av året.

Vurdering

1. Skjøtselstiltak

Skjøtelsplanar i Reinheimen dannar grunnlag for gjennomføring av skjøtselstiltak i lanskapsvernområda Finndalen, Lordalen, Romsdalen og Tafjord-Reindalen. Det er behov for å melde inn totalt kr. 180 000,- for å vidareføre skjøtelsavtaler, og inngå nye i samsvar med tiltak i skjøtelsplanane. Vidareføring av tidlegare skjøtselstiltak er viktig for å oppretthalde kontinuerleg slått, beiting i kombinasjon med rydding, eller rydding av vegetasjon for å hindre attgroing. Kunnskapsgrunlaget for skjøtselstiltak i verneområda er godt, og forankra i skjøtelsplaner.

2. Hovudinnfallsport – Billingen

Billingen er ein av dei viktigaste hovudinnfallsportane til Reineheimen. Med bakgrunn i Landskapsplan frå 2015 og etablering av informasjonspunkt, skilting og vidareutvikling av natur- og kulturstigen er det behov å vurdere vidare tiltak. Brukarundersøking i Reinheimen i 2022 har dokumentert eit auka besøk til innfallsporten, og det er synleg terrengslitasje på deler av natur- og kulturstigen.

Kunnskapsgrunlaget for Billingen er godt, jf. Brukarundersøking i 2022 og besøkstal frå seterpensjonatet. Ei sårbarhetskartleggjing av naturstigen vil og kunne bidra til å vurdere behov for evt endring av stigen for å ta omsyn i eit sårbart område. Nødvendig vedlikehald og utbetringar av natur- og kulturstigen må gjennomførast i samvar med ei sårbarhetskartleggjing.

I 2023 er elvekanten mot seterpensjonat og på vestsida ved portalskilt, sikra med ny sikringsmur.

Foto; 20.11.23, Tor Taraldsrud Skjåk kommune

Etter arbeidet er det behov for ein detaljplan i samsvar med Landskapsplan frå 2015, som avklarar og foreslår nytt gjerde på mur mot elva og inngangspartiet ved parkering/mjølkerampe/ladestasjon.

Det er også behov for ein gjennomgang av skilting for heile området i trå med landskapsplan, og justeringar i området etter 2015. Informasjonsplakater for naturreservata Einstulie og Hondsrøve er og uavklart. Tenestekjøp frå landskapsarkitekt i samarbeid med Billingen si lokale arbeidsgruppe inkludert SNO, er nødvendige bidragsyttere for gjennomføring av tiltak på Billingen i 2024. Det vil og være behov for å melde inn SNO oppdrag for ffeltarbeid på natur- og kulturstigen. (Sårbarhetskartlegging blir meldt inn på post 21)

Totalkostnad er stipulert til 450 000,-

3. Informasjonspunkt – Bjorli

Bjorli ligg langs E 136 og har mykje trafikk særleg helgetrafikk knytt private hytter og skianlegga i området. Hyttetrafikken genererer også ferdsel inn i Reinheimen særleg frå Rånå og innover Asbjørnsdalen. Brukerundersøkinga frå 2022 dokumenterer bruken frå innfallsporten i Rånå, kombinert med tellarane som var plassert på stigen inn Asbjørnsdalen. I dag er det ikkje informasjonsskilt på Bjorli, men i tiltaksplan for besøksstrategien er YX (ved E136) vurdert som eit sentralt stoppunkt for å ha felles nasjonalparkinformasjon for Reinheimen og Dovrefjell-Sunndalsfjella. For å avklare situasjon og behov på Bjorli er det aktuelt med ein felles mulighetsstudie sammen med Dovrefjell-Sunndalsfjella og Lesja kommune for å avklare informasjonstiltak og om det skal definerast som ein av våre innfallsportar.

Stipulert kostnad inn i spleiselag er 100 000,-

4. Innfallsport - Trollveggen

Gjennom «Mulighetsstudiet for hovedinnfallsport: Norsk Tindesenter -Trollstigen – Trollveggen», er det eit forslag om å etablere ein ny natursti langs Eiafossen, som er knytt til ein etablert sti som går frå Trollveggen stasjon til Trollveggen camping. Eit detlprosjekt i 2023 har avklart aktuell stigtrase for ein ny rundtur i samsvar med grunneigarinteresser, laksefiskeplass ved Rauma elv. Det er også utarbeidd ei sårbarhetskartlegging av naturverdiar i området.

Tiltak i 2024 omfatter etablering av startpunkt, grunder for kryssing av beite, benker og bord, bru og klopper langs sti, etablering av sti og oppgrusing.

Totalkostand er stipulert til kr. 1 100 000,-

5. Innfallsport – Kløvstien

Kløvstien er ein av dei prioriterte stiane i besøksstrategien. Stien ligg i eit område som er utsett for mykje skadar pga flom ved styrtregn, og i 2023 vart det gjennomført ei stikurs og reparasjoner av turstigen i regi av SNO og med lokale dugnadsfolk frå Rauma. I 2023 vart det etablert parkeringsplass, sett opp utedo og informasjonsskilt ved starten av Kløvstien. Bestilling av skred og flomrapport for oppføring av do og klopper, jf. krav frå Rauma kommune. I forkant av dei fysiske tiltaka ble det også utarbeidd ein flaum- og skredrapport, samt sårbarhetskartleggjing.

Kløvstien i Isterdalen vil vera utsett for flaum og skred og krev jamnleg vedlikehald. I 2024 er det behov for noko gravearbeid for å fjerne ei kunstig voll, klopplegging og skilting. Det er også ynskje frå Nasjonal turistveg, grunneigare og forvaltning å opne skogen ned mot elva ved Trollstigfoten for å unnga at turistar går på do langs stigen der. Det er aktuelt å hogge skog og leie nofence på geiter. Det er også behov for sherparbeid på den øvre delen av Kløvstien, då den er skada av is og snøras. Stipulert kostnad: kr. 220 000,-

Foto: Kløvstien, vår 2023

6. Hovedinnfallsport – Trollstigplatået

Mulighetsstudie for Trollstigplatået. Området har svært høge besøksstall på grunn av trafikken over Trollstigen langs fv 63 og anlegget til Nasjonale tursitveger. Det er parkeringsutfordringar på Trollstigplatået og langs fv 63 i turistsesongen. Området er og ein naturleg innfallsport til nokre av dei mest spektakulære fjellpartia som Trolltindane i Reinheimen NP og Bispen, Kongen og Dronninga i Trollstigen Ivo. Det er også registrert kulturminne i området. Eit moglegheitsstudie er nødvendig for å kunne avklare behov for informasjonstiltak og tilrettelegging i området i samarbeid med Nasjonale Turistveger/SVV og Rauma kommune. Skisseprosjektet vil vera i samsvar med Besøksstrategien, og det er behov for kr. 150 000,- til kjøp av konsulettjenester.

7. Informasjon langs rv63/rasteplass – Slettvikane

Slettvikane er i Besøksstrategien definert som eit Informasjonspunkt langs fv 63. I 2023 er det gjort innkjøp av nytt toalett (spleiselag) og Møre og Romsdal fylkeskommune har teke på seg driftsansvar, og vil sørge for ny detaljplan av ny rasteplass, ja. Skisse under:

Nasjonalparkstyret har vurdert tiltaket i møte 27.06.23 i sak 33/ 2023 der det i vilkåra pkt.5 står at: *Søklar skal i løpet av 2023 detaljprosjektene den nye parkerings/rasteplassen på Slettvikane, og sende detaljplan til Nasjonalparkstyret for Reinheimen for godkjenning.*

Foreløpig landskapsplan for rasteplass, MRFK, 20.11.23

tiltak som skal gjennomførast i trå med landskapsplan:

- Grunnarbeid oppgrusing parkeringsplass,
- innkjøp av benker og bord
- Fundamentering og oppføring av cortenstålskilt og informasjonsskilt.
- Revegetering/naturrestaurering av den gamle rasteplassen aust for Fv, i samarbeid med NINA

Tiltaka er i trå med forvaltningsplan og styrevedtak, men det føresett ei avklaring med grunneigarar i området og Fjord kommune.

Stipulert kostnad for gjennomføring i 2024 er kr. 780 000,-

8. Vedlikeholdsarbeider innfallsporter, infopunkt, trykking plakater jf. Besøksstrategi

Det er nødvendig å melde inn samla budsjettmidlar for å dekke kostnader til utskifting av innhald på informasjonspunkt i trå med tiltaksplan i besøksstrategien.

Informasjonspunkt som er prioritert for utskifting av informasjonsplakater i 2024 er: Dønfoss, Fauttjønn på Slådalen, Zakariasdammen, Tunga, Brøstdalen, Rånå ved Asjørnsdalen, Lordalen på Nysetra, Finndalen ved Odden, Aursjoen aust, Muldalsvika. Behov for finansiering til dette formålet i 2024 er stipulert til kr. 275 000,-

9. Informasjonstiltak – formidlingsprosjekt for skulen og besøkande til autoriserte besøkssenter knytt til Reinheimen og Breheimen

Vidareutvikling av VR-filmer retta mot skuler og besøkande på besøkssenter. Utvikling av manus og produsere VR-filmar om om villrein og kulturminne i Reinheimen-Breheimen villreinområde. Innkjøp av klassesett med VR-briller for utprøving. Tilrettelegge formidlingsopplegg for skuler i regi av den kulturelle skulesekken, og for besøkande på besøkssenterene. Naturveileder evt andre frå norsk fjellsenter reiser ut til skulane med formidlingsopplegg i kommunane med areal i Reinheimen og Breheimen området.

Samarbeidstiltaket mellom nasjonalparkforvaltning og besøkssenter er godt forankra i Intensjonsavtala frå 2019, styret sine vedtekter, Besøksstrategien og autorisasjonskrav til besøkssenterene.

Tiltaket er eit spleiselag mellom Breheimen, Reinheimen og Norsk fjellsenter, og har eit budsjett på kr. 650 000,- der Reinheimen melder inn kr. 200 000,- for finansiering.

10. Besøksstellarar

Det er behov for å følgje opp besøksstelling i verneområdet i 2024.

Besøkssregistrering er aktuelt å melde inn etter planleggingsmøte med SNO, da det er SNO Reinheimen som skal montere tellarane, men tellarane skal bestilles av vernemyndigheita i ESS som tidlegare år.

Driftsmidlar til styret, forvaltningsplaner, besøksstrategier mm – post 1420.21

Drift nasjonalparkstyret

Det vert budsjettert med minst 4 fysiske møte i nasjonalparkstyret for Reinheimen, der minimum eitt møte vert lagt opp med overnatting / synfaringar. I tillegg skal budsjettet dekke AU-møte som tidlegare etter behov, og eitt møte i rådgjevande utval, og møte i administrativt fagutval. Driftsbudsjettet skal også dekke kompetansedager for nye styremedlemmer på Lillehammer i mars 2024, og evt. miljødirektoratet si nasjonaloparkkonferanse og evt studietur dersom det blir aktuelt i 2024. Innmeldt beløp er estimert etter gjeldende satser og erfaringstall. Skretariatet utarbeider budsjett som grunnlag for innmelding som, tidlegare år.

Viser til styresak om driftsmidlar til Informasjonsarbeid i 2023, der behovet er dokumentert, og det var foreslått å melde inn kr. 300 000,- i eit spleiselag mellom Reinheimen, Breheimen, Jotunheimen og Norsk fjellsenter, for å dekke en stilling. I tillegg vart det gjennomført eit digitalt møte med statssekretær i KLD, Kjærsti Bjørnstad våren 2023. Det er ikkje sett av budsjettmidlar til ei slik stilling for 2024, og det vil bli opp til dei nye nasjonalparstyra om å jobbe politisk for å skaffe midlar til nødvendige stillingar knytt til kommunikasjonsoppgåver for Norges nasjonalparker.

Revisjon av forvaltningsplan

I samsvar med vedtak i sak 49/2022, og sak 49/2022 og godkjent prosjektplan, skal det meldast inn midlar til arbeidet med revidering av forvaltningsplan. Kr. 30 000,- som skal kunne dekke dialogmøter med kommuner og lokale aktører.

Det skal og meldast inn midler for kartlegging av kulturminner og verneverdige bygningar, samanstille kunnskap og verdivurderingar, sårbarhetsvurdering, bygningar og bygningsmiljø, byggeskikkveileder i samarbeid med Innlandet og Møre og Romsdal fylkeskommune og kommuner.

Konsulenttenester for gjennomføring av sårbarhetskartlegging av terreng og området langs Billingen natur- og kulturstig, Innfallspørt i randzone og innafor Einstullie naturreservat og Reinheimen nasjonalpark er stipulert til kr. 100 000,-.

Sårbarhetskartlegging Billingen

Konsulenttenester for gjennomføring av sårbarhetskartlegging av terreng og området langs Billingen natur- og kulturstig, innfallspørt i randzone og innafor Einstullie naturreservat og Reinheimen nasjonalpark er stipulert til kr. 100 000,-.

Bestilling av SNO-ressursar 2024

Behov for SNO til tilsyn- og kontrolloppgåver og feltoppgåvar i Reinheimen for kommande år, blir lagt inn i den digitale løysningen *Naturoppdrag* fortløpande i trå med styret si prioritering i denne saka. Med bakgrunn i styret si prioritering vil sekretariatet gjennomføre dialogmøte med SNO 27.11.23 og drøfte prioriteringane for 2024.

«MottakerNavn»e
Alle verneområdestyrer

Trondheim, 13.11.2023

Deres ref.:
«Ref»

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/8969

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder - 2024

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering, finansiert over kap./post 1420.31. Frist for innmelding er 10. januar 2024. Innmeldingen skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt. Prioritering av oppsynsinnsett fra SNO skal inngå i møtene, basert på behov og oppdrag som er lagt inn i [Naturopdrag](#) på forhånd. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

1. Post 1420.31 – Tiltak i verneområder og naturrestaurering

Post 1420.31 heter nå *Tiltak i verneområde og naturrestaurering*. For 2024 vil vi opprettholde to skjemaer i ESS for innmelding av behov for tiltak finansiert over 31-posten. Ett skjema heter *Midler til tiltak i verneområder* og det andre heter *Midler til naturrestaurering*, altså tilsvarende ordning for innmelding som før.

De miljørettslige prinsippene (§§ 8 til 12) i naturmangfoldlovens kapittel II skal legges til grunn ved myndighetsutøvelse som berører naturmangfold. For at det skal komme frem tydeligere hvilke vurderinger som er gjort forut for søknader om midler til tiltak, ber vi nå om at forvaltningsmyndighet synliggjør vurderingene av miljørettsprinsippene ved innmelding av behov for midler til tiltak som kan berøre naturmangfold. Når en beslutning har utelukkende positiv effekt for naturmangfold, er det ikke nødvendig å bruke prinsippene. Vi ber om at det gis en kort oppsummering av vurderingen i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter og at eventuell utfyllende beskrivelse av vurderingene legges ved som vedlegg til tiltaket. Vurderingen etter prinsippene skal være forholdsmessig til tiltakets omfang og påvirkning på naturmangfoldet. I henhold til KLD sin veileder om naturmangfoldloven kapittel II, er det ikke nødvendig å henvise til hvert enkelt prinsipp, men vi ønsker at det kommer frem hvilke vurderinger

som er gjort. Veilederen ligger på regjeringens nettsider [her](#) og Miljødirektoratets veiledning om miljørettsprinsippene finnes [her](#).

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur i terrestriske økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland. Vi er inne i FNs tiår for naturrestaurering (2021-2030). Restaurering er nødvendig for å stoppe tapet av naturmangfold og under dette virkninger av klimaendringene. Midlene skal benyttes til å gjennomføre restaureringstiltak, blant annet med grunnlag i *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025)*. Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler til styrket kapasitet på naturrestaurering hos Statsforvalterne fra kap. 1420.21. Vi gjør oppmerksom på at midlene til å styrke kapasiteten er begrenset.

Restaurering i de truede naturtypene sanddynemark, sørlig etablert sanddynemark og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone prioriteres høyt, men det kan også meldes inn behov for midler til restaurering i andre terrestriske naturtyper, så lenge det legges ved en prosjektbeskrivelse av tiltakene. Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder meldes også inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Statsforvalteren i Vestland kan bistå med faglige råd knyttet til slik hogst.

Midlene kan benyttes til naturrestaurering både innenfor og utenfor verneområder. Kap./post 1420.31 er ikke en tilskuddspost og kan ikke benyttes til tilskudd. Det er kun Statsforvalteren og verneområdestyrene som har adgang til å melde inn behov for midler på denne posten. Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering i skjemaet.

Til orientering, i forslaget til statsbudsjett for 2024, er det foreslått en ny tilskuddsordning for naturrestaurering (post 1420.80 – *Tilskot til tiltak for å ta vare på natur*). Det er satt av 10 mill. kroner til formålet. Kommuner, organisasjoner og private kan søke om midler til tiltak. Tilskudd til restaurering vil bli prioritert til tiltak i kommuner som har vedtatt kommunedelplan for naturmangfold. Tilskudd kan også gis til private aktører, så lenge det blir inngått langsiktige avtaler for bevaring av arealene. Miljødirektoratet vil i samarbeid med KLD utarbeide en forskrift for tilskuddsordningen, og ordningen vil etter planen være klar våren 2024, med søknadsfrist før sommeren.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og andre verneområder i sjø.

Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter.

Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte innmeldingen.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2024 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som har kontrakt med SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Behov for midler til informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Statsforvalteren kan for 2024 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak. (ved senere endringer i fylkesinndeling tar vi forbehold om endret fordeling). Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres

som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Verneskilt, underskilt og skiltstenger til verneskiltene kan bestilles via en felles bestillingsløsning fra vår leverandør Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

2. Innmeldinger av andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn behov for driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren". Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan ikke dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS, i skjemaet *Behovsinnmelding statsforvalteren*.

Vi trenger å vite hva som er effekten av tiltak som settes inn, og det er derfor viktig med effektmåling av tiltak. Vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i NatStat - Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet. Se informasjonsskriv for fremgangsmåte og nærmere detaljer her: [Etablere bevaringsmål i NatStat \(fm-nett.no\)](#)

Ferdselstellere

Tellerne vi bruker i dag fra Eco-Counter fases etter hvert ut etter 2024. I den forbindelse vil det i 2024 komme nye retningslinjer fra oss om bruk og organisering av ferdselstellere i verneområder. For det kommende året skal det imidlertid meldes inn behov for tellere som før via ESS, og forvaltningsmyndighetene skal ikke kjøpe inn tellere selv.

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. I kostnadsfeltet

skrives kr. 1. Behovet må begrunnes, da det erfaringsvis er stor etterspørsel etter tellere. SNO skal bistå ved å sette ut tellere og rapportere inn koordinater og stedsnavn, i tillegg til å ajourføre databasen. Behov for personalressurser i felt for oppsetting og drift, meldes inn i Naturoppdrag.

Marint søppel

Det fins en egen tilskuddspost (*Tilskudd til tiltak mot marin forurensning*). Statsforvalteren vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS, *Tiltak i verneområder*.

3. Planlegging av verneområdearbeidet

Det er viktig å sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsetning, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO skal ha ansvar for å utføre selv eller gjennom tjenestekjøp. Dette sikres gjennom planleggingsmøtene som omhandler verneområdearbeidet, og aktiv bruk av Naturoppdrag gjennom året. Det er en klar forventning om at både forvaltningsmyndighet og oppsyn bruker Naturoppdrag, både ved planlegging og gjennomføring av tiltak i verneområdene.

På planleggingsmøte 1 i november/desember, skal SNO rapportere fra årets arbeid, og utfordringer og behov for kommende år skal diskuteres. SNO er selv ansvarlig for å planlegge, prioritere og å være økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er allikevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år.

Forvaltningsmyndigheten kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Naturoppdrag skal brukes til denne dialogen. *Dette betyr at "Skjemaet for innspill om ønsker til SNO-ressurs" fra og med i år ikke skal benyttes.*

Forvaltningsmyndigheten, SNO og tjenesteytere skal gjennom året fortløpende legge inn behov og observasjoner, samt rapportere på det som blir gjennomført i felt. Forvaltningsmyndigheten kan ut fra dette vurdere hva som trengs av tiltak og avklaringsbehov, og evt. generere oppdrag på dette. Hvorvidt SNO skal være utfører av oppdraget, drøftes på planleggingsmøte 1, og behov for SNO-ressurs legges deretter inn som utfører i Naturoppdrag. SNO vil i etterkant gjøre en vurdering av innspillene i forhold til kompetanse og kapasitet, og de siste avklaringene knyttet til utfører gjøres senest på planleggingsmøte 2.

Forslag til tiltak for kommende år fra forvaltningsmyndighet, bør legges inn fortløpende i Naturoppdrag og senest en uke før planleggingsmøte 1, slik at begge parter kan forberede seg best mulig til møtet. For flere fylker gjøres dette på såkalte null-/formøter mellom saksbehandler hos forvaltningsmyndigheten og SNO, hvor man går mer detaljert gjennom tiltakene. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Statsforvalteren, har de fleste embeter tidligere brukt «Skjema tilsynsbehov i verneområdene». I Planleggingsmøte 1 bør det diskuteres om dette skjemaet fortsatt er formålstjenlig som oversikt over tilsynshyppighet, eller om Naturoppdrag er bedre egnet.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt. Dette er for å kunne vurdere muligheten for å samkjøre tiltak.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Midler til tiltak i verneområder* og *Midler til naturrestaurering* fra og med 20. november 2023.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2024. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger senere på året, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Dette lar seg ikke lett endre etter at midlene er tildelt.

Dersom klimatiske forhold, som for eksempel frossen mark, gjør at enkelttiltak bør realiseres før midler formelt blir tildelt, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
- Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer.

Forhåndsklaringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges både inn i ESS med merknad om forhåndsklaring og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for å melde inn behov for midler i ESS og behov for SNO som utfører i Naturoppdrag er **10. januar 2024**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2024, økonomirapportering pr. 1. november og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2024. Samtidig med

EÅR skal det i 2024 rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet, se mailadresser over. Det kan da frigjøres tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Statens naturoppsyn

Vedlegg:

Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025

Kopi til: Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

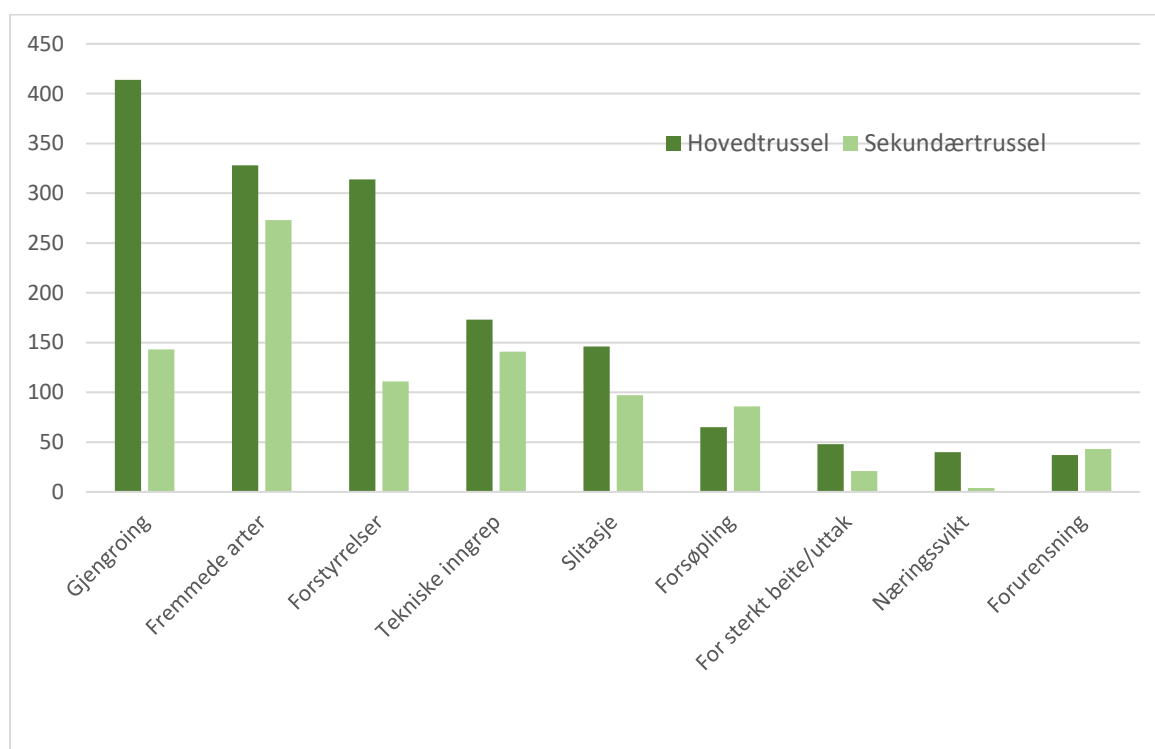
Tiltak skal være forankret i en skjøtts- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

ST 51/2023 Orienteringar